

Raport na podstawie przeprowadzonej analizy dokumentów, opracowań i stron internetowych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym, ponadlokalnym i lokalnym w kontekście identyfikacji dziedzin współpracy, celów i priorytetów rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych.

Przygotowano dla:

Raport został opracowany przez firmę Go Global Group

Kraków, sierpień 2019

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	5
STRESZCZENIE RAPORTU	6
1. GENEZA ANALIZY	10
2. UWARUNKOWANIA, CELE I PRIORYTETY POLITYKI ROZWOJU W KONTEKŚCIE SFORMUŁOWANIA NAJISTOTNIEJSZYCH WNIOSKÓW DLA ROZWOJU KROF	12
2.1 Analiza dokumentów wpływających na kierunki rozwoju KrOF	12
2.1.1 Metodyka analizy	13
2.1.2 Kryteria oceny	13
2.1.3 Kategoryzacja aktów objętych analizą.....	16
2.1.4 Kategoryzacja celów i priorytetów wynikających z aktów objętych analizą.....	19
2.2 Uwarunkowania, cele i priorytety na poziomie międzynarodowym	20
2.3 Uwarunkowania, cele i priorytety na poziomie krajowym	25
2.4 Uwarunkowania, cele i priorytety na poziomie regionalnym	28
2.5 Uwarunkowania, cele i priorytety na poziomie ponadlokalnym i lokalnym	31
3. WYKAZ I SKRÓCONY OPIS DZIEDZIN KLUCZOWYCH DLA ROZWOJU KROF, KTÓRE POWINNY ZOSTAĆ UWZGLĘDNIONE W RAMACH PRAC NAD OPRACOWANIEM PLANU ROZWOJU METROPOLII KRAKOWSKIEJ DO 2030 R.	36
3.1 Mobilność.....	40
3.2 Środowisko i przestrzeń	42
3.3 Usługi społeczne.....	44
3.4 Kultura czasu wolnego	46
3.5 Edukacja	48
3.6 Gospodarka	50
4. ZESTAW STRATEGICZNYCH REKOMENDACJI KIERUNKOWYCH W ZAKRESIE ROZWOJU MOF ORAZ ZARZĄDZANIA ROZWOJEM, W ZGODZIE Z IDEAŁEM INTELIGENTNEGO MIASTA	52
4.1 Narzędzia i modele nowoczesnego zarządzania rozwojem.....	52
4.2 Rekomendacje w zakresie zarządzania rozwojem.....	55
SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW	62
SUMMARY	63

ZAŁĄCZNIK 1 – WYNIKI OCENY DOKUMENTÓW OBJĘTYCH ANALIZĄ.....	67
ZAŁĄCZNIK 2 – CELE ROZWOJOWE WYNIKAJĄCE Z PRZEANALIZOWANYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH (AKTÓW PLANOWANIA).....	74
BIBLIOGRAFIA	138

WYKAZ SKRÓTÓW

Dz. U.	Dziennik Ustaw
ICT	Technologie informacyjno-komunikacyjne
JST	Jednostki samorządu terytorialnego
KrOF, Metropolia Krakowska	Krakowski Obszar Funkcjonalny
MOF	Miejski Obszar Funkcjonalny
Plan	Plan Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r.
SMK, Stowarzyszenie	Stowarzyszenie Metropolia Krakowska
UE	Unia Europejska
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

STRESZCZENIE RAPORTU

Wstęp

Raport stanowi pierwszy element prac analitycznych związanych z przygotowaniem Planu Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030r. Głównym celem opracowania raportu jest zapewnienie spójności Planu z wytycznymi kierunkowymi wynikającymi z otoczenia strategicznego.

Dokumenty poddane analizie

Przedmiotem przeprowadzonej analizy, której wyniki zostały zamieszczone w niniejszym raporcie były różnego typu dokumenty (akty prawne, artykuły, plany, strategie, priorytety, strony internetowe), wynikające z rekomendacji ekspertów Smart Development Division JASPERS, którzy objęli prace nad PRMK 2030 wsparciem doradczym. Łącznie, w ramach prac nad niniejszym raportem, przeanalizowanych zostało 59 dokumentów.

Etapy analizy

Analiza objęła 3 główne etapy:

1. Przegląd i ocena dokumentów objętych analizą według ustalonych kryteriów w celu ewaluacji siły oddziaływania na kierunki strategiczne KrOF.
2. Kategoryzacja dokumentów na istotnie różniące się od siebie grupy aktów, w celu wyróżnienia dokumentów determinujących kierunki działań.
3. Wyodrębnienie wytycznych kierunkowych w uporządkowanych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego oraz w podziale na szczebel międzynarodowy, krajowy, regionalny i lokalny.

Ocena dokumentów na pierwszym etapie analizy została przeprowadzona z wykorzystaniem pięciostopniowej skali oceny, której dokonano w oparciu o 3 kryteria. Każde z kryteriów poddaje ocenie różne aspekty związane z oddziaływaniem aktów objętych analizą na strategiczne kierunki rozwoju KrOF. Kryteria użyte do oceny obejmują:

1. Ocenę stopnia, w jakim dany dokument dotyczy polityki miejskiej.
2. Ocenę występowania i jakości norm programowych występujących w danym akcie.
3. Ocenę stopnia związania postanowieniami aktu w procesie opracowania Planu Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030.

Przeprowadzona ocena puli aktów objętych analizą w ramach niniejszej analizy pozwoliła na skategoryzowanie ich w ramach 3 kluczowych obszarów, do których zaliczają się:

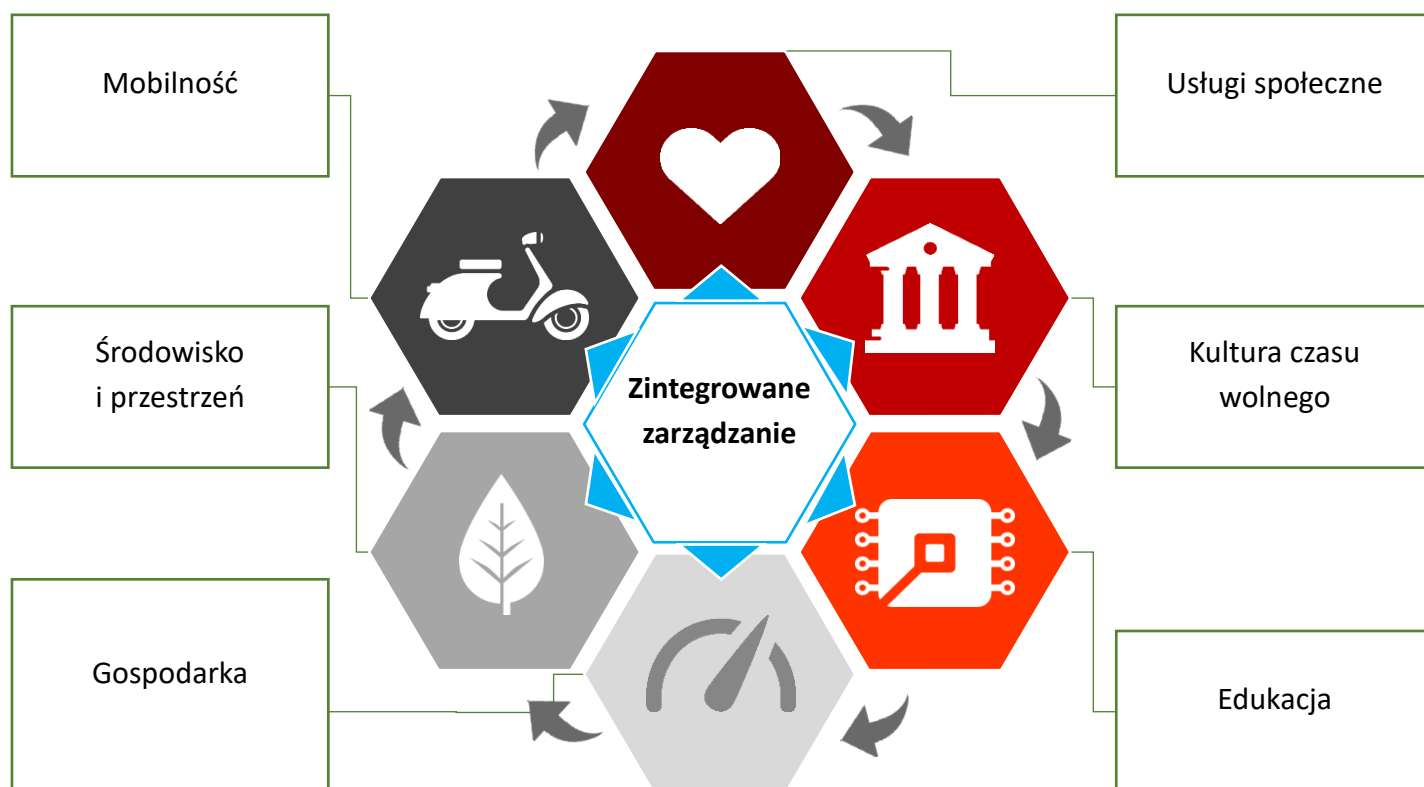
1. Akty prawa powszechnie obowiązującego i dyrektywy.
2. Wytyczne i instrukcje techniczne, rekomendacje oraz dobre praktyki.

3. Akty planowania.

Dokumenty kluczowe z perspektywy kształtowania celów Planu Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 zaliczone zostały do trzeciego obszaru – kategorii aktów planowania. W ramach tego obszaru zakwalifikowanych zostało 15 dokumentów wyznaczających wytyczne kierunkowe na 4 szczeblach funkcjonalnych: międzynarodowym, krajowym, regionalnym oraz ponadlokalnym i lokalnym.

Poza uporządkowaniem wytycznych kierunkowych wynikających z aktów planowania objętych analizą w ramach wyróżnionych szczebli funkcjonalnych, zostały one dodatkowo podzielone z wykorzystaniem kryterium kategoryzacji, wyznaczonego przez różne dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Zastosowane kryterium pozwoliło na wyróżnienie 7 kluczowych obszarów, programowanych przez akty funkcjonujące w ramach systemu planowania, który wpływa na Plan Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r., obejmujących:

Rysunek 1 Kategoryzacja celów i priorytetów wynikających z aktów planowania objętych analizą

Źródło: Opracowanie własne

Granice pomiędzy poszczególnymi obszarami nie są w pełni ostre, ponieważ cele zawarte w przeanalizowanych aktach planowania często odnoszą się do więcej niż jednej sfery życia społeczno-gospodarczego oraz przenikają się wzajemnie, co stanowi istotę zrównoważonego rozwoju. Znaczna część celów i priorytetów wynikających z przeanalizowanych dokumentów strategicznych zawiera w sobie odniesienia do zarządzania zgodnie z ideą inteligentnego miasta. W związku z tym, jest to cel przekrojowy, który przenika pozostałe 6 dziedzin, w ramach których skategoryzowano priorytety.

Dziedziny kluczowe dla rozwoju KrOF

Analiza aktów planowania wchodzących w skład systemu planowania polityki miejskiej, oddziałującego na Plan Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 pozwoliła na wyodrębnienie kluczowych kierunków determinujących zrównoważony rozwój obszarów metropolitalnych z uwzględnieniem idei smart city. Rozszerzenie przeprowadzonej analizy o kolejny etap obejmujący ocenę siły oddziaływania podmiotów tworzących Stowarzyszenie Metropolia Krakowska na realizację strategicznych kierunków rozwoju umożliwiło wyznaczenie obszarów, które realnie mogą być kształtowane w ramach implementacji nowej strategii.

Rekomendacja dziedzin kluczowych dla rozwoju KrOF uwzględnia poza dyrektywami kierunkowymi wynikającymi z analizy systemu planowania również zidentyfikowane realne możliwości kształtowania rozwoju obszaru Metropolii. Wyznaczone dziedziny kluczowe obejmują 7 obszarów:

1. Mobilność.
2. Środowisko i przestrzeń.
3. Usługi społeczne.
4. Kultura czasu wolnego.
5. Edukacja.
6. Gospodarka.
7. Smart governance.

Strategiczne rekomendacje kierunkowe w zakresie rozwoju KrOF oraz zarządzania rozwojem w zgodzie z ideą inteligentnego miasta

Opierając się na doświadczeniach związanych z rozwojem wiodących ośrodków miejskich w Europie i na świecie, należy uznać, że zarządzanie rozwojem zgodnie z ideą inteligentnego miasta stanowi swoisty standard w zakresie kształtowania rozwoju ekosystemów miejskich. Głównymi celami inteligentnego zarządzania są uczynienie systemu zarządzania różnymi aspektami funkcjonowania obszarów miejskich bardziej przejrzystymi oraz poprawa świadomości obywateli w zakresie procesów miejskich. Do grupy narzędzi, które często

wykorzystywane są do ich osiągnięcia zaliczyć można m.in.: wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych, e-konsultacje, dane elektroniczne.

W sferze zarządzania rozwojem w zgodzie z ideą inteligentnego miasta wyróżnia się 4 główne modele inteligentnego zarządzania: government to citizen (G2C), government to business (G2B), government to government (G2G), government to employer (G2E)¹. W przypadku zadań realizowanych na poziomie lokalnym należy skoncentrować się na rozwoju w szczególności modelu G2G, jako stanowiącym emanację idei zintegrowanego zarządzania obszarami funkcjonalnymi, której fundamentem jest współpraca wielu jednostek publicznych. W kontekście rozwoju KrOF, bardzo istotnymi modelami inteligentnego zarządzania są ponadto modele G2C oraz G2B. Stanowią one urzeczywistnienie konstytucyjnej zasady decentralizacji i subsydiarności z wykorzystaniem rozwoju nowoczesnych technologii. W tym kontekście zjawisko rozwoju modelu G2C i G2B należy traktować jednoznacznie pozytywnie. Prowadzi ono do wytworzenia mechanizmów umożliwiających zaangażowanie społeczności lokalnej w decydowanie o własnych sprawach.

W oparciu o analizę dostępnych opracowań dotyczących tematyki smart governance i smart city, obejmujących również artykuły i strony internetowe, będące przedmiotem analizy zawartej w rozdziale 3, zagregowano i przedstawiono 5 kluczowych rekomendacji w zakresie implementacji idei smart governance do procesu rozwoju KrOF:

1. Połączenie odgórnego (top-down) i oddolnego (bottom-up) podejścia do zarządzania miastem i jego obszarem funkcjonalnym².
2. Stworzenie silnych ram strategicznych³.
3. Uwzględnienie lokalnej specyfiki i poszukiwanie synergii⁴.
4. Racjonalne wykorzystanie technologii⁵.
5. Wielopłaszczyznowa współpraca w procesie rozwoju miasta i jego obszaru funkcjonalnego⁶.

¹ D. Sen, *Smart governance and technology*. PricewaterhouseCoopers Private Limited, 2013.

² J. Breuer, N. Walravens, P. Ballon, *Beyond defining the smart city meeting top-down and bottom-up approaches in the middle*. Journal of Land Use, Mobility and Environment, s. 153-164.

³ B. Buntz, *7 smart city strategies from cities across the world [online]*, dostępny pod adresem: <https://www.iotworldtoday.com>

⁴ R. Sen, W.D. Eggers, M. Kelkar, *Building the smart city*. Deloitte Development LLC, 2018.

⁵ S. Wray, *How to scale smart city pilots [online]*. SmartCitiesWorld, dostępny pod adresem: <https://www.smartcitiesworld.net>.

⁶ Komisja Europejska, *The making of a smart city: policy recommendations*. EU Smart cities information systems.

1. GENEZA ANALIZY

Stowarzyszenie Metropolia Krakowska, zostało powołane do życia w czerwcu 2014 roku. Głównym celem zawiązania stowarzyszenia było skoordynowane wdrażanie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) w Krakowskim Obszarze Funkcjonalnym. Aktualnie, Stowarzyszenie Metropolia Krakowska stanowi płaszczyznę współpracy dla 15 gmin, zlokalizowanych na terytorium powiatu krakowskiego i wielickiego. Gminy, które są członkami Stowarzyszenia to Kraków oraz gminy ościenne - Biskupice, Czernichów, Igołomia – Wawrzeńczyce, Kocmyrzów – Luborzyca, Liszki, Michałowice, Mogilany, Niepołomice, Skawina, Świątniki Górne, Wieliczka, Wielka Wieś, Zabierzów, Zielonki. Współpraca wskazanych jednostek samorządu terytorialnego w ramach jednego stowarzyszenia umożliwia wdrażanie ponadlokalnego podejścia do rozwiązywania wspólnych problemów, co pozwala na wykorzystanie synergii operacyjnych oraz pełnego potencjału samorządów gmin tworzących Stowarzyszenie.

Na obecnym etapie rozwoju Stowarzyszenie Metropolia Krakowska stoi w obliczu szeregu wyzwań i decyzji strategicznych determinujących kierunki średnio i długoterminowego rozwoju zarówno stowarzyszenia, tworzących je gmin, jak i Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego jako całości. W celu podtrzymania dynamicznego wzrostu obszaru w rozważanym horyzoncie czasowym, niezbędnym jest zaadresowanie priorytetowych kwestii, do których należą:

1. konieczność rozwijania pozytywnych doświadczeń współpracy gmin w ramach KrOF, wynikające z wdrażania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w latach 2015-2019 oraz współpracy poza projektami ZIT w takich obszarach jak mobilność i poprawa jakości powietrza,
2. stworzenie dokumentu wyznaczającego ramy dla realizacji przez gminy zintegrowanych projektów o metropolitalnym wymiarze,
3. potrzeba operacjonalizacji Strategii Rozwoju Krakowa do 2030 w częściach nawiązujących do metropolitalnych funkcji Krakowa,
4. konieczność operacjonalizacji przyjętego w marcu 2018 Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, w częściach nawiązujących do dalszego rozwoju funkcji metropolitalnych Krakowa i jego otoczenia.

W związku z tym, Stowarzyszenie Metropolia Krakowska rozpoczęło prace związane z opracowaniem Planu Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r., który stanowił będzie narzędzie koordynacji realizacji polityk rozwoju oraz będzie wyznaczał ramy dla realizacji przez gminy SMK zintegrowanych projektów o metropolitalnym wymiarze.

Plan ma w szczególności na celu:

1. Określenie priorytetów rozwojowych KrOF.
2. Wyznaczenie kierunków dalszego rozwoju współpracy i integracji gmin w ramach Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.
3. Określenie potrzeb inwestycyjnych i źródeł finansowania zintegrowanych projektów służących rozwojowi Metropolii Krakowskiej do 2030 roku, w tym w szczególności wykorzystania funduszy UE (na poziomie regionu, kraju, Komisji Europejskiej), środków własnych gmin oraz formuły partnerstwa publiczno-prywatnego.
4. Opisanie modelu koordynowania, monitorowania i wdrażania zadań określonych w Planie.

Prace nad właściwym dokumentem strategicznym dla KrOF, którym będzie Plan Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 roku poprzedzone są szeregiem prac analitycznych, których celem jest identyfikacja obiektywnych czynników, wynikających z otoczenia regulacyjnego, gospodarczego, czy społecznego, które mogą determinować kierunki rozwoju strategicznego KrOF. Prace analityczne obejmują m.in.:

1. Analizę dokumentów, których treść może mieć wpływ na kierunki rozwoju strategicznego KrOF;
2. Analizę danych analitycznych obejmujących kluczowe dziedziny życia społeczno-gospodarczego, w celu identyfikacji zjawisk i trendów kształtujących rozwój KrOF;
3. Analizę miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarach gmin wchodzących w skład KrOF.

Niniejszy dokument ma na celu prezentację wyników prac przeprowadzonych w ramach pkt 1 zakresu prac analitycznych poprzedzających opracowanie właściwego Planu Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r.

2. UWARUNKOWANIA, CELE I PRIORYTETY POLITYKI ROZWOJU W KONTEKŚCIE SFORMUŁOWANIA NAJISTOTNIEJSZYCH WNIOSKÓW DLA ROZWOJU KrOF

2.1 Analiza dokumentów wpływających na kierunki rozwoju KrOF

Z perspektywy zapewnienia spójności działania wszystkich podmiotów zaangażowanych w podejmowanie decyzji i realizację strategicznych zadań na obszarze KrOF, koniecznym jest zapewnienie spójności i kompatybilności celów, inicjatyw i zadań zawartych w dokumentach o strategicznym znaczeniu dla obszaru. Umożliwi to pełną harmonizację podejmowanych działań, pozwoli na optymalizację zasobów, które będą zaangażowane w realizację zadań oraz umożliwi wygenerowanie wielu innych synergii wynikających z realizacji spójnych celów przez wszystkie jednostki i podmioty realizujące polityki lokalne w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego.

Wpływ na kształt Planu Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r. ma wiele dokumentów horyzontalnych różnego szczebla. Na potrzeby niniejszej analizy wyróżniono 59 dokumentów o bardzo różnej charakterystyce i umiejscowieniu w ramach formalno-prawnych dla opracowania aktów planowania w sferze polityki miejskiej.

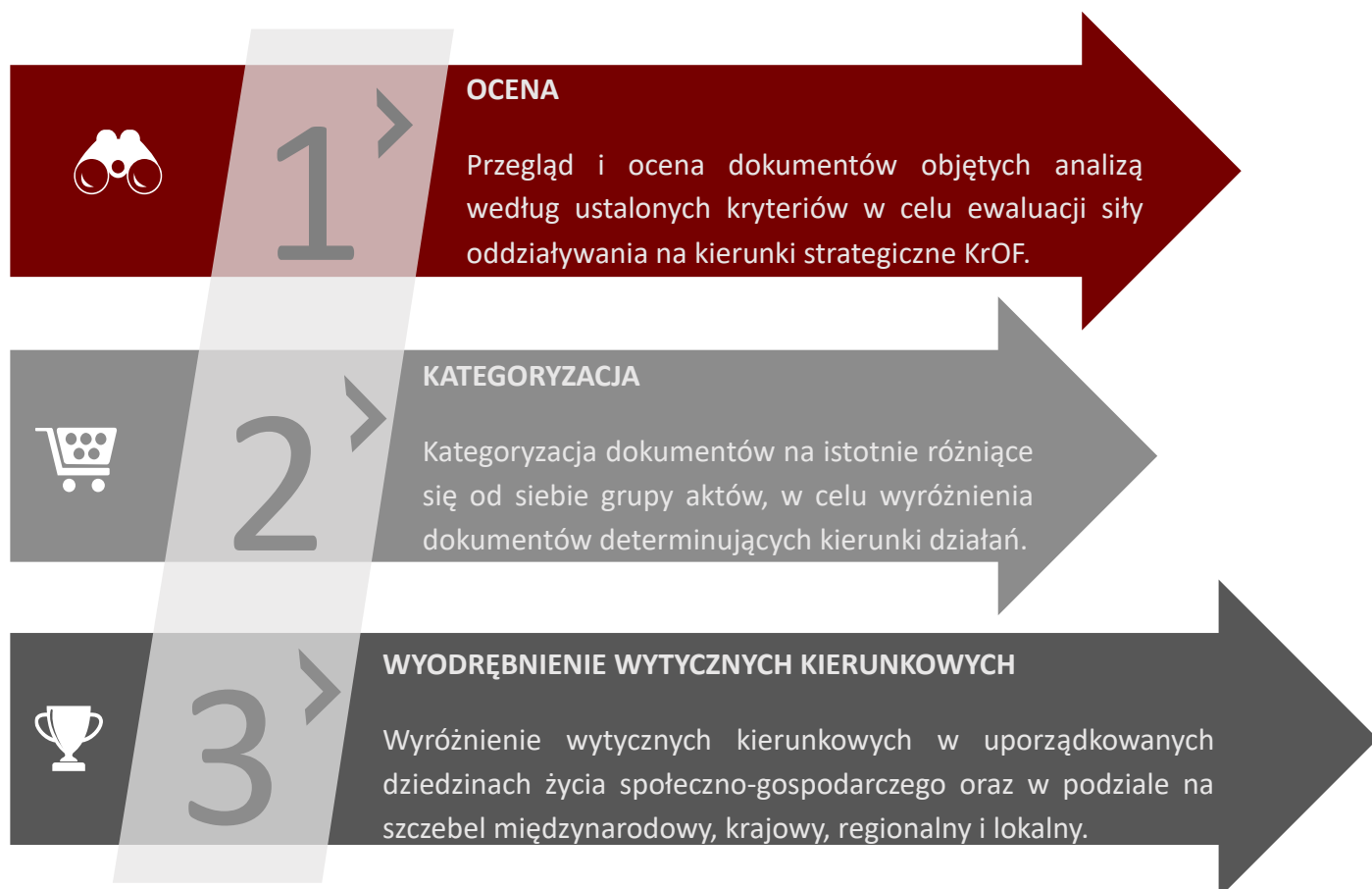
Niestety, na obecnym etapie brak jest ujednoczonego i sformalizowanego podejścia do kwestii wykorzystywanej terminologii, czy też konstrukcji aktów funkcjonujących w sferze szeroko pojętego planowania strategicznego. Dlatego też, uporządkowanie wskazanych dokumentów w oparciu wyłącznie o ich nazwy (plan, strategia itd.), czy też umiejscowienie kompetencji do ich opracowania, nie może doprowadzić do prawidłowych wniosków w zakresie konstrukcji systemu aktów planowania determinujących potencjalny kształt Planu Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r.

W związku z tym, w celu kategoryzacji aktów objętych przedmiotową analizą i oceny siły ich oddziaływania na kierunki strategiczne, które potencjalnie mogą zostać ujęte w Planie Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r., dokonano szczegółowej ewaluacji treści każdego z 59 dokumentów.

2.1.1 Metodyka analizy

Analiza objęła 3 główne etapy, które zostały zaprezentowane na poniższej grafice.

Rysunek 2 Etapy analizy dokumentów objętych analizą

2.1.2 Kryteria oceny

Ewaluacja dokumentów objętych analizą została przeprowadzona z wykorzystaniem pięciostopniowej skali oceny, której dokonano w oparciu o 3 kryteria. Każde z kryteriów poddaje ocenie różne aspekty związane z oddziaływaniem przedmiotowych aktów na strategiczne kierunki rozwoju KrOF. Biorąc jednak pod uwagę charakter aktu, w ramach którego ma zostać zdefiniowany Plan Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r., za najistotniejsze kryterium uznano kryterium nr 2 dotyczące występowania i jakości norm programowych w poszczególnych aktach. Przedmiotowe kryterium otrzymało dwukrotnie

wyższą wagę w procesie analizy. Szczegółowy opis poszczególnych kryteriów został zamieszczony poniżej.

ZASTOSOWANE KRYTERIA OCENY DOKUMENTÓW

1. Ocena stopnia, w jakim dany dokument dotyczy polityki miejskiej (waga: 25%)

- a. Najwyższą ocenę - 5 - otrzymywały akty, które w całym swoim zakresie, bezpośrednio odnoszą się do kwestii związanych z polityką miejską (niezależnie od stopnia szczegółowości danego aktu i jego postanowień).
- b. Ocenę 4 otrzymały akty, które dotyczą dziedzin szerszych niż kwestia polityki miejskiej, ale adresujące całość lub znaczną część kwestii dotyczących rozwoju obszarów miejskich. W kategorii tej znajdują się przede wszystkim akty związane z tematyką zrównoważonego rozwoju. Ponadto, do przedmiotowej kategorii zaliczono dokumenty normujące lub programujące tak szerokie zagadnienia, jak sfera budżetowa jednostek samorządu terytorialnego, czy też inwestycje realizowane przez te podmioty.
- c. Ocenę 3 otrzymały akty, które dotyczą wybranych aspektów życia społeczno-gospodarczego, które stanowią wyłącznie część zakresu programowania polityki miejskiej. Ponadto, aspekty te mogą być w znacznie większym stopniu kształtowane poza zakresem programowania polityki miejskiej (polityka energetyczna, gospodarka wodna, itp.).
- d. Ocenę 2 otrzymały akty, które dotyczą wybranych aspektów życia społeczno-gospodarczego, stanowiących wyłącznie część zakresu programowania polityki miejskiej i jednocześnie charakteryzujących się wysokim zakresem wyspecjalizowania i szczegółowości – np. akty dotyczące wysokosprawnej kogeneracji, które dotyczą wąskiego wycinka polityki energetycznej.
- e. Ocenę 1 otrzymały akty, dotyczące dziedzin, które w przeważającym stopniu są programowane poza zakresem oddziaływania polityki miejskiej (np. kwestie związane z etykietowaniem produktów, czy też standardy i wymogi dla produktów energetycznych).

2. Ocena występowania i precyzyjności norm programowych występujących w danym akcie (waga: 50%)

- a. Najwyższą ocenę 5 otrzymywały akty, które zawierają relatywnie precyzyjne normy programowe. Poprzez normy programowe należy rozumieć takie normy, które wskazują adresatowi ściśle określone zadania do wykonania. Jakość norm programowych oceniona została zgodnie z jedną z najbardziej

popularnych koncepcji formułowania celów – koncepcją SMART⁷. Norma programowa spełniająca przynajmniej 3 z postulatów koncepcji SMART (konkretność, mierzalność oraz określoność w czasie) pozwalała na przyznanie danemu aktowi najwyższej oceny.

- b. Ocenę 4 przyznano aktom, które zawierają normy programowe, jednakże stopień precyzyjności tych norm nie jest szczególnie wysoki. Na przykład, nie są one skonkretyzowane w czasie lub mierzalne.
- c. Ocenę 3 przyznano aktom nie zawierającym norm programowych w sensie formalnym, jednakże zawierającym pewne wytyczne kierunkowe, czy też cele do realizacji. Ocenę 3 otrzymały, głównie akty zaliczane do kategorii dyrektyw, które pomimo iż zawierają swoiste wytyczne nie mogą zostać uznane za część zhierarchizowanego systemu planowania polityki miejskiej.
- d. Ocenę 2 przyznano aktom, które zawierają wytyczne kierunkowe, ale o charakterze wyłącznie technicznym, regulującym np. kwestię zawartości, czy formy opracowywanych dokumentów strategicznych.
- e. Ocenę 1 otrzymały akty nie zawierające żadnych wytycznych kierunkowych. Głównie są to akty zawierające normy prawa powszechnie obowiązującego.

3. Ocena stopnia związania postanowieniami aktu w procesie opracowania Planu Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 (waga: 25%)

- a. Ocenę 5 przyznano aktom, których normy są bezwzględnie wiążące w procesie opracowania Planu Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030. Przy ocenie nie brano pod uwagę charakteru norm zawartych w danym akcie, ponieważ zostało to poddane ewaluacji w ramach kryterium nr 2. W związku z tym najwyższą ocenę otrzymały przede wszystkim, akty prawa powszechnie obowiązującego.
- b. Ocenę 4 otrzymały akty, które co prawda nie charakteryzują się bezwzględnie wiążącym charakterem, ale konieczność ich uwzględnienia w procesie opracowania Planu Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 wynika z modelowego podejścia do opracowania tego typu dokumentów uwzględniającego zastosowanie się do merytorycznych wytycznych

⁷ Zgodnie z akronimem tworzącym nazwę koncepcji, sformułowany cel powinien być:

Skonkretyzowany (ang. Specific) – jego zrozumienie nie powinno stanowić kłopotu, sformułowanie powinno być jednoznaczne i niepozostawiające miejsca na luźną interpretację,

Mierzalny (ang. Measurable) – a więc tak sformułowany, by można było liczbowo wyrazić stopień realizacji celu, lub przynajmniej umożliwić jednoznaczną „sprawdzalność” jego realizacji,

Osiągalny (ang. Achievable) – cel zbyt ambitny podkopuje wiarę w jego osiągnięcie i tym samym motywację do jego realizacji, Istotny (ang. Relevant) – cel powinien być ważnym krokiem naprzód, jednocześnie musi stanowić określoną wartość dla tego, kto będzie go realizował,

Określony w czasie (ang. Time-bound) – cel powinien mieć dokładnie określony horyzont czasowy w jakim zamierzamy go osiągnąć. (Investopedia)

kierunkowych wynikających z systemu planowania w dziedzinie polityki miejskiej.

- c. Ocenę 3 przyznano dokumentom strategicznym, które również nie mają charakteru bezwzględnie obowiązującego w stosunku do podmiotów tworzących Metropolię Krakowską oraz formalnie nie można uznać ich za część systemu planowania w dziedzinie polityki miejskiej, ale w ograniczonym zakresie mogą one wyznaczać pewne kierunki, uwzględnienie których podniesie jakość opracowywanego aktu planowania.
- d. Ocenę 2 otrzymały dokumenty, które nie mają formalnego, opisanego prawem charakteru i nie są aktami planowania. Przyjmują one kształt swoistych ustaleń, porozumień, rekomendacji. Zastosowanie się do tego typu dokumentów stanowi wyraz akceptacji dobrych praktyk w dziedzinie planowania polityki miejskiej.
- e. Ocenę 1 przyznano źródłom mającym charakter artykułów, stron internetowych i innych im podobnych materiałom.

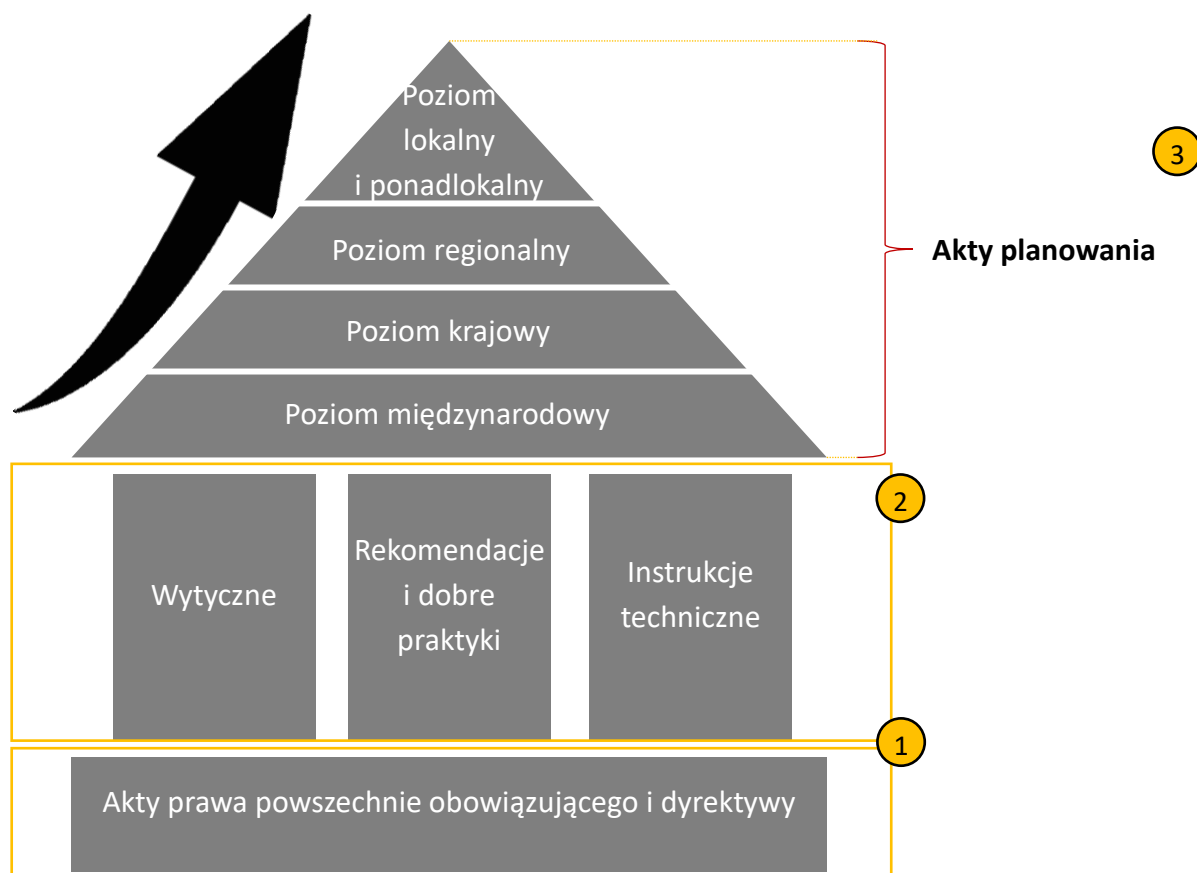
Wyniki przeprowadzonej oceny zostały zaprezentowane w załączniku 1 do niniejszego raportu.

2.1.3 Kategoryzacja aktów objętych analizą

Przeprowadzona ocena puli aktów objętych przedmiotową analizą pozwoliła na wyszczególnienie dokumentów kluczowych z perspektywy kształtowania celów Planu Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r. Należy jednak podkreślić, że każdy z aktów objętych analizą ma swoje miejsce w procesie kształtowania dokumentów strategicznych w sferze polityki miejskiej na szczeblu ponadlokalnym.

W celu zilustrowania roli, jaką poszczególne akt pełnią w procesie planowania rozwoju KrOF posłużono się poglądowym schematem, który został zaprezentowany na poniższym rysunku.

Rysunek 3 Kategoryzacja aktów objętych analizą

Źródło: Opracowanie własne

- 1** Fundamentem procesu planowania rozwoju obszarów funkcjonalnych są przede wszystkim akty prawa powszechnie obowiązującego. Nie zawierają one norm programowych, w związku z czym nie wyznaczają kierunków rozwoju polityki miejskiej. Jednakże, ogół działań podmiotów tworzących Plan Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 oraz podmiotów realizujących cele wyznaczone w tym planie (głównie gminy) musi być zgodny z prawem powszechnie obowiązującym. Co więcej, legalność (czyli zgodność z prawem powszechnie obowiązującym) stanowi jedyne kryterium nadzoru nad jednostkami samorządu terytorialnego. Nie powinien również budzić wątpliwości fakt, że działalność podmiotów zaangażowanych w przedmiotowy proces nie powinna być sprzeczna z dyrektywami unijnymi. W tym kontekście, organy gmin tworzących Metropolię Krakowską powinny śledzić prace legislacyjne dotyczące projektu ustawy o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw, który w niedługim czasie może być fundamentalnym dokumentem wyznaczającym ramy prawne dla planowania strategicznego na każdym szczeblu krajowych systemów planowania.

Celem opracowanego projektu ustawy jest wzmocnienie sfery zarządzania rozwojem kraju. Oczekuje się, że implementacja planowanych zmian, przyniesie efekty w postaci poprawy jakości i efektywności zarządzania polityką rozwoju, uporządkowania przepisów dotyczących dokumentów strategicznych, zwiększenia elastyczności w kontekście obowiązujących procedur przygotowywania i konsultowania dokumentów, stworzenia podstaw do aplikowania o środki unijne przez JST na poziomie lokalnym oraz różnego rodzaju związki, porozumienia i stowarzyszenia gmin, lepszego ukierunkowania terytorialnego interwencji podejmowanych przez ministrów właściwych, zwiększenia współpracy pomiędzy poszczególnymi JST⁸.

Ramy rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych determinowane są również przez inne akty prawa powszechnie obowiązującego, do których zaliczyć należy przede wszystkim ustawy samorządowe, w tym w szczególności ustawę z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym⁹. W ustawie tej unormowane są kluczowe zadania i kompetencje organów gmin, które delimitują ich zakres oddziaływania na kształt rzeczywistości społeczno-gospodarczej zarządzanych przez nie jednostek samorządu terytorialnego. Ponadto, poszczególne dziedziny, które są przedmiotem analizy (środowisko, gospodarka wodna, energetyka, transport, ochrona zdrowia, działalność gospodarcza itd.) regulowane są w większości dedykowanymi aktami prawnymi o randze ustawowej, których normy również muszą zostać uwzględnione w procesie planowania zintegrowanego rozwoju KrOF.

- 2 Dokumenty, które zostały określone jako rekomendacje, wytyczne, dobre praktyki i instrukcje techniczne to akty, które nie są ani aktami prawa powszechnie obowiązującego i dyrektywami, ani nie zawierają norm programowych. Wyznaczają one jednak pewne ramy formalne i standardy w zakresie opracowania dokumentów o charakterze strategii i planów. W związku z tym, w procesie planowania rozwoju KrOF koniecznym jest uwzględnienie przedmiotowych rekomendacji, dotyczących przede wszystkim struktury, formy i elementów treści aktów planowania w sferze polityki miejskiej.
- 3 **Zasadniczy wpływ na wybór dziedzin kluczowych dla rozwoju KrOF będą miały akty, które zaliczają się do grupy aktów planowania. W aktach tych zawarte zostały wytyczne kierunkowe, które zgodnie z dobrymi praktykami w tym zakresie powinny zostać uszczegółowione na niższych szczeblach hierarchii systemu planowania. Oznacza to, że w przypadku planów o charakterze ponadlokalnym (do jakich zaliczyć należy Plan Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r.) powinno uwzględnić się cele i priorytety wynikające z treści strategii międzynarodowych,**

⁸ Źródło: Wykaz prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów dotyczących projektu ustawy o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw

⁹ Dz.U. 2019 poz. 506.

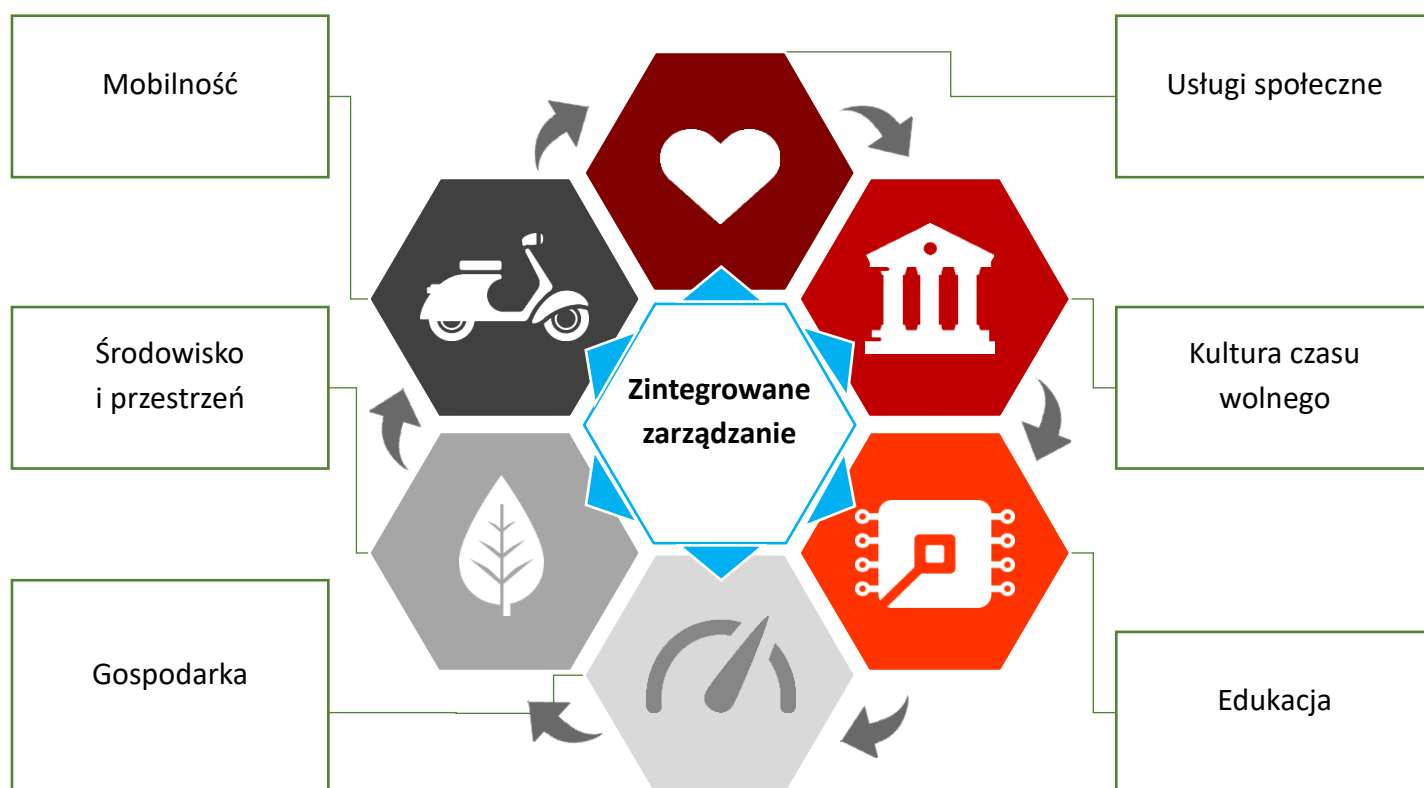
krajowych i regionalnych. Biorąc pod uwagę charakter współpracy ponadlokalnej (w szczególności niezależność każdej z gmin) celowym jest uwzględnienie w pracach nad Planem Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r. również wytycznych wynikających z dokumentów o randze lokalnej i ponadlokalnej.

2.1.4 Kategoryzacja celów i priorytetów wynikających z aktów objętych analizą

W ramach szczegółowego przeglądu i analizy merytorycznych wytycznych kierunkowych i zadań wynikających z aktów planowania na różnych szczeblach hierarchii systemu planowania, który wpływa na Plan Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r., dokonano kategoryzacji wynikających z nich kierunków działań. Kryterium kategoryzacji stanowiły różne dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Zastosowane kryterium pozwoliło na wyróżnienie 7 kluczowych obszarów, które programowane są przez akty opracowane na wyższych poziomach.

Zaproponowana kategoryzacja celów i priorytetów wynikających z aktów objętych analizą została zilustrowana na poniższej grafice:

Rysunek 4 Kategoryzacja celów i priorytetów wynikających z aktów planowania objętych analizą

Źródło: Opracowanie własne

Należy podkreślić, że granice pomiędzy poszczególnymi obszarami nie są w pełni ostre, ponieważ cele zawarte w przeanalizowanych aktach planowania często odnoszą się do więcej niż jednej sfery życia społeczno-gospodarczego oraz przenikają się wzajemnie, co stanowi istotę zrównoważonego rozwoju. Co więcej, znaczna część celów i priorytetów wynikających z przeanalizowanych dokumentów strategicznych zawiera w sobie odniesienia do zarządzania zgodnie z ideą inteligentnego miasta. W pewnym sensie jest to więc cel przekrojowy, który przenika wszystkie z 6 pozostałych dziedzin, w ramach których skategoryzowano priorytety wynikające z dokumentów będących przedmiotem analizy i zaliczonych do kategorii aktów planowania.

Uwarunkowania, cele i priorytety wynikające z przeprowadzonej analizy zostały zawarte w załączniku 2 do niniejszego raportu w podziale na kategorie merytoryczne oraz z uwzględnieniem każdego z poziomów funkcjonalnych – międzynarodowego, krajowego, regionalnego oraz ponadlokalnego i lokalnego.

2.2 Uwarunkowania, cele i priorytety na poziomie międzynarodowym

W oparciu o przeprowadzoną analizę wyselekcjonowano 8 dokumentów strategicznych na poziomie międzynarodowym, determinujących kluczowe uwarunkowania, cele i priorytety, które powinny zostać uwzględnione w procesie opracowania Planu Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r.:

- **Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030**

Przedmiotowy dokument przyjęty został podczas szczytu Agendy Zrównoważonego Rozwoju 2030, który odbył się w dniach 25-27 września 2015 r. w Nowym Jorku. W szczyście wzięli udział przywódcy ponad 100 państw oraz przedstawiciele grup religijnych, biznesu oraz społeczeństwa obywatelskiego. Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju – 2030 zawiera 17 celów zrównoważonego rozwoju, które z jednej strony dotyczą kwestii związanych z redukcją ubóstwa, poprawą zdrowia, czy walki z głodem, z drugiej zaś adresują obszary, takie jak zrównoważone wykorzystanie środowiska naturalnego, zapewnienie dostępu do energii, czy ograniczenie nierówności społecznej. Koordynatorem realizacji celów agendy rozwojowej w Polsce jest Ministerstwo ds. rozwoju regionalnego.

- **Nowa Agenda Miejska Habitat III**

Nowa Agenda Miejska Habitat III jest dokumentem przyjętym przez Zgromadzenie Ogólne ONZ, który został zatwierdzony na Konferencji Miejskiej Habitat III w Quito w październiku 2016 r. Przedmiotowy dokument wskazuje wizję i możliwe kierunki rozwoju, które mają być odpowiedzią na wyzwania stojące przed miastami, wynikające z znacznego stopnia zurbanizowania dzisiejszego świata oraz

postępującego umacniania się trendu urbanizacji. Zaadresowane w treści agendy wyzwania rozwojowe obejmują m.in.: problemy demograficzne, zagospodarowania przestrzennego, nierówności społeczne, bezpieczeństwo, dostęp do podstawowych usług, czy wykorzystanie kurczących się zasobów.

- **Urban Agenda for the EU**

Zapisy Nowej Agendy Miejskiej Habitat III w istotny sposób przekładają się na priorytety Agendy Miejskiej UE, która została zatwierdzona w 2016 roku przez Pakt Amsterdamski przyjęty na nieformalnym spotkaniu Ministrów odpowiedzialnych za kwestie miejskie. Przedmiotowy dokument precyzuje 12 obszarów tematycznych, które zostały uznane za priorytetowe w ramach implementacji agendy. Obszary priorytetowe obejmują m.in.: jakość powietrza, mobilność, kwestie mieszkaniowe, gospodarkę obiegu zamkniętego, transformację energetyczną, zrównoważone wykorzystanie przestrzeni, czy digitalizację. Ponadto, agenda podkreśla znaczenie nowoczesnych modeli zarządzania w efektywnym zarządzaniu obszarami miejskimi.

- **European Spatial Development Perspective**

ESDP jest dokumentem, który został przyjęty w Poczdamie w 1999 roku podczas nieformalnego spotkania Ministrów zajmujących się planowaniem przestrzennym. W opisywanym akcie określone zostały ramy dla prowadzenia polityki przestrzennej przez organy administracji odpowiedzialne za planowanie na różnych szczeblach funkcjonalnych. Nadzrędnym celem dokumentu jest realizacja zrównoważonej strategii rozwoju terytorialnego. Rekomendowanymi środkami realizacji celu nadzrędnego ma być m.in. zintegrowane i przekrojowe podejście do rozwoju przestrzennego w kluczowych dziedzinach aktywności oraz holistyczne spojrzenie na cały proces planowania przestrzennego.

- **Karta Lipska**

Dokument dotyczy kwestii zrównoważonego rozwoju europejskich miast. Został on przyjęty w Lipsku w maju 2007 roku podczas nieformalnego spotkania Ministrów państw Unii Europejskiej w sprawie rozwoju miast i zapewnienia ich spójności terytorialnej. W dokumencie zidentyfikowane zostało zagrożenie roli miast jako głównych centr rozwoju. Wynika ono z problemów demograficznych i społecznych (w tym wykluczenia społecznego), które są efektami ubocznymi intensywnego rozwoju. Dokument podkreśla znaczenie koordynacji polityk rozwojowych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym oraz integracji procesów planowania obszarów miejskich. Jedną z istotnych rekomendacji zawartych w dokumencie jest włączenie do procesów rozwojowych interesariuszy spoza aparatu administracji publicznej – mieszkańców, przedsiębiorców, lokalnych działaczy.

- **Lille Action Programme**

Program jest oparty na raporcie opracowanym przez Komitet Planowania Przestrzennego. Dokument został przyjęty na nieformalnym spotkaniu Ministrów

Państw Unii Europejskiej zajmujących się kwestiami miejskimi, które odbyło się w listopadzie 2000 roku. Lille Action Programme zawiera propozycję wieloletniej kooperacji pomiędzy krajami Unii Europejskiej w ramach programowania rozwoju ośrodków miejskich. W programie zawartych zostało 9 wspólnych priorytetów, obejmujących kwestie związane z poprawą planowania przestrzennego, podnoszeniem poziomu partycypacji społecznej, promowaniem partnerstwa pomiędzy sektorem publicznym i prywatnym, wymianę dobrych praktyk, czy wykorzystanie technologii w zarządzaniu rozwojem miast.

- **Urban Acquis**

Agenda została przyjęta w 2004 roku podczas nieformalnej rady Ministrów krajów UE odpowiedzialnych z spójność terytorialną. Opisany dokument porusza kwestię wpływu ośrodków miejskich na ekonomiczny, środowiskowy i społeczny rozwój Europy. Urban Acquis promuje zintegrowane i partycypacyjne podejście do rozwoju ośrodków miejskich. Zgodnie z zasadami opisanymi w dokumencie, zrównoważonemu rozwojowi sprzyja m.in.: posiadanie długoterminowej wizji rozwoju oraz dedykowanych ram formalno-prawnych, koordynacja procesów rozwojowych pomiędzy poszczególnymi dziedzinami i szczeblami władzy w ujęciu horyzontalnym i wertykalnym, zaangażowanie lokalnych interesariuszy w programowanie i wdrażanie projektów rozwojowych, wspieranie partnerstw publiczno-prywatnych, wymiana doświadczeń, wdrożenie metodyk pomiaru postępów we wdrażaniu założonych celów.

- **Territorial Agenda of the European Union**

Agenda została przyjęta w 2014 roku, w wyniku rewizji założeń Agendy Terytorialnej z 2007 roku, podczas nieformalnego spotkania Ministrów Unii Europejskiej odpowiedzialnych za sferę planowania przestrzennego i rozwoju terytorialnego. Podstawowym celem agendy jest stworzenie ram funkcjonalnych wspierających wdrożenie idei spójności terytorialnej w Europie jako jednego z celów Unii Europejskiej wprowadzonych Traktatem Lizbońskim. Do kluczowych wyzwań związanych z rozwojem terytorialnym, Agenda Terytorialna 2020 zalicza m.in. globalizację powodującą rosnącą wrażliwość gospodarek krajów na zewnętrzne szoki gospodarcze, tendencje niezależnościowe regionów, zróżnicowanie demograficzne, zmiany klimatu i ryzyka środowiskowe, zagrożenie konkurencyjności gospodarek transformacją energetyczną, utratę bioróżnorodności i dziedzictwa kulturowego. Dokument proponuje priorytetowe kierunki działań, które mają pomóc stawić czoła zidentyfikowanym wyzwaniom.

Poniżej zaprezentowano kluczowe uwarunkowania, cele i priorytety wynikające z wyselekcjonowanych dokumentów strategicznych. Uwarunkowania, cele i priorytety zostały zaprezentowane w ramach zaproponowanych wcześniej kategorii podziału.

Mobilność

Dokumenty strategiczne funkcjonujące na poziomie międzynarodowym promują trzy główne idee związane z rozwojem infrastruktury międzynarodowej. Pierwszą z nich jest poprawa stopnia skomunikowania i dostępności obszarów w aspekcie lokalnym, ale również w wymiarze krajowym (komunikacja pomiędzy ośrodkami miejskimi), jak i międzynarodowym. Istotnym zagadnieniem poruszonym w treści przeanalizowanych aktów jest również rozwój zintegrowanych systemów transportowych, wykorzystujących potencjał komunikacji miejskiej oraz komunikacji rowerowej, celem zmniejszenia zależności od komunikacji samochodowej. Istotnym priorytetem jest również niwelowanie różnego typu barier i zapewnienie niedyskryminacyjnego dostępu do infrastruktury oraz poprawa jej jakości, zarówno w aspekcie niezawodności, jak i komfortu.

Środowisko i przestrzeń

W aspekcie środowiskowym, międzynarodowe dokumenty strategiczne promują, przede wszystkim, zrównoważone podejście do wykorzystania zasobów naturalnych, zarówno w sferze produkcji, jak i konsumpcji. Zgodnie z dokumentami funkcjonującymi na analizowanym poziomie, kwestiami powiązаныmi ze zrównoważonym gospodarowaniem zasobami są m.in.: ograniczenie marnotrawstwa oraz optymalizacja funkcjonowania gospodarki odpadami. Poza implementacją powyższych założeń do polityk rozwojowych na różnych poziomach funkcjonalnych, akty objęte analizą promują również aktywizowanie w analizowanym zakresie podmiotów, takich jak mieszkańcy (kampanie społeczne, edukacja), czy przedsiębiorcy (włączenie ochrony środowiska do standardów raportowania). Podkreślaną kwestią w sferze środowiska jest również prowadzenie działań służących dostosowaniu się do zmian klimatu (na tym poziomie są to przede wszystkim strategie, polityki itd.).

Priorytetowym zagadnieniem w dziedzinie kształtowania przestrzeni jest zapewnienie zintegrowanego i zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Zrównoważony rozwój, poza zapewnieniem odpowiedniej skali, projektu i gęstości zaludnienia, ma uwzględniać charakter lokalnej społeczności. Jednym z narzędzi służących osiągnięciu ostatniego ze wskazanych celów może być partycypacyjne planowanie rozwoju przestrzennego. Dokumenty na poziomie międzynarodowym (w szczególności europejskie) promują ponadto policentryczny rozwój przestrzenny i kreowanie relacji pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi.

Gospodarka

W przeanalizowanych dokumentach na poziomie międzynarodowym powtarzają się dwie priorytetowe kwestie, dotyczące sfery gospodarczej. Pierwszą z nich jest zrównoważony rozwój, uwzględniający specyfikę lokalnych gospodarek. Drugą istotną z międzynarodowego punktu widzenia sferą rozwojową jest współpraca pomiędzy sektorem publicznym i prywatnym. Ponadto rozwój gospodarczy w krajach rozwiniętych utożsamiany jest z w znacznej mierze z rozwojem przedsiębiorstw w branży kreatywnej i innowacyjnej, a także ograniczaniem barier (w tym finansowych) w rozwoju mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. Aspektem, który jest często powtarzany w kontekście rozwoju gospodarczego jest efektywność energetyczna, rozumiana zarówno jako odchodzenie od wykorzystania paliw kopalnych na rzecz zwiększania udziału energii odnawialnej oraz jako poprawa energochłonności procesów produkcyjnych.

Edukacja

W dziedzinie edukacji dokumenty na szczeblu międzynarodowym wskazują jako priorytet zapewnienie niedyskryminacyjnego dostępu do różnych typów edukacji, kierowanych do różnych grup społecznych. Obejmuje to nie tylko szkolnictwo podstawowe, ogólnokształcące i wyższe, ale również kształcenie techniczne, zawodowe, czy nawet kształcenie w ramach uniwersytetów trzeciego wieku. Prowadzenie proaktywnej polityki edukacyjnej dla dzieci i młodzieży powinno skutkować dostosowaniem struktury absolwentów do potencjału rynku pracy oraz zakładanych kierunków przemian gospodarczych. W przypadku krajów rozwiniętych rekomendowana jest promocja rozwoju sektora innowacyjnego i promowanie postaw zachęcających do innowacji.

Kultura czasu wolnego

Dokumenty strategiczne na poziomie międzynarodowym rekomendują traktowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego jako zasobu rozwojowego i zarządzanie nim w celu generowania wartości dodanej dla regionów przy jednoczesnej ochronie jego wartości. Traktowanie turystyki i dziedzictwa jako zasobu może wiązać się z wykorzystaniem narzędzi charakterystycznych dla zarządzania w sferze gospodarczej, takich jak kreatywne zarządzanie, strategiczne planowanie rozwoju, czy też monitoring postępów realizacji strategii. W ujęciu generalnym, przeanalizowane dokumenty eksponują nie tylko stronę turystyki i dziedzictwa jako wartości, które wymagają ochrony, ale również traktują je jako dziedziny, które tworzą miejsca pracy i determinują rozwój gospodarczy regionu.

Usługi społeczne

Człowiek i poprawa jakości życia uważa się za jedno z kluczowych uwarunkowań wyznaczających kierunki rozwoju w sferze usług społecznych. Po pierwsze zrównoważony rozwój obszarów miejskich powinien odbywać się z poszanowaniem poczucia wspólnoty, przynależności i tożsamości kulturowej oraz z uwzględnieniem poszanowania odmienności kulturowej i przekonań. Innym istotnym aspektem eksponowanym w dokumentach poddanych analizie jest budowa zaufania mieszkańców do władzy publicznej i zwiększenie poziomu partycypacji społecznej, w celu zaangażowania mieszkańców w procesy decyzyjne dotyczące rozwoju miast. Przeanalizowane dokumenty strategiczne na poziomie międzynarodowym wskazują jako jeden z priorytetów rozwojowych poprawę jakości usług dla rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem wczesnej opieki nad dziećmi. W końcu, bezpieczeństwo jest silnie akcentowanym uwarunkowaniem zrównoważonego rozwoju. Należy jednak podkreślić, że większość dyrektyw i wytycznych kierunkowych w tej sferze kierowane jest do krajów rozwijających się, które charakteryzują się znacznymi lukami w tym zakresie. Trzeba jednak uznać, że uwzględnienie aspektów bezpieczeństwa w rozwoju krajów rozwiniętych również stanowi bardzo ważny element agendy strategicznej. Kierunki rozwoju powinny adresować przede wszystkim problemy będące następstwem migracji i związanej z nią różnorodności kulturowej.

2.3 Uwarunkowania, cele i priorytety na poziomie krajowym

W oparciu o przeprowadzoną analizę wyselekcjonowano 3 dokumenty strategiczne na poziomie krajowym, determinujące kluczowe uwarunkowania, cele i priorytety, które powinny zostać uwzględnione w procesie opracowania Planu Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r.:

- **Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030**

Dokument został przyjęty przez rząd w grudniu 2011 roku, zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Jest on najważniejszym dokumentem strategicznym w dziedzinie zagospodarowania przestrzennego, funkcjonującym na poziomie kraju. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania kraju precyzuje wizję zagospodarowania przestrzennego w dwudziestoletniej perspektywie. Dokument promuje zmianę podejścia do programowania i realizacji polityki przestrzennej państwa, polegającą na wdrożeniu współzależności kierunków polityki przestrzennej z kierunkami polityki regionalnej, w celu integracji działalności planistycznej z działalnością inwestycyjną. Zapropionowana w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 wizja

zakłada silniejsze akcentowanie uwarunkowań przestrzennych dla wykorzystania wewnętrznych potencjałów i czynników rozwoju.

- **Krajowa Polityka Miejska 2023**

W dokumencie określone zostały planowane działania administracji rządowej w sferze polityki miejskiej. Dokument stanowi część systemu dokumentów strategicznych w państwie, zaś sama dziedzina polityki miejskiej została wprowadzona do porządku prawnego znowelizowaną ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Krajowa Polityka Miejska akcentuje fakt, że rozwój miast musi być ukierunkowany na poprawę jakości życia mieszkańców. Cel strategiczny dokumentu to wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Jest on powiązany z celami dokumentów strategicznych wyższego rzędu.

- **Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 – z perspektywą do 2030**

Dokument jest planem gospodarczym, który został przyjęty w 2017 roku jako rozwinięcie Planu na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Strategia określa wizję strategiczną, a także zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w aspekcie gospodarczym, społecznym i przestrzennym. Dokument wskazuje działania oraz instrumenty realizacyjne zapewniające operacjonalizację strategii, z uwzględnieniem współfinansowania niektórych działań ze środków Unii Europejskiej (w perspektywie do 2023 roku). Strategia ustrukturyzowana jest wokół trzech głównych celów, którymi są: (1) trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną; (2) rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony; (3) skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu. Ponadto zakłada ona podejmowanie działań w obszarach horyzontalnych: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo narodowe.

Oprócz wskazanych dokumentów, w opracowaniu Planu Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r. niezwykle istotną rolę odegra Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego¹⁰. W momencie przygotowania przedmiotowego raportu dokument nie został jeszcze oficjalnie przyjęty, jednakże zapisy jego projektu będą brane pod uwagę przy konstruowaniu PRMK2030.

¹⁰ KSRR będzie podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE.

Poniżej zaprezentowano kluczowe uwarunkowania, cele i priorytety wynikające z wyselekcjonowanych dokumentów strategicznych. Uwarunkowania, cele i priorytety zostały zaprezentowane w ramach zaproponowanych wcześniej kategorii podziału.

Mobilność

Priorytety rozwojowe na szczeblu krajowym eksponują istotność podnoszenia poziomu dostępności transportowej. Zwiększanie dostępności transportowej rozpatrywane jest w 3 wymiarach. Pierwszym z uwarunkowań jest poprawa dostępności polskich miast w skali całej Europy. Następnym priorytetem jest zwiększanie wzajemnej dostępności głównych ośrodków miejskich na poziomie kraju. W końcu, zaakcentowana jest konieczność poprawy dostępności obszarów wiejskich oraz innych ośrodków subregionalnych. W kontekście obszarów funkcjonalnych podnoszona jest konieczność dążenia do poprawy dostępności wewnątrz obszarów. Poprawa dostępności powinna być realizowana z preferencją dla transportu publicznego. W dziedzinie rozwoju w zakresie mobilności na poziomie krajowym należy wspomnieć o kierunkach, które co prawda nie zostały uwzględnione jako kluczowe priorytety rozwojowe, jednakże stanowią one istotne wytyczne determinujące preferowane sposoby osiągnięcia niektórych celów. W przypadku mobilności, takim kierunkiem jest wsparcie rozwoju i wykorzystania środków transportu o napędzie elektrycznym (zarówno w sferze komunikacji publicznej, jak i w transporcie cywilnym). W przestrzeni gospodarczej funkcjonuje nawet program dedykowany realizacji tego kierunku działań¹¹.

Środowisko i przestrzeń

Uwarunkowania i priorytety zidentyfikowane na poziomie krajowym wskazują racjonalne gospodarowanie zasobami, jako jedną z osi zrównoważonego rozwoju. Racjonalne gospodarowanie akcentowane jest przede wszystkim w kontekście ograniczoności zasobów wód oraz konieczności poprawy poziomów wykorzystania surowców wtórnych. Priorytety rozwojowe na poziomie krajowym podtrzymują konieczność zabezpieczenia złóż kopalin, co w pewnych aspektach może prowadzić do konfliktu wartości z uwarunkowaniami międzynarodowymi. Na poziomie dokumentów krajowych zaakcentowano również potrzebę dostosowania do zmian klimatycznych oraz zabezpieczenia przed ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi. Jednym z narzędzi do realizacji założonych priorytetów powinno być spójne i zintegrowane zarządzanie aspektami środowiskowymi w skali całego kraju.

¹¹ Program Elektromobilność, będący jednym z projektów flagowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

W aspekcie przestrzennym strategiczne dokumenty państwowe wskazują na negatywne konsekwencje zjawisk niekontrolowanej suburbanizacji i związanej z nimi konieczność zaprojektowania i wdrożenia działań zapobiegających skutkom tego zjawiska. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów stanowi drugi obszar priorytetowy dla strategii rozwojowych funkcjonujących na analizowanym poziomie funkcjonalnym.

Gospodarka

Gospodarczymi uwarunkowaniami, które funkcjonują na poziomie krajowych dokumentów strategicznych są przede wszystkim rozwój oparty o wykorzystanie nowoczesnego kapitału, za jaki należy uznać wiedzę, innowacyjność, kreatywność, dane, czy optymalizację operacyjną. Oznacza to wsparcie dla kontynuacji trendu w zakresie trwających przemian gospodarczych, których fundamentem jest transformacja gospodarki w kierunku gospodarki opartej o sektor usługowy. Co jednak istotne, dokumenty strategiczne na poziomie krajowym akcentują konieczność transformacji, jednakże z poszanowaniem i racjonalnym wykorzystaniem gałęzi przemysłu tradycyjnego. Może to oznaczać odejście od radykalnych przemian gospodarczych pociągających za sobą dynamiczne wygaszanie tradycyjnych gałęzi gospodarki na rzecz podtrzymania ich działalności przy jednoczesnej optymalizacji operacyjnej ich funkcjonowania, celem dostosowania ich do realiów zmieniającego się świata.

2.4 Uwarunkowania, cele i priorytety na poziomie regionalnym

W oparciu o przeprowadzoną analizę wyselekcjonowano 2 dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym, determinujące kluczowe uwarunkowania, cele i priorytety, które powinny zostać uwzględnione w procesie opracowania Planu Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r.:

- **Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020**

Analizowany dokument tworzy ramy strategiczne dla zarządzania polityką rozwoju na szczeblu wojewódzkim, wyznaczające obszary, cele i kierunki interwencji w przestrzeni regionalnej. Strategia została przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Małopolskiego we wrześniu 2011 roku. Stanowi ona rozwinięcie i redefinicję strategii rozwoju województwa opracowanej na lata 2007-2013. Strategia wyznacza cele rozwojowe w 7 głównych obszarach, do których zaliczane są: gospodarka wiedzy i aktywności, dziedzictwo i przemysły czasu wolnego, infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej, Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony, rozwój miast i terenów wiejskich, bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne, zarządzanie rozwojem województwa.

- **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego**

Dokument opracowany w oparciu o unormowania wynikające z ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym¹². Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa należy, obok Strategii Rozwoju Regionu i związanych z nią strategii sektorowych oraz programów operacyjnych, do kluczowych narzędzi zarządzania rozwojem¹³. W przedmiotowym dokumencie zaakcentowana została potrzeba wdrażania zintegrowanego do planowania rozwoju, opierającego się m.in. na ściślejszym zespoleńiu regulacji dotyczących planowania przestrzennego z zapisami Regionalnej Strategii Rozwoju. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa w aktualnym kształcie można uznać za dokument wykraczający poza prosty zbiór wytycznych i rekomendacji dla planowania miejscowego, będący raczej efektywnym narzędziem do programowania rozwoju na szczeblu regionalnym. Poddany analizie dokument prezentuje kompleksową analizę problemów związanych z zagadnieniem planowania przestrzennego i zawiera priorytety i działania, których realizacja może istotnie wykraczać poza zakres kognicji działalności planistycznej.

Poniżej zaprezentowano kluczowe uwarunkowania, cele i priorytety wynikające z wyselekcjonowanych dokumentów strategicznych. Uwarunkowania, cele i priorytety zostały zaprezentowane w ramach zaproponowanych wcześniej kategorii podziału.

Mobilność

W ramach uwarunkowań rozwojowych opisanych w dokumentach na poziomie regionalnym, które zostały poddane analizie wskazuje się skracanie ciągów komunikacyjnych jako jeden z kluczowych priorytetów. Jak podkreślane jest to w przeanalizowanych aktach, działania w tym kierunku mają służyć wyrównywaniu dysproporcji w rozwoju gospodarczym i społecznym obszarów poprzez zapewnienie wszystkim mieszkańcom dostępu do głównych ośrodków usługowych, w których znajduje się kluczowa infrastruktura (banki, hale sportowe, stadiony, uniwersytety, kliniki itd.). Wśród konkretnych wytycznych dotyczących realizacji wskazanych priorytetów wymieniane są działania, takie jak rozbudowa infrastruktury drogowej, przywrócenie znaczenia kolei w obsłudze ruchu, poprawa funkcjonowania transportu publicznego. Zidentyfikowane cele zrównoważonego rozwoju w zakresie mobilności na poziomie regionalnym obejmują, poza zwiększaniem dostępności transportowej regionu, poprawę płynności ruchu, poprawę bezpieczeństwa oraz

¹² Dz. U. z 2017 r., poz. 1073 z późn. zm.

¹³ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego.

zmniejszanie uciążliwości i negatywnego wpływu na środowisko, które może zostać osiągnięte poprzez promowanie niskoemisyjnych środków transportu.

Środowisko i przestrzeń

Uwarunkowania i priorytety w dziedzinie środowiska na poziomie wojewódzkim są zbieżne z zapisami strategicznych aktów na poziomie krajowym. Zidentyfikowane priorytety obejmują ochronę zasobów naturalnych (wód, ekosystemów leśnych) oraz zachowanie bioróżnorodności i ochronę ciągłości ekologicznej.

Zagadnienia kluczowe w zakresie kształtowania przestrzeni stanowią kwestie dotyczące zapobiegania rozpraszaniu zabudowy („rozlewanie się” miasta) oraz dążenie do koncentracji rozwoju infrastrukturalnego na terenach już zurbanizowanych (recykling przestrzenny).

Gospodarka

Poddane analizie akty definiują problem pogłębiającego się zróżnicowania poziomu i tempa rozwoju społeczno-gospodarczego w poszczególnych częściach województwa oraz rosnącą presję na koncentracji kierunków rozwojowych i specjalizacji w zakresie rozwoju potencjałów decydujących o przewadze konkurencyjnej regionu. Na poziomie regionalnym, dokumenty strategiczne kładą nacisk przede wszystkim na rozwój działalności innowacyjnej. Wśród wytycznych kierunkowych w tym zakresie wskazuje się przede wszystkim wsparcie działań, związanych z praktycznym zastosowaniem technologii, określających specjalizację regionu, wdrożenie mechanizmów wsparcia finansowego i doradczego w zakresie komercjalizacji regionalnych produktów i usług, wdrażanie zachęt dla przedsiębiorczości akademickiej, czy tworzenie odpowiednich warunków infrastrukturalnych dla przedsiębiorstw innowacyjnych. Zaakcentowanym kierunkiem działań jest ponadto wzmacnianie rozwoju przedsiębiorczości społecznej, czyli działalności gospodarczej, która poza celami ekonomicznymi realizuje również cele społeczne (poprawa jakości życia, wyrównywanie szans, zmienianie świadomości społecznej itp.).

Edukacja

Zrównoważony rozwój w sferze edukacji na poziomie regionalnym rozumiany jest jako przede wszystkim poprawa jakości i dostępności usług edukacyjnych na poziomie ponadlokalnym i regionalnym z uwzględnieniem struktury regionalnej gospodarki i potrzeb rynku pracy. Jak wynika z innych priorytetów rozwojowych w analizowanej dziedzinie, potrzeby te dotyczą przede wszystkim zaspokojenia popytu na wykwalifikowanych pracowników ze strony branży innowacyjnej i kreatywnej. Uwarunkowania rozwoju

dziedziny edukacji w regionie obejmują również rozwój mechanizmów związanych z rozwojem mechanizmów praktycznej nauki zawodu oraz podnoszenia kwalifikacji na każdym etapie życia. Dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym obejmują swoimi wytycznymi kwestie dotyczące wzmocnienia postaw pro-przedsiębiorczych w procesie edukacji oraz kształcenia kompetencji kluczowych, obejmujących m.in.: kompetencje językowe, umiejętności uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie oraz podnoszące świadomość kulturową.

Kultura czasu wolnego

Uwarunkowania determinujące działania w sferze kultury na poziomie regionalnym skoncentrowane są wokół ochrony dziedzictwa kulturowego Małopolski. Jednym z podstawowych priorytetów rozwojowych na poziomie regionalnym jest powstrzymanie degradacji zabytków i innych dóbr kulturowych oraz rewitalizacja obiektów dotkniętych niekorzystnymi procesami. Wśród działań, które powinny być realizowane w związku z przedmiotowymi celami wymienia się poprawę funkcjonowania instytucji odpowiedzialnych za opiekę nad zabytkami, czy też wdrażanie mechanizmów włączających wartości dziedzictwa kulturowego w obieg gospodarczy.

2.5 Uwarunkowania, cele i priorytety na poziomie ponadlokalnym i lokalnym

W oparciu o przeprowadzoną analizę wyselekcjonowano 2 dokumenty strategiczne na poziomie ponadlokalnym i lokalnym, determinujące kluczowe uwarunkowania, cele i priorytety, które powinny zostać uwzględnione w procesie opracowania Planu Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r.:

- **Strategia SMART_KOM**

Strategia SMART_KOM jest pierwszą w historii Krakowa i jedną z pierwszych w Polsce strategii Smart City, opracowaną dla Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Dokument został opracowany przez Krakowski Park Technologiczny, Województwo Małopolskie, Urząd Miasta Krakowa, Forum Virium z Helsinek oraz uniwersytet Techniczny w Wiedniu. Dokument ma stanowić swoistą mapę drogową dla budowy inteligentnego miasta, przedstawiającą propozycje zweryfikowanych rozwiązań. Treść strategii pokrywa dwa kluczowe obszary, którymi są: dobrze zaplanowana, zorganizowana i funkcjonująca dla mieszkańców Miasta Krakowa i KOM przestrzeń do życia oraz inteligentne podejście do zarządzania procesami miejskimi. Tym samym, dokument zrywa z podejściem do programowania rozwoju ramach

zdefiniowanych dziedzin, na rzecz planowania zintegrowanego. Dokument zawiera rekomendacje kierunkowe i rekomendacje szczegółowe w ramach 4 obszarów związanych z rozwojem smart city, obejmujących: mobilność i środowisko w KOM, partycypację oraz jakość przestrzeni publicznej, aktywnych, zdrowych i bezpiecznych mieszkańców, politykę zarządzania informacją w instytucjach publicznych poprzez otwarcie danych.

- **Strategia Rozwoju Krakowa**

Dokument został przyjęty uchwałą Rady Miasta Krakowa w lutym 2018 roku i zastąpił poprzednią strategię, która obowiązywała od 2005 roku. Prace nad dokumentem przyjęły formę partycypacyjnego procesu, który rozpoczął się w 2013 roku. Strategia wskazuje najważniejsze zasoby Krakowa, za które uznano: ludzi, kulturę, ośrodek akademicki i gospodarkę opartą na wiedzy. Dokument ukierunkowuje rozwój miasta w perspektywie do 2030 roku. Rozwój programowany jest w ramach sześciu obszarów, obejmujących dziedziny, takie jak: Inteligentna i nowoczesna metropolia, nowoczesna gospodarka i potencjał naukowy, kultura i dziedzictwo kulturowe, jakość życia, kapitał społeczny i zarządzaniem miastem. Wśród najistotniejszych wartości i zasad, do których powinny odwoływać się działania rozwojowe w dokumencie zostały wskazane: odpowiedzialność, otwartość, dialog społeczny, budowanie konkurencyjności, elastyczne reagowanie oraz równe szanse.

Poniżej zaprezentowano kluczowe uwarunkowania, cele i priorytety wynikające z wyselekcjonowanych dokumentów strategicznych. Uwarunkowania, cele i priorytety zostały zaprezentowane w ramach zaproponowanych wcześniej kategorii podziału.

Mobilność

Zgodnie z uwarunkowaniami zidentyfikowanymi w ramach dokumentów strategicznych na poziomie ponadlokalnym i lokalnym, kluczowym problemem w sferze mobilności jest zbyt wysoki udział samochodów indywidualnych w systemie transportowym oraz konieczność zwiększenia mobilności przestrzennej. Działania realizowane w dziedzinie mobilności, zgodnie z ideą inteligentnego miasta powinny dążyć do zapewnienia wysokiej dostępności transportowej oraz zrównoważenia transportu (wyrównania w strukturze przepływów ludności, przemieszczeń samochodami prywatnymi, komunikacją miejską, transportem rowerowym i pieszym). Rekomendacje działań, które mogą być wdrożone na analizowanym poziomie funkcjonalnym obejmują integrację kolei, transportu autobusowego i busowego, komunikacji rowerowej oraz ruchu pieszego w połączeniu z lokalizacją hubów przesiadkowych poza Krakowem. Integracja powinna wykraczać poza integrację organizacyjną i wiązać się również z integracją opłat. Na poziomie ponadlokalnym i lokalnym promowany jest rozwój transportu szynowego, zarówno w zakresie rozwoju odpowiedniej

infrastruktury (rozwój kolei aglomeracyjnej, lokalizacja parkingów Park&Ride w pobliżu przystanków kolejowych/tramwajowych/autobusowych) jak i zwiększania jego popularności wśród mieszkańców. Akcentowanym kierunkiem działań w zakresie limitowania wykorzystania samochodów indywidualnych jest ograniczanie liczby miejsc parkingowych i możliwości wykorzystania miejsc parkingowych w ścisłym centrum Krakowa. Bardzo ważnym kierunkiem rozwoju sieci komunikacyjnej jest w końcu wyrównywanie dysproporcji w zakresie dostępności, jak i standardów jakościowych transportu zbiorowego pomiędzy Krakowem i pozostałą częścią obszaru funkcjonalnego.

Środowisko i przestrzeń

Zrównoważony rozwój w dziedzinie środowiska na poziomie ponadlokalnym i lokalnym rozumiany jest jako zrównoważone zarządzanie zasobami (woda, energia, odpady), dbałość o czystość środowiska oraz zharmonizowane planowanie przestrzenne z uwzględnieniem roli terenów zielonych w mieście i aglomeracji. Dokumenty strategiczne na poziomie lokalnym o ponadlokalnym podkreślają współzależność działań podejmowanych w dziedzinach mobilności i środowiska. Szczególnie eksponowaną w przeanalizowanych dokumentach sferą ochrony środowiska jest poprawa jakości powietrza. Strategie wskazują m.in. na konieczność ograniczania emisji zanieczyszczeń oraz dostosowania do polityki klimatycznej. Działaniami sugerowanymi w kontekście poprawy jakości powietrza na obszarze KrOF są wdrażanie uchwał antysmogowych i programów ograniczania niskiej emisji, czy też kształtowania pro środowiskowych postaw i stylu życia mieszkańców, w tym popularyzacja trendu korzystania z ciepła sieciowego, ogrzewania gazowego, głębokiej termomodernizacji oraz ekologicznego transportu. Rekomendowanymi kierunkami oddziaływania z wykorzystaniem mechanizmów związanych z dziedziną mobilności są ograniczenie wjazdu samochodów niespełniających norm środowiskowych do ścisłego centrum, połączone z obsługą tych obszarów przez pojazdy nieemitujące spalin (tramwaje, electric car sharing).

W aspekcie przestrzennym dokumenty strategiczne wskazują przede wszystkim odejście od postrzegania przestrzeni publicznej w ujęciu punktowym na rzecz myślenia o sieci przestrzeni publicznych. W kontekście odpowiedzi na negatywne uwarunkowanie dotyczące niewystarczającej podaży terenów zielonych na poziomie lokalnym, przeanalizowane strategie akcentują możliwość wykorzystania (przy współpracy z właścicielami) prywatnych terenów zielonych w celach publicznych, co potencjalnie może umożliwić relatywnie szybkie zwiększenie zasobów dostępnych terenów zielonych.

Gospodarka

Uwarunkowaniami wpływającymi na priorytety i kierunki działań w dziedzinie gospodarki, które zostały zidentyfikowane na poziomie lokalnym i ponadlokalnym są m.in. gwałtowne wahania koniunktury, zwiększona mobilność pracy oraz potencjalny wpływ procesów globalnych ekonomicznych. W odpowiedzi na zidentyfikowane wyzwania rozwojowe, proponowane są kierunki działań obejmujące rozwijanie kompetencji, kreatywności i postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, czy też promocja międzygminnej współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, zamiast wzajemnej konkurencji.

Edukacja

Dokumenty strategiczne na poziomie lokalnym i ponadlokalnym identyfikują edukację (szczególnie na poziomie akademickim) jako jeden z najważniejszych zasobów KrOF. Ze względów rozdziału kompetencji pomiędzy różne szczeble samorządu terytorialnego i administracji rządowej, kierunki działań w dziedzinie edukacji na poziomie lokalnym i ponadlokalnym są ograniczone. Przeanalizowane dokumenty przede wszystkim wskazują na dążenie do uzyskania najwyższego w kraju poziomu edukacji przedszkolnej i szkolnej oraz stymulowanie różnego typu form kształcenia ustawicznego. Lokalne strategie akcentują również konieczność współpracy i wspierania dobrze rozwiniętego ośrodka akademickiego, przede wszystkim w celu dopasowania systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy.

Kultura czasu wolnego

Podobnie jak edukacja, również kultura została rozpoznana jako jeden z najistotniejszych zasobów na poziomie lokalnym. Do kluczowych mocnych stron, które zostały rozpoznane w tym zakresie dokumenty zaliczają bogate tradycje kulturowe i związaną z nimi silną tożsamość kulturową mieszkańców, czy też duże możliwości zagospodarowania czasu wolnego w oparciu o ofertę kulturalną i rekreacyjną. Jednocześnie zostały rozpoznane uwarunkowania dotyczące zmieniającej się rzeczywistości w zakresie przede wszystkim migracji znaczących liczebnie grup ludności, charakteryzujących się odmiennością kulturową i odmiennością stylu życia. Działania, których realizacja ma przyczynić się do zrównoważonego rozwoju w dziedzinie kultury i czasu wolnego na poziomie lokalnym i ponadlokalnym obejmują przede wszystkim rozwój i promocję kluczowych produktów kulturowych.

Usługi społeczne

Dokumenty strategiczne na poziomie lokalnym są silnie skupione na kwestii poprawy jakości życia mieszkańców. Uznają ją za jedną z nieodłącznych cech inteligentnych miast. Jednym z

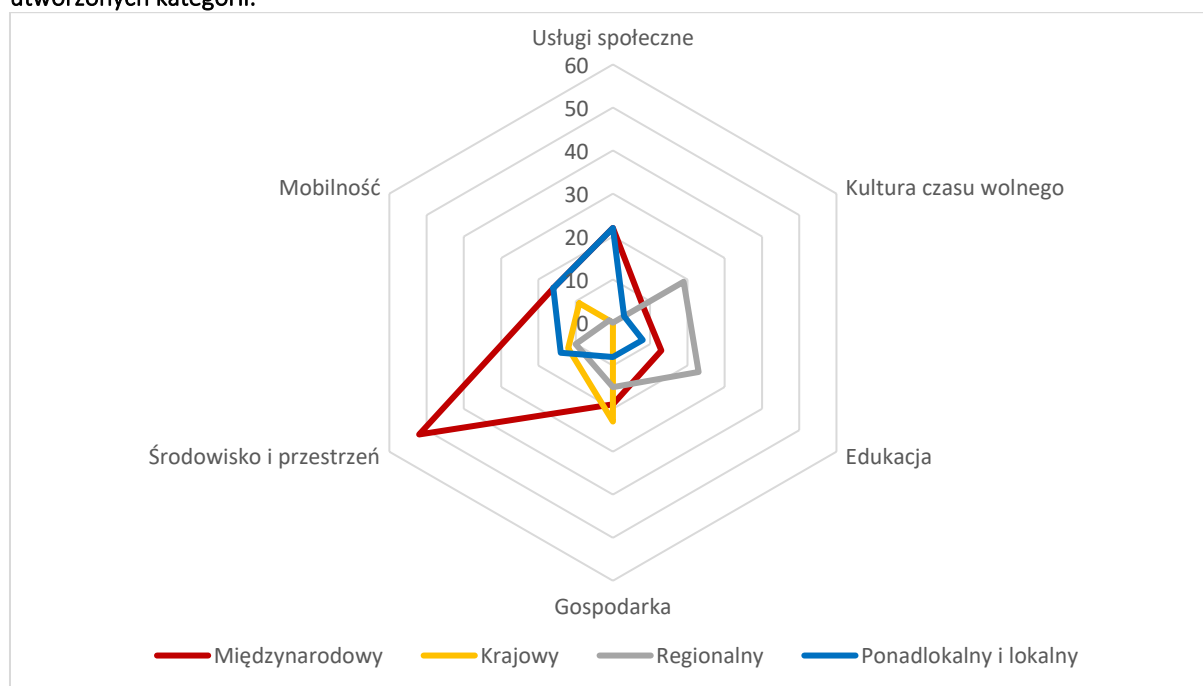
czynników determinujących tę jakość jest dostępność podstawowych usług publicznych i społecznych. Wśród kluczowych uwarunkowań determinujących kierunki rozwoju dziedziny usług społecznych w KrOF wskazywane są kwestie, takie jak: nierówności w dostępie do usług publicznych, niewystarczający poziom rozwoju usług opieki zdrowotnej i pomocy społecznej dla osób starszych w stosunku do rosnących potrzeb związanych ze starzeniem się społeczeństwa. Dodatkowo podkreśla się problemy związane z rosnącym rozwarstwieniem społecznym. Zgodnie z tym, co wynika z przeanalizowanych aktów, oczekuje się, że docelowo mieszkańiec KrOF powinien mieć możliwość zaspokojenia swoich podstawowych potrzeb, w obszarze usług społecznych, w promieniu 3-4 km od miejsca zamieszkania.

3. WYKAZ I SKRÓCONY OPIS DZIEDZIN KLUCZOWYCH DLA ROZWOJU KROF, KTÓRE POWINNY ZOSTAĆ UWZGLĘDNIONE W RAMACH PRAC NAD OPRACOWANIEM PLANU ROZWOJU METROPOLII KRAKOWSKIEJ DO 2030 R.

Analiza aktów planowania wchodzących w skład systemu planowania polityki miejskiej, oddziałującego na Plan Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r. pozwoliła na wyodrębnienie kluczowych kierunków determinujących zrównoważony rozwój obszarów metropolitalnych z uwzględnieniem idei smart city.

Na poniższym schemacie podsumowano natężenie celów, wynikających z planów i strategii w sferze polityki miejskiej funkcjonujących na 4 przeanalizowanych szczeblach funkcjonalnych, w ramach sześciu utworzonych kategorii. Nie wyodrębniono dziedziny smart governance jako osobnej kategorii, ponieważ stanowi ona cel przekrojowy, w przypadku którego wytyczne kierunkowe rozmieszczone są w ramach zidentyfikowanych kategorii obszarowych (usługi społeczne, kultura czasu wolnego, mobilność, edukacja, gospodarka oraz środowisko i przestrzeń). Jest to obszar integrujący wszystkie dziedziny obszarowe, na rozwój którego kładziony jest bardzo silny nacisk w treści dokumentów strategicznych poddanych analizie.

Wykres 1 Natężenie celów (mierzone częstotliwością występowania), wynikających z planów i strategii w sferze polityki miejskiej funkcjonujących na 4 przeanalizowanych szczeblach funkcjonalnych, w ramach sześciu utworzonych kategorii.

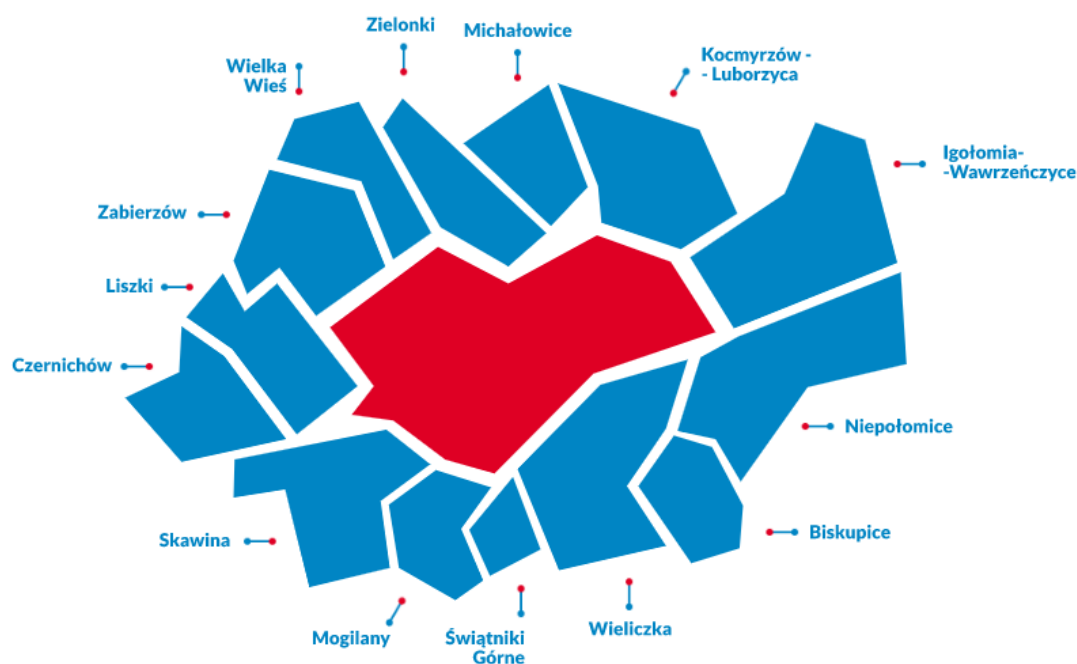

Źródło: Opracowanie własne

Z przeprowadzonej analizy ilościowej wynika wyjątkowo silne natężenie celów związanych z ochroną środowiska oraz umiarkowanie wysokie natężenie celów dotyczących jakości życia i ochrony zdrowia na szczeblu międzynarodowym. Na szczeblu krajowym dokumenty kształtujące sferę polityki rozwoju terytorialnego kładą nacisk głównie na aspekty zrównoważonego rozwoju gospodarczego i efektywności energetycznej. Na poziomie regionu, czyli *de facto* województwa małopolskiego zauważalna jest dominacja celów związanych z eksploatacją przewag konkurencyjnych regionu, takich jak dziedzictwo kulturowe i walory turystyczne oraz bardzo silne zaplecze edukacyjne i doskonałe warunki do rozwoju innowacyjnej działalności. Programowanie rozwoju polityki miejskiej na poziomie lokalnym skoncentrowane jest na aspektach dotyczących obywatela i jakości jego życia związanej również z wysokim poziomem ochrony zdrowia.

Niewątpliwie, akty planowania tworzące system planowania polityki miejskiej wskazują dominujące kierunki rozwoju tej sfery, które powinny zostać uwzględnione na obszarze KrOF. Jednakże, ostateczne zdefiniowanie działań w ramach dziedzin kluczowych dla rozwoju MOF, nawet przy założeniu oparcia się wyłącznie na wytycznych innych aktów planowania nie może być pełne bez analizy wytycznych tych aktów przez pryzmat zadań i kompetencji jednostek tworzących KrOF. Dopiero zbadanie tego obszaru pozwoli na ustalenie sfer życia społeczno-gospodarczego, które nie tylko są preferowanymi obszarami rozwoju MOF, ale na które faktyczny wpływ mają jednostki tworzące KrOF.

Rysunek 5 Gminy tworzące Metropolię Krakowską

Źródło: <http://metropoliakrakovska.pl/sektory/o-stowarzyszeniu/czlonkowie>

Stowarzyszenie Metropolia Krakowska jest jednostką zrzeszającą jednostki samorządu terytorialnego, tworzącą zinstytucjonalizowaną płaszczyznę współpracy dla 15 gmin, które

zostały przedstawione na poniższej grafice. W związku z powyższym, punktem wyjścia do analizy sfer oddziaływania jednostek tworzących Stowarzyszenie Metropolia Krakowska powinna być analiza ich zadań i kompetencji.

W celu ewaluacji możliwości oddziaływania członków Stowarzyszenia Metropolia Krakowska na realizację celów i priorytetów wynikających z dokumentów strategicznych na poziomie międzynarodowym, krajowym, regionalnym oraz ponadlokalnym i lokalnym dokonano osobnej oceny każdego z wyodrębnionych celów i priorytetów, z wykorzystaniem poniższych kryteriów:

Silna siła oddziaływania – ocena 3 – najwyższą ocenę przyznano celom i priorytetom, których realizacja dotyczy interesu lokalnego i w przeważającej części zależna jest od wykorzystania kompetencji organów gminy. Ponadto, najwyższą ocenę otrzymały również cele i priorytety, których realizacja sprowadza się do przeprowadzenia czynności o charakterze organizatorskim (wymiana informacji, organizacja kampanii informacyjnej, gromadzenie danych).

Umiarkowana siła oddziaływania – ocena 2 – ocenę średnią przyznano wytycznym kierunkowym których realizacja związana jest z koniecznością współpracy członków Stowarzyszenia Metropolia Krakowska z innymi podmiotami, do których zaliczyć należy przede wszystkim przedsiębiorstwa państwowe, przedsiębiorstwa komunalne, administrację rządową i jej urzędy, administrację samorządową na szczeblu powiatowym i regionalnym, organizacje pozarządowe oraz sektor prywatny.

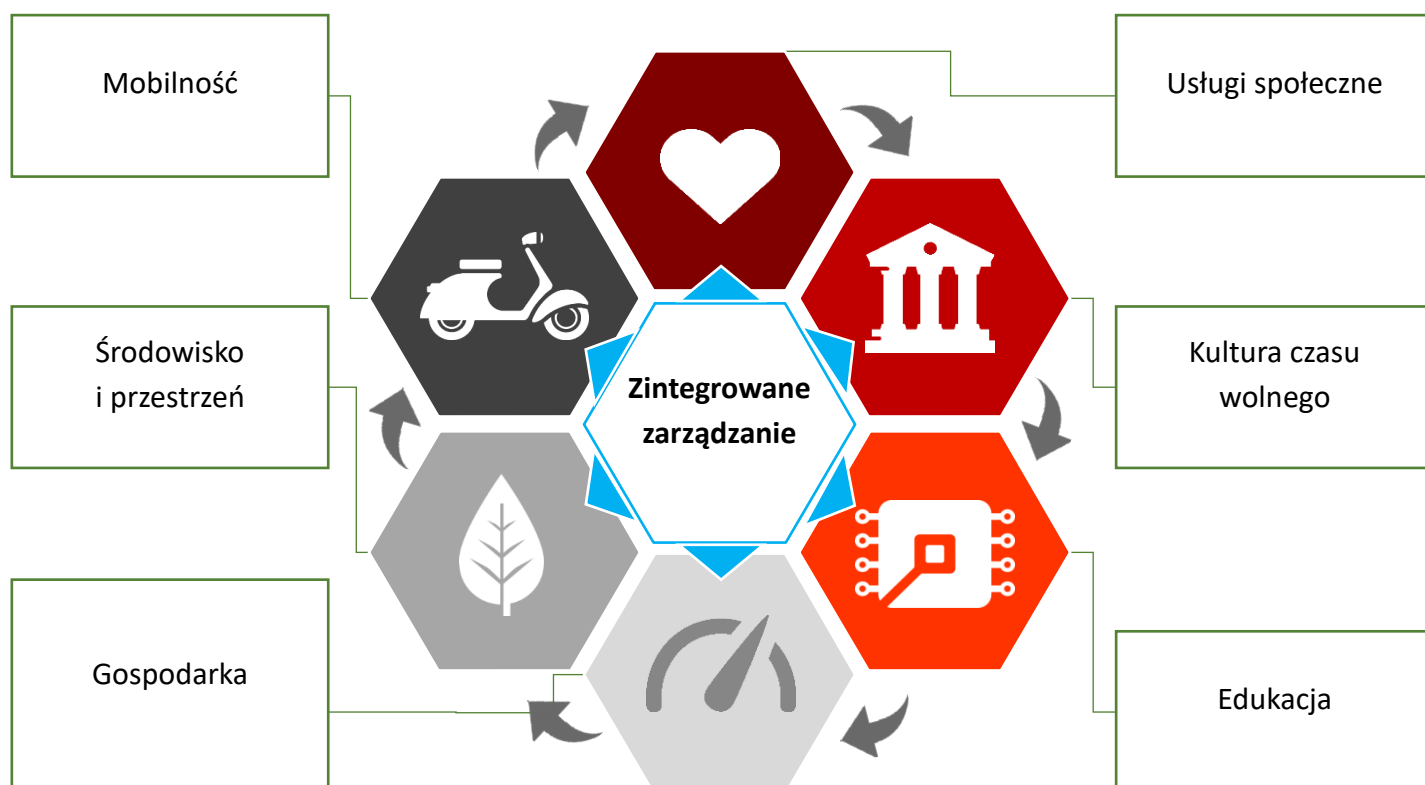
Słaba siła oddziaływania – ocena 1 – najniższą ocenę przyznano celom i priorytetom rozwojowym, których realizacja została w przeważającej części alokowana na inne szczeble administracji samorządowej lub administracji rządowej.

Wyniki dokonanej oceny zostały zaprezentowane w załączniku 2 do niniejszego raportu.

Wyodrębnienie systemu planowania oddziałującego na strategiczne kierunki rozwoju KrOF umożliwiło stworzenie katalogu norm programowych, wyznaczających cele, kierunki i priorytety rozwoju. Ocena tego katalogu przez pryzmat kluczowych sfer oddziaływania członków Stowarzyszenia Metropolia Krakowska pozwoliła na ustalenie obszarów realizacji polityki urbanistycznej, na które realny wpływ mają organy gmin tworzących KrOF. Zestawienie dwóch powyższych elementów dało możliwość ustalenia działań w ramach katalogu dziedzin kluczowych dla rozwoju KrOF, uwzględniających zarówno pożądane, z perspektywy otoczenia strategicznego, kierunki rozwoju, jak i faktycznie możliwe do kształtowania sfery życia społeczno-gospodarczego.

Dziedziny kluczowe dla rozwoju KrOF, które powinny zostać uwzględnione w ramach prac nad Planem Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 r. wyznaczone zostały w oparciu o obszary, w ramach których skategoryzowane zostały cele i priorytety wynikające z przeanalizowanych dokumentów strategicznych. Obszary te zostały ponownie zaprezentowane na zamieszczonej poniżej grafice.

Rysunek 6 Dziedziny kluczowe dla rozwoju MOF

Źródło: Opracowanie własne

3.1 Mobilność

Analizowana dziedzina kluczowa została uznana za jeden z fundamentalnych obszarów rozwojowych ze względu na fakt, że działania, które będą realizowane w jej ramach generowały będą korzystne efekty nie tylko w sferze mobilności, ale również w sferze poprawy jakości środowiska, czy też poprawy jakości i standardu życia mieszkańców KrOF.

Nadrzędnym celem, kierującym działaniami w analizowanej dziedzinie kluczowej powinna być minimalizacja barier w zakresie mobilności mieszkańców KrOF, wynikających z niedostosowania do ich potrzeb sieci transportu zbiorowego oraz poprawa jakości środowiska, poprzez zapewnienie efektywnej alternatywy dla transportu samochodowego.

Między innymi ze względu na wskazane powyżej efekty, zintegrowany transport stanowi jedną z priorytetowych osi rozwoju nowoczesnych obszarów funkcjonalnych. Działania w sferze mobilności dotyczą przede wszystkim dwóch obszarów. Po pierwsze, nowoczesne i przyjazne mieszkańcom obszary funkcjonalne powinny charakteryzować się posiadaniem rozwiązań transportowych pozwalających na skomunikowanie kluczowych punktów z wykorzystaniem infrastruktury pozwalającej na płynną, szybką i przyjazną dla środowiska podróż, przy jednoczesnym zapewnieniu optymalnych warunków cenowych i niedyskryminacyjnego dostępu. Po drugie, przy projektowaniu działań w zakresie analizowanej dziedziny kluczowej nie należy zapominać o istotnej roli, jaką pełni Krakowski Obszar Funkcjonalny w kontekście zapewnienia komunikacji na poziomie krajowym, a nawet międzynarodowym – przez obszar KrOF przebiegają kluczowe trasy drogowe (m.in. autostrada A4, droga krajowa nr 7, droga krajowa nr 79, droga krajowa nr 44) i kolejowe (linia kolejowa nr 8, linia kolejowa nr 91).

Niewątpliwie rodzajem transportu, który jest promowany w różnego typu kierunkach rozwojowych na różnych szczeblach jest transport zbiorowy, który realizuje jeden z wiodących kierunków wynikających z międzynarodowych priorytetów w zakresie zrównoważonego rozwoju, dotyczący niwelowania różnic i podziałów między ludźmi, które w analizowanym zakresie dotyczą możliwości zaspokojenia potrzeb mobilności w przestrzeni fizycznej. Rozbudowa różnego typu infrastruktury transportu zbiorowego przyczyni się do rozwoju i integracji Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Należy wskazać, że zadaniem komplementarnym do rozwoju infrastruktury jest podnoszenie poziomu satysfakcji użytkowników infrastruktury, które można osiągnąć poprzez zapewnienie odpowiedniego standardu infrastruktury pomocniczej (przystanki autobusowe, stacje kolejowe, węzły drogowe, parkingi).

Inną silnie akcentowaną sferą rozwojową jest transport rowerowy, który niewątpliwie stanowi bardzo atrakcyjną alternatywę dla innych środków transportu, w szczególności opartych na pojazdach generujących tzw. niską emisję. Rozwój transportu rowerowego jest jedną z kluczowych osi rozbudowy sieci transportowej nowoczesnych ośrodków metropolitalnych. W celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju analizowanej dziedziny, działania które są realizowane w jej ramach powinny uwzględniać nie tylko rozbudowę niezbędnej infrastruktury liniowej, ale również zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa użytkownikom tej infrastruktury.

Uzupełnienie zintegrowanego rozwoju infrastruktury transportowej stanowić mogą inicjatywy z zakresu rozwijania lub promowania zupełnie nowych form transportu, które pojawiły się wraz z postępem technologicznym w sferze wykorzystania Internetu, bądź rozwoju nowoczesnych układów napędowych. Przedmiotowe relatywnie nowe formy komunikacji to np. car share'ing lub wykorzystanie pojazdów elektrycznych (rowery, hulajnogi, samochody).

Do kluczowych priorytetów związanych ze zidentyfikowaną dziedziną kluczową należą¹⁴:

- ⇒ Koordynacja systemów komunikacji w układzie ponadlokalnym – powiązanie parkingów, kolei, tramwajów, autobusów, ścieżek rowerowych i innych systemów transportowych umożliwiających szybki przejazd w przestrzeni międzygminnej oraz wewnątrz gminy ze szczególnym uwzględnieniem najbardziej obciążonych szlaków komunikacyjnych.
- ⇒ Podejmowanie działań zmierzających do zwiększania konkurencyjności cenowej transportu zbiorowego oraz integracji opłat na poziomie ponadlokalnym.
- ⇒ Wdrażanie inicjatyw mających na celu obniżenie poziomu negatywnego wpływu transportu samochodowego na środowisko (limitowanie przejazdów samochodów, zapewnienie uprzywilejowanej pozycji komunikacji zbiorowej w ruchu miejskim, rozwój infrastruktury umożliwiającej ograniczenie ruchu samochodowego – parkingi Park&Ride, kolejowe linie dowozowe).
- ⇒ Zagęszczanie infrastruktury związanej z komunikacją zbiorową (zwiększanie liczby przystanków / stacji, celem poprawy dostępności czasowej miejsc docelowych przy korzystaniu z tego typu środków transportu).
- ⇒ Podnoszenie standardu świadczonych usług i komfortu korzystania z komunikacji zbiorowej (eliminacja opóźnień w kursowaniu środków transportu oraz podnoszenie komfortu podróży, poprzez poprawę standardów zarówno taboru, jak i infrastruktury towarzyszącej).

¹⁴ Kierunki wyróżnione na podstawie analizy dyrektyw kierunkowych wynikających z systemu planowania i zestawu kompetencji organu samorządu gminy, determinującego faktyczne obszary wpływu Metropolii Krakowskiej na zrównoważony rozwój.

- ⇒ Planowanie rozwoju infrastruktury transportowej, ze szczególnym uwzględnieniem transportu szynowego (kolej, tramwaje) oraz infrastruktury rowerowej na poziomie ponadlokalnym.
- ⇒ Rozbudowa bezpiecznych komunikacyjnych tras rowerowych i zapewnienie uprzywilejowanej pozycji komunikacji rowerowej w ruchu miejskim oraz bezpieczne i efektywne krzyżowanie infrastruktury rowerowej z ciągami pieszymi, buspasami oraz jezdniami.
- ⇒ Przeciwdziałanie wykluczeniu (m.in. ze względu na wiek, niepełnosprawność itp.) w dostępie do transportu publicznego.
- ⇒ Rozbudowa i rozwój infrastruktury transportu szynowego, zarówno w zakresie transportu kolejowego, jak i komunikacji tramwajowej.
- ⇒ Promowanie nowoczesnych i ekologicznych środków transportu – wykorzystania pojazdów elektrycznych lub car share'ingu.

3.2 Środowisko i przestrzeń

Ochronę środowiska i poprawę jakości przestrzeni uznano za obszar istotny ze względu na konieczność zapobiegania i przeciwdziałania negatywnym skutkom dynamicznego rozwoju gospodarczego, który w przypadku gdy oparty jest wyłącznie o wartości ekonomiczne, może generować znaczne koszty środowiskowe i przestrzenne.

Nadrzędnym celami kierującymi działaniami w analizowanej dziedzinie kluczowej powinny być przede wszystkim poprawa jakości powietrza oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni urbanistycznej, które będą miały korzystny wpływ na zdrowie mieszkańców oraz atrakcyjność Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Kluczowymi determinantami jakości powietrza jest liczba i jakość urządzeń grzewczych przyczyniających się do emisji szkodliwych gazów i pyłów zawieszonych oraz liczebność i jakość środków transportu wykorzystywanych do komunikacji w ramach danego obszaru. Ze względu na fakt, że sfery negatywnego wpływu zanieczyszczenia powietrza nie da się ograniczyć do wybranego obszaru, istotna jest współpraca na poziomie przynajmniej ponadlokalnym. Podstawowym kierunkiem oddziaływania w celu poprawy jakości powietrza powinno być zmniejszenie narażenia ludności na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza w strefach, w których występują znaczące przekroczenia dopuszczalnych i docelowych poziomów stężeń tych zanieczyszczeń, poprzez opracowanie programów ochrony powietrza oraz poprzez modernizację infrastruktury grzewczej w gospodarstwach domowych i

ograniczanie ruchu pojazdów samochodowych, stanowiących główne źródła zanieczyszczeń, w szczególności pyłów PM_{2,5}, PM₁₀ oraz emisji CO₂. Niewątpliwie, działania w sferze poprawy jakości powietrza wymagają zaangażowania mieszkańców oraz pozostałych grup interesariuszy, wśród których powinni znaleźć się, poza przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, również przedstawiciele sektora przemysłowego, branży transportowej, czy przedstawiciele wspólnot mieszkaniowych, które w największym stopniu dotknięte są problemem.

Zagadnienie zapewnienia wysokiej jakości przestrzeni publicznej stanowi relatywnie szeroki obszar, na który składają się różnego typu komplementarne formy działania, których wspólnym celem jest zapobieżenie negatywnym skutkom związanym z postępującą urbanizacją terenów miejskich, suburbanizacją i zjawiskiem niekontrolowanego „rozlewania się miasta” oraz odwrócenie negatywnego wpływu tych zjawisk na istniejącą przestrzeń publiczną. Jednym ze środków do osiągnięcia założonego celu jest zintegrowane zarządzanie przestrzenią publiczną uwzględniające równoległe prowadzenie skoordynowanych działań służących osiągnięciu zdefiniowanych wskazanych celów przy jednoczesnej maksymalizacji synergii pomiędzy obszarami oddziaływania, kontrolowanymi przez samorządy. Bardzo silnym narzędziem pomagającym wdrożyć założenia wynikające ze strategicznych kierunków zarządzania przestrzenią publiczną jest planowanie przestrzenne które stanowi jedną z kluczowych kompetencji samorządu gminy.

Do kluczowych priorytetów związanych ze zidentyfikowaną dziedziną kluczową należą:

- ⇒ Analiza stanu obecnego w zakresie liczby i jakości urzędzeń grzewczych (inwentaryzacja) oraz opracowanie i wdrożenie planu wymiany nieefektywnych urzędzeń grzewczych, obejmującej również finansowanie zaprojektowanych działań.
- ⇒ Prowadzenie szeroko zakrojonej edukacji ekologicznej skierowanej do różnych grup mieszkańców i innych interesariuszy, ukierunkowanej przede wszystkim na rozwiązanie problemów z jakością powietrza.
- ⇒ Rozwój i promocja przyjaznych środowisku środków transportu niskoemisyjnego (aspekt przejawiający się w opisanych wyżej dziedzinach kluczowych).
- ⇒ Uwzględnienie w procesach planowania przestrzennego konieczności utrzymania korytarzy/obszarów przewietrzania (wymiany powietrza) w KrOF.
- ⇒ Minimalizacja marnotrawstwa i utylizacja odpadów zgodnie z obowiązującą dobrą praktyką, wynikającą m.in. z zasad Gospodarki Obiegu Zamkniętego¹⁵.

¹⁵ Closing the loop - An EU action plan for the Circular Economy. Brussels, 02.12.2015

- ⇒ Realizacja inwestycji i działań planistycznych prowadzących do minimalizacji uciążliwości hałasu (przede wszystkim komunikacyjnego, ale również przemysłowego).
- ⇒ Zapewnienie przyjaznej dla użytkownika przestrzeni publicznej (czystej, bezpiecznej i ekologicznej), łączącej tradycję i nowoczesność oraz terenów zielonych równomiernie dostępnych w skali miasta oraz dostosowanych do wszystkich użytkowników, w tym dzieci i osób starszych.
- ⇒ Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji oraz koncentracja rozwoju w terenach już zurbanizowanych (recycling przestrzenny).
- ⇒ Konieczność zabezpieczania w planowaniu przestrzennym terenów zielonych i przypisywania im odpowiednich funkcji w lokalnych planach zagospodarowania przestrzennego.
- ⇒ Rozbudowa infrastruktury miejskiej w oparciu o wysokiej jakości budynki o mieszanym zastosowaniu (budynki, których część jest przeznaczona na cele mieszkalne, a część na cele niemieszkalne), trwałe, elastyczne i łatwe w adaptacji, wykorzystujące materiały, które minimalizują negatywny wpływ na środowisko.

3.3 Usługi społeczne

Dziedzina usług społecznych została uznana za istotną, ponieważ w najbardziej bezpośredni sposób realizuje kierunek, jakim jest poprawa jakości życia mieszkańców. Należy podkreślić, że cele w zakresie poprawy jakości życia mieszkańców są z natury celami o charakterze horyzontalnym. Oznacza to, że wartości związane z poprawą życia mieszkańców KrOF powinny stanowić jeden ze swoistych dogmatów i wykładni dla kierunków działań realizowanych w ramach zdefiniowanych dziedzin kluczowych dla rozwoju MOF.

Głównym celem realizowanym w ramach zidentyfikowanej dziedziny kluczowej jest zapewnienie mieszkańcom KrOF nowoczesnej, funkcjonalnej i wysoce dostępnej sfery usług publicznych oraz poprawa uczestnictwa mieszkańców w procesach decyzyjnych dotyczących otaczającej ich rzeczywistości.

Zgodnie z nowoczesnym podejściem do rozwoju obszarów funkcjonalnych miast oraz zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju nowoczesne obszary miejskie oraz podmiejskie powinny funkcjonować w sposób możliwie najbardziej sprzyjający osobom, które na nich

mieszkają. Jest to szczególnie istotne w KrOF, który z jednej strony posiada bardzo bogate dziedzictwo kulturowe i znaczne walory turystyczne, z drugiej zaś jest miejscem zamieszkania dla ponad 1 miliona osób. Istotnym jest, aby w rozwoju obszaru funkcjonalnego godzić cele i wartości wynikające z tych dwóch uwarunkowań, a w przypadku ewentualnego konfliktu wartości kierować się przede wszystkim dobrem mieszkańców. Poprawa jakości usług publicznych dla mieszkańców, na którą wpływ mogą mieć samorzady gmin realizowana może być w dwóch głównych sferach:

1. Sferze życia codziennego – dotyczy ona przede wszystkim elementów, które związane są z podstawowymi obszarami funkcjonowania człowieka, które realizowane są głównie na linii dom-praca-dom oraz dom-szkoła-dom. Kluczowym celem w analizowanym obszarze powinno być zapewnienie możliwie jak najwyższego poziomu udogodnień w realizacji codziennych zadań.
2. Sferze działań okazjonalnych – do przedmiotowej sfery należy zaliczyć okazjonalne zdarzenia, których realizacja stanowi zmianę wzoru codziennych zachowań mieszkańców np. wizyta w teatrze), wizyta w urzędzie, czy wizyta w szpitalu, bądź konieczność skorzystania z opieki społecznej. Organy samorządu gminy dysponują narzędziami, które mogą korzystnie wpływać na doświadczenie mieszkańców z czynnościami realizowanymi w tej sferze.

Do kluczowych priorytetów związanych ze zidentyfikowaną dziedziną kluczową należą:

- ⇒ Poprawa poziomu partycypacji społecznej oraz wzmocnienie i promocja włączenia społecznego, gospodarczego i politycznego wszystkich, bez względu na wiek, płeć, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie, religię lub status ekonomiczny.
- ⇒ Wypracowanie odpowiednich wytycznych i ponadlokalna standaryzacja usług społecznych.
- ⇒ Poszerzenie świadomości mieszkańców w zakresie oferty i dostępności usług społecznych (opracowanie mapy usług społecznych) oraz wzmocnienie wizerunku KrOF jako najlepszego miejsca do zamieszkania, życia, odpoczynku i pracy.
- ⇒ Ograniczenie ewentualnych nierówności (zarówno w ujęciu obszarowym, jak i wynikających z dyskryminacji ze względu na wiek, płeć, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie, religię lub status ekonomiczny) w dostępie do usług, jakie dostarczają gminy należące do KrOF.
- ⇒ Wspieranie i koordynacja współpracy służb i instytucji zaangażowanych w zapewnianie bezpieczeństwa i porządku publicznego w celu podniesienia poziomu i poczucia bezpieczeństwa w KrOF.
- ⇒ Dbłość o profesjonalizm i wysokie kompetencje pracowników administracji publicznej w celu podniesienia jakości świadczonych usług.
- ⇒ Zwiększenie dostępności samorządu poprzez otwarcie na mieszkańców oraz promocję dostępu do informacji oraz procedur drogą elektroniczną.

- ⇒ Przejrzystość w zakresie świadczenia usług społecznych oraz gromadzenie danych i monitorowanie kluczowych wskaźników związanych ze świadczeniem usług społecznych na poziomie ponadlokalnym.
- ⇒ Rozwój mieszkalnictwa niekomercyjnego zgodnie z aktualnymi i przewidywanymi potrzebami i możliwościami mieszkańców KrOF.
- ⇒ Stymulowanie rozwoju usług społecznych związanych z i dostosowanych do wyzwań wynikających z przemian demograficznych (np. stymulowane rozwoju opieki nad ludźmi starszymi).

3.4 Kultura czasu wolnego

Przedmiotowa dziedzina została uznana za kluczową, ponieważ niewątpliwie, historia, dziedzictwo i atrakcyjność turystyczna obszarów tworzących Metropolię Krakowską stanowi jedną z najsilniejszych przewag konkurencyjnych tego regionu, stawiających ją w pewnym sensie w uprzywilejowanej pozycji w stosunku do większości regionów w Polsce.

Głównym celem realizowanym w ramach analizowanej dziedziny kluczowej jest stworzenie atrakcyjnej i zintegrowanej oferty spędzania czasu wolnego w KrOF, wykorzystującej silne strony każdej z gmin i uwzględniającej przede wszystkim wymagania i oczekiwania mieszkańców. Realizacja celu powinna odbywać się przy zapewnieniu ochrony wartości i aktywów, które budują jedną z kluczowych przewag konkurencyjnych obszaru, jaką jest atrakcyjność turystyczna i kulturowa.

Jednym ze strategicznych kierunków działań KrOF powinno być zrównoważone eksploataowanie posiadanej przewagi konkurencyjnej w celu podnoszenia jakości doświadczeń osób korzystających z oferty turystyczno-kulturalno-sportowej KrOF. Należy podkreślić dwoisty charakter zidentyfikowanej dziedziny kluczowej. Jak wynika z analizy aktów planowania składających się na system planowania w sferze polityki urbanistycznej oraz z analizy kierunków działań realizowanych w tej sferze przez inne metropolie, przedmiotowa dziedzina odnosi się przede wszystkim do dwóch sfer:

1. Sfera zewnętrzna – związana głównie z atrakcyjnością dla osób odwiedzających region i korzystających z jego walorów turystycznych. Działalność w tej sferze związana powinna być z rozwojem i eksponowaniem dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu oraz ułatwianiem dostępu do tego dziedzictwa.
2. Sfera wewnętrzna - związana przede wszystkim z zapewnieniem odpowiedniej jakości oferty w zakresie spędzania czasu wolnego dla mieszkańców regionu, w szczególności w zakresie dostępu do kultury i sztuki (kina, teatry, galerie, wystawy),

rozrywki (koncerty, festyny) oraz infrastruktury sportowej (baseny, trasy rowerowe, szlaki piesze, boiska, korty tenisowe itp.), a także stworzenia przyjaznych przestrzeni publicznych sprzyjających integracji mieszkańców.

Zgodnie z zasadami i dobrymi praktykami w zakresie zrównoważonego rozwoju, eksponowanie i eksploataowanie dziedzictwa kulturowego powinno iść w parze z jego ochroną w celu zapobieżenia degradacji kluczowych aktywów oraz zapewnienia możliwości długoterminowego wykorzystania posiadanej przewagi konkurencyjnej. Dwuwymiarowość (materialny i niematerialny wymiar) dziedzictwa kulturowego sprawia, że ochrona tego dziedzictwa to, z jednej strony, zabezpieczanie materialne zabytków, a z drugiej – troska o zachowanie pamięci historycznej. Skuteczność działań realizowanych w ramach wyznaczonej dziedziny kluczowej warunkowana jest systematycznością i programowaniem zintegrowanych działań, realizowanych przez wszystkie samorzady wchodzące w skład KrOF.

Do kluczowych priorytetów związanych ze zidentyfikowaną dziedziną kluczową należą:

- ⇒ Kształtowanie zrównoważonego krajobrazu kulturowego i kreatywne zarządzanie dziedzictwem kulturowym.
- ⇒ Zintegrowane i funkcjonalne zarządzanie kulturą i dziedzictwem kulturowym, w tym rozwój partnerstwa ponadlokalnego oraz partnerstwa sektora publicznego, pozarządowego i prywatnego.
- ⇒ Organizacja i promowanie wysokiej jakości wydarzeń naukowych, gospodarczych, politycznych i kulturalnych.
- ⇒ Stworzenie warunków i motywowanie mieszkańców do realizacji idei zdrowego i aktywnego trybu życia, edukacja w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz motywowanie do podejmowania aktywności sportowej i rekreacyjnej.
- ⇒ Poszerzenie zakresu działań kulturalnych, rekreacyjnych, społecznych, sportowych i innych działań, w tym dla dzieci i młodzieży, skorelowane z poszerzeniem świadomości mieszkańców w zakresie oferty spędzania czasu wolnego (opracowanie mapy kulturalno-rozrywkowej obszaru, opracowanie wspólnego i publicznie dostępnego kalendarza imprez, digitalizacja procesu organizacji czasu wolnego).
- ⇒ Ułatwienie dostępu mieszkańcom obszarów podmiejskich do incydentalnych wydarzeń kulturalno-rozrywkowych i imprez sportowych oraz do instytucji sztuki i kultury (zapewnienie transportu, parkingów itp.).
- ⇒ Stworzenie oferty spędzania czasu wolnego dla osób z różnego typu ograniczeniami.
- ⇒ Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa osobom korzystającym z oferty spędzania czasu wolnego.
- ⇒ Powstrzymanie degradacji wartościowych krajobrazów kulturowych i dewastacji obiektów zabytkowych i ich otoczenia oraz poprawa stanu i sposobu użytkowania zdegradowanych zabytków.

3.5 Edukacja

Edukacja została uznana za jeden z fundamentów zrównoważonego rozwoju KrOF, ponieważ budowa kapitału ludzkiego stanowi kluczowy czynnik wzrostu produktywności oraz ma korzystny wpływ na aktywność społeczną, zawodową, a nawet stan zdrowia i jakość życia mieszkańców.

Głównym celem realizowanym w ramach analizowanej dziedziny kluczowej, uwzględniając wynikające z podziału kompetencji możliwe kierunki oddziaływania, jest zapewnienie odpowiednich warunków dla edukacji mieszkańców oraz dostosowanie kierunków edukacji do wymogów zmieniającego się świata.

Realny wpływ członków Stowarzyszenia Metropolia Krakowska na sferę szeroko pojętej edukacji w regionie dotyczy przede wszystkim 3 obszarów:

1. Placówki opieki nad dziećmi do lat 3.
2. Placówki przedszkolne.
3. Edukacja podstawowa.

Ambicją krakowskiego obszaru funkcjonalnego powinno być dostarczenie usług edukacyjnych charakteryzujących się najwyższym w skali kraju standardem. W tym celu, niezbędne jest stworzenie optymalnych warunków infrastrukturalnych i kadrowych w placówkach, które znajdują się w sferze oddziaływania członków Stowarzyszenia Metropolia Krakowska. Ponadto, w obszarach, w których występuję, bądź przewidywana jest znaczna nadwyżka popytu nad podażą, która nie może zostać zaspokojona z wykorzystaniem własnych zasobów, działania rozwojowe mogą uwzględniać partycypację podmiotów prywatnych, przy ścisłej współpracy z samorządem.

Dodatkową sferą oddziaływania członków Stowarzyszenia Metropolia Krakowska na dziedzinę edukacji w KrOF są wszelkie inicjatywy realizowane w sferze fakultatywnej, obejmującej m.in. zajęcia dodatkowe, doradztwo zawodowe, czy kształcenie ustawiczne. Inicjatywy podejmowane w tym obszarze powinny pomóc dopasować kwalifikacje mieszkańców do wymagań i wyzwań związanych z funkcjonowaniem na zmieniającym się rynku pracy (nie tylko w ujęciu lokalnym, ale przede wszystkim globalnym), bądź umożliwić im poszerzenie horyzontów, niezależnie od wieku, czy statusu materialnego. Uzupełnieniem poprawy jakości usług edukacyjnych dla mieszkańców KrOF jako całej zbiorowości powinny być działania zmierzające do wspierania jednostek osiągających ponadprzeciętne wyniki w nauce.

Do kluczowych priorytetów związanych ze zidentyfikowaną dziedziną kluczową należą:

- ⇒ Inicjacja działań zmierzających do osiągnięcia przez szkoły i placówki wysokich efektów kształcenia, w tym wspieranie dostosowania kształcenia do potrzeb globalnego rynku pracy.
- ⇒ Budowa i ulepszanie placówek edukacyjnych, dostosowanych do potrzeb dzieci oraz osób niepełnosprawnych i zapewnienie wszystkim bezpiecznego, pozbawionego przemocy, sprzyjającego włączeniu i skutecznego środowiska edukacyjnego.
- ⇒ Proaktywna polityka w zakresie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, w tym organizacja dodatkowych zajęć i wydarzeń edukacyjnych z wykorzystaniem mechanizmów współpracy ponadlokalnej.
- ⇒ W obszarze swojej kompetencji - zagwarantowanie zasobów umożliwiających niedyskryminacyjne zaspokojenie całego popytu na usługi edukacyjne w KrOF, w tym w szczególności poprawa dostępności usług w zakresie wczesnej edukacji, świadczonych przez placówki wychowania przedszkolnego oraz placówki opieki nad dziećmi do lat 3.
- ⇒ Wdrożenie ponadlokalnego planu ukierunkowanego na wyrównanie nierówności w dostępności placówek edukacyjnych.
- ⇒ Prowadzenie działań mających na celu tworzenie warunków do doskonalenia zawodowego i doksztalcenia nauczycieli.
- ⇒ Monitoring informacji o realizacji zadań edukacyjnych przez placówki, celem prowadzenia wewnętrznych porównań i umożliwienia przepływu informacji o dobrych praktykach pomiędzy placówkami.
- ⇒ Organizacja wysokiej jakości wydarzeń edukacyjnych oraz realizacja projektów edukacyjnych mających na celu kształtowanie postaw pro przedsiębiorczych i innowacyjnych.
- ⇒ Gromadzenie i weryfikacja głosów interesariuszy (rodziców, uczniów, absolwentów, nauczycieli, podmiotów współpracujących ze szkołą) w kwestii funkcjonowania dziedziny edukacji w KrOF.
- ⇒ Promocja kształcenia ustawicznego, celem poprawy mobilności na rynku pracy wśród wszystkich grup wiekowych mieszkańców KrOF.

3.6 Gospodarka

Rozwój gospodarczy należy uznać za kluczowy obszar rozwojowy, ponieważ dostarczając środków i zasobów, w pewnym sensie, stanowi on siłę napędową dla rozwoju pozostałych dziedzin.

Głównym celem realizowanym w ramach analizowanej dziedziny kluczowej jest poprawa konkurencyjności obszaru, wygenerowanie i utrzymanie możliwie wysokiej ekonomicznej wartości dodanej.

Rozwój działalności gospodarczej na obszarze KrOF dotyczy przede wszystkim dwóch kluczowych mechanizmów:

1. Po pierwsze jest to rozwój istniejących firm i przedsiębiorców działających już na obszarze Metropolii.
2. Po drugie, rozwój powinien odbywać się również poprzez przyciąganie nowych inwestycji na obszary gmin tworzących Metropolię Krakowską.

Oczywiście zarówno rozwój istniejących przedsiębiorców, jak i przyciąganie nowych inwestycji powinny być realizowane z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju i nie powinny wpływać negatywnie na jakość życia mieszkańców regionu. W procesie rozwoju gospodarczego należy równoważyć korzyści w postaci nowych miejsc pracy i wpływów z podatków i opłat lokalnych z kosztami zewnętrznymi tego rozwoju, mogącymi mieć negatywny wpływ na środowisko lub jakość życia mieszkańców. Co więcej, koordynacja rozwoju przedsiębiorczości na obszarze Metropolii jest zagadnieniem relatywnie trudnym. Co do zasady, gminy tworzące Metropolię pozostają ze sobą w stosunku konkurencji w zakresie pozyskiwania nowych inwestycji gospodarczych. Zmiana modelu myślenia i podejmowania decyzji w tym zakresie stanowi niewątpliwie dużą strategiczną zmianę w działalności jednostek tworzących Metropolię.

Do kluczowych priorytetów związanych ze zidentyfikowaną dziedziną kluczową należą:

- ⇒ Zintegrowany plan przyciągania inwestorów zarówno krajowych, jak i zagranicznych do KrOF, oparty na eksponowaniu przewag konkurencyjnych poszczególnych gmin.
- ⇒ Rozwój współpracy ponadlokalnej na poziomie operacyjnym: wymiana dobrych praktyk, wspólna realizacja projektów, w tym organizacja międzygminnych centrów obsługi inwestora generujących współpracę zamiast konkurencji.
- ⇒ Powoływanie organizacji pozarządowych o znaczeniu ponadgminnym, aranżowanie forum współpracy między organizacjami pozarządowymi z różnych gmin, budowanie

kanałów komunikacji między organizacjami pozarządowymi (np. poprzez stworzenie dedykowanej platformy internetowej)¹⁶.

- ⇒ Wspomaganie rozwoju specjalizacji terytorialnej oraz promowanie produktów i usług opartych o wykorzystanie mocnych stron poszczególnych jednostek i KrOF jako całości.
- ⇒ Promowanie działań w zakresie modernizacji infrastruktury przemysłowej, aby stała się ona bardziej zrównoważona, przy zwiększonej efektywności wykorzystania zasobów i szerszym zastosowaniu czystych i przyjaznych dla środowiska technologii i procesów przemysłowych.
- ⇒ Promowanie polityk ukierunkowanych na rozwój, które wspierają działania produkcyjne, tworzenie godnych miejsc pracy, przedsiębiorczość, kreatywność i innowacje, a także zachęcanie do formalizacji i rozwoju mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym poprzez dostęp do usług finansowych.
- ⇒ Promowanie rozwoju, transferu i rozpowszechniania technologii przyjaznych dla środowiska.
- ⇒ Budowanie sieciowej współpracy centrów transferu technologii na bazie zintegrowanego systemu zarządzania informacją.
- ⇒ Wspieranie działań zmierzających do wdrażania i upowszechniania nowoczesnych technologii teleinformatycznych i komunikacyjnych (ICT).
- ⇒ Wzmocnienie współpracy pomiędzy środowiskami nauki, biznesu i samorządu.

¹⁶ Zgodnie z publicznie dostępnymi danymi, organizacje pozarządowe odpowiadają za kreowanie ok. 4,5% PKB (*The State of Global Civil Society and Volunteering. Latest findings from implementation of the UN Nonprofit Handbook*, Johns Hopkins University, 2013).

4. ZESTAW STRATEGICZNYCH REKOMENDACJI KIERUNKOWYCH W ZAKRESIE ROZWOJU MOF ORAZ ZARZĄDZANIA ROZWOJEM, W ZGODZIE Z IDEA INTELIAGENTNEGO MIASTA

4.1 Narzędzia i modele nowoczesnego zarządzania rozwojem

W dzisiejszych czasach inteligentne obszary funkcjonalne stają się swoistymi ekosystemami, które integrują technologię cyfrową, wiedzę oraz zasoby, w celu zapewnienia lepszej reakcji na potrzeby obywateli (użytkowników), ciągłej poprawy jakości usług społecznych i stwarzania coraz lepszych warunków do życia. Ożywienie i prowadzenie rozwoju skutecznych, wydajnych miast to jedno z największych wyzwań naszych czasów. Głównym celami inteligentnego zarządzania jest uczynienie systemu zarządzania różnymi aspektami funkcjonowania obszarów miejskich bardziej przejrzystymi oraz poprawa świadomości obywateli w zakresie procesów miejskich.

Kraje rozwinięte rozwijają swoją infrastrukturę miejską w oparciu o zasady inteligentnego zarządzania i zrównoważonego rozwoju od ponad dziesięciu lat. Co istotne, kraje rozwijające się też nie są daleko w tyle. W miarę rozwoju obszarów miejskich w oparciu o model smart city, samorządy wykorzystują mechanizmy inteligentnego zarządzania do wzmocnienia mechanizmów demokracji, uczestnictwa obywateli i poprawy dobrobytu publicznego.

W maju 2016 r. Ministrowie Unii Europejskiej odpowiedzialni za sprawy miejskie uzgodnili ustanowienie agendy miejskiej dla europejskich państw członkowskich, która promuje nowy model rozwoju urbanistyki i powinna przyczynić się do realizacji założeń zarówno Agendy Narodów Zjednoczonych 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju, jak i nowej agendy miejskiej wydanej przez sekretariat Habitat III. Te trzy dokumenty dotyczące polityki międzynarodowej podkreślają ważną rolę, jaką zrównoważona urbanistyka odgrywa w zwiększaniu dobrobytu gospodarczego, spójności społecznej i terytorialnej oraz dobrobytu na poziomie globalnym. Uznają również rozwój idei inteligentnego miasta za integralną część procesu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich dzięki inteligentnym technologiom, które zapewniają miastom możliwość stania się bezpieczniejszymi i bardziej zintegrowanymi oraz zrównoważonymi.

Artykuł ONZ dotyczący usług miejskich i technologii¹⁷ dodatkowo podkreśla to zalecenie poprzez wyeksponowanie potencjału, jaki rozwój inteligentnych miast ma w sferze wspierania transformacyjnych zmian w społeczeństwie, pomagając miastom stawić czoła coraz bardziej złożonym wyzwaniom, które obecnie stoją przed nimi. Jednakże, dokument ten uznaje również obecność swoistej luki w wiedzy na temat tego, jak miasta mogą efektywnie indukować inteligentny rozwój. Aktualna wiedza w tym zakresie ma w znacznej mierze wymiar teoretyczny. Praktyczne zrozumienie procesów związanych z rozwojem inteligentnych miast związane jest głównie z licznymi projektami pilotażowymi przeprowadzonymi w najbardziej rozwiniętych krajach i miastach świata. Niewątpliwie ma to istotne przełożenie na podejście do zarządzania inteligentnym rozwojem ośrodków miejskich.

Narzędzia często używane do ich osiągnięcia celów inteligentnego zarządzania obejmują:

- **Wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych.** Oznacza to wykorzystanie komputerów, Internetu, telekomunikacji, sprzętu cyfrowego do gromadzenia, przetwarzania, udostępniania i pobierania danych. Wiąże się z tym, lepsze wykorzystanie kanałów komunikacyjnych, takich jak Internet, telewizja kablowa, radio, telefony i systemy satelitarne do przesyłania informacji. Wykorzystanie systemu informacji geograficznej (GIS) do monitorowania systemów miejskich w zakresie m.in. przesyłu mediów, czy transportu. Co więcej, inteligentny rozwój nowoczesnych miast wiąże się również ze wzrostem poziomu wykorzystania nowoczesnych narzędzi komunikacji - wideokonferencji, czy też komunikatorów internetowych w sferze usług publicznych, służbie zdrowia, energetyce, czy sferze bezpieczeństwa.
- **E-konsultacje.** Partycypacja społeczna jest główną cechą inteligentnego zarządzania. Musi istnieć właściwy kanał interakcji między samorządem, a obywatelami. Mieszkańcy muszą być umocowani do wyrażania swoich opinii, pomysłów na programy samorządowe, itp. Ich opinie powinny docierać bezpośrednio do liderów, doradców i przedstawicieli władz samorządowych.
- **Dane elektroniczne.** Dostęp online do danych samorządowych, danych dotyczących wydatków i inwestycji oraz informacji publicznych jest jednym z istotnych narzędzi wykorzystywanych w rozwoju inteligentnych obszarów miejskich. Z wyjątkiem krytycznych informacji dotyczących bezpieczeństwa i ochrony obywateli, dane muszą być udostępniane w możliwie otwarty sposób. Sprawia to, że samorząd będzie bardziej odpowiedzialny, a obywatel będzie uczestniczył w funkcjonowaniu samorządu.

¹⁷ Habitat III Issue Papers21 – Smart Cities.

Modele inteligentnego zarządzania¹⁸

Government to citizen (G2C) - W ramach tego podejścia rząd bezpośrednio współpracuje z obywatelami za pośrednictwem różnych kanałów komunikacji, takich jak gazety, portale internetowe, fora, radio, aplikacje itp. Celem jest dotarcie do obywateli i umożliwienie im mówienia za siebie oraz słuchanie ich problemów, skarg i porad oraz ich stosowanie. Kraje takie jak Stany Zjednoczone, najbardziej rozwinięte kraje Unii Europejskiej i Singapur są wiodącym przykładem tego modelu.

Government to business (G2B) - Model ten ma na celu bezpośrednią interakcję między samorządem, a sektorem biznesu i zmniejszenie liczby formalnych przeszkód oraz wąskich gardeł, z jakimi borykają się przedsiębiorcy, w tym startupy. Jednym z kluczowych założeń przedmiotowego modelu jest to, że firmy mogą uzyskać bezpośrednią wiedzę na temat najnowszych zasad, przepisów, podatków, programów i instrumentów kredytowych, aby poprawić i rozwinąć swoją działalność. Model zachęca również do zawierania transakcji online w celu zaoszczędzenia czasu, kosztów i dostarczania danych w czasie rzeczywistym, które mogą być wykorzystane do planowania i prognozowania gospodarki. W analizowanym modelu, odpowiednie instytucje mogą korzystać z zebranych przez samorząd ankiet, raportów, danych w celu przeprowadzania analiz, mających na celu inicjowanie nowych przedsięwzięć. Co więcej, samorząd może informować firmy o przepisach dotyczących ochrony środowiska, wytycznych i protokołach, które należy stosować przy tworzeniu jednostek produkcyjnych, specyfikacji produktów, utylizacji odpadów fabrycznych itp.

Government to government (G2G) - Model jest ukierunkowany na bezpośrednią interakcję między samorządem a organizacjami rządowymi, departamentami i agencjami w celu zintegrowania wszystkich kanałów zarządzania dla poprawy spójności i funkcjonowania całego systemu. Celem zastosowania modelu jest doprowadzenie to do większej przejrzystości, lepszej alokacji odpowiedzialności i sprawnego wykonywania obowiązków administracyjnych. Należy podkreślić, że model ten sprawdza się dobrze na wyższych szczeblach administracji rządowej. W przypadku administracji samorządowej należy przez niego rozumieć współpracę pomiędzy różnymi organami i szczeblami administracji samorządowej.

Government to employee (G2E): Model ma na celu dostarczenie systemu online i narzędzi do stworzenia kanału interakcji między pracownikami, samorządem i firmami. Podstawą funkcjonowania modelu jest utworzenie i utrzymywanie osobistego konta dla każdego pracownika, zawierającego kluczowe dane osobowe i finansowe dotyczące danej osoby. Umożliwi to realizację w trybie online wielu zadań związanych z pracownikami z obszarów takich jak płace, ubezpieczenia, zasiłki, czy kwestie zdrowotne.

¹⁸ D. Sen , Smart governance and technology. PricewaterhouseCoopers Private Limited, 2013.

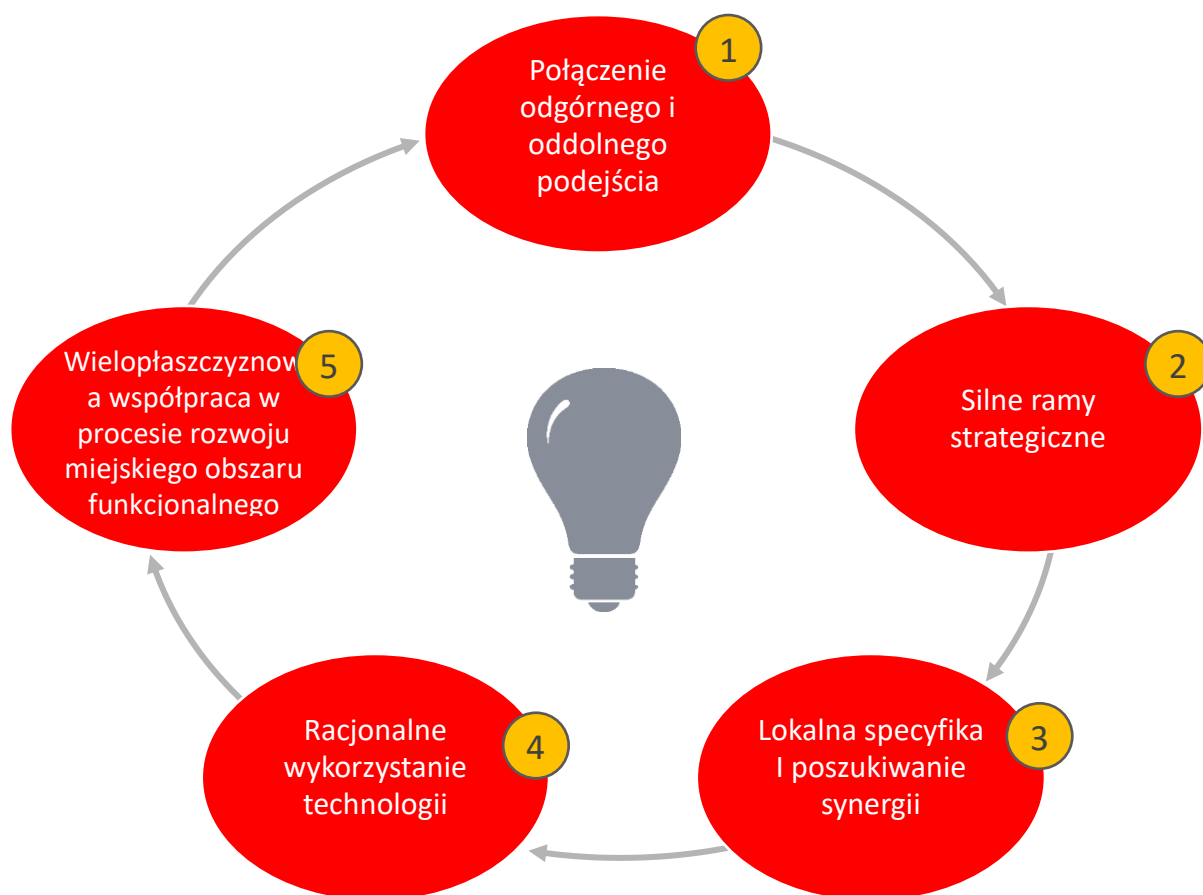
W zakresie narzędzi wykorzystywanych w modelu inteligentnego zarządzania rekomendowanym jest możliwie szybkie wdrożenie wskazanych powyżej mechanizmów (jeżeli jeszcze nie funkcjonują). Aspektem, który może warunkować celowość implementacji opisanych rozwiązań może być dostępność odpowiedniej infrastruktury ICT na obszarze KrOF. Od dostępności infrastruktury zależna jest możliwość dotarcia zaimplementowanych narzędzi do wszystkich mieszkańców lub do wybranych grup mieszkańców (np. przedsiębiorcy). W zakresie kosztów rozwinięcia nowoczesnych narzędzi, należy oczekiwać, że początkowe wydatki zwrócą się w średnim terminie, m.in. dzięki obniżeniu kosztów funkcjonowania administracji samorządowej.

Modelem inteligentnego zarządzania, który powinien być szczególnie zaakcentowany w rozwoju KrOF jest model G2G. Należy podkreślić, że model ten rozwijany jest już przynajmniej od 5 lat, czego wyrazem jest chociażby funkcjonowanie Stowarzyszenia Metropolia Krakowska. Analizując jednak stopień zaawansowania wdrożenia opisywanego modelu należy zwrócić uwagę przede wszystkim na to w jaki sposób rozwiązywane są przekrojowe problemy o znaczeniu ponadlokalnym – m.in. czy nad ich rozwiązaniem pracują wyspecjalizowane ponadgminne zespoły obszarowe oraz czy pomiędzy gminami występuje pełen przepływ informacji i danych. W przypadku zadań realizowanych na poziomie lokalnym należy podkreślić również istotność rozwoju modeli G2C oraz G2B. Stanowią one urzeczywistnienie konstytucyjnej zasady decentralizacji i subsydiarności z wykorzystaniem rozwoju nowoczesnych technologii. W tym kontekście zjawisko rozwoju modelu G2C i G2B należy traktować jednoznacznie pozytywnie. Prowadzi ono do wytworzenia mechanizmów umożliwiających zaangażowanie społeczności lokalnej w decydowanie o własnych sprawach.

4.2 Rekomendacje w zakresie zarządzania rozwojem

W oparciu o analizę dostępnych opracowań dotyczących tematyki smart governance i smart city, obejmujących również artykuły i strony internetowe, będące przedmiotem analizy zawartej w rozdziale 3, zagregowano i przedstawiono 5 kluczowych rekomendacji w zakresie implementacji idei smart governance do procesu rozwoju KrOF.

Rysunek 7 Kluczowe rekomendacje w zakresie implementacji idei smart governance na obszarze KrOF

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: J. Breuer, N. Walravens, P. Ballon, *Beyond defining the smart city meeting top-down and bottom-up approaches in the middle*. *Journal of Land Use, Mobility and Environment*, s. 153-164; B. Buntz, *7 smart city strategies from cities across the world* [online], dostępny pod adresem: <https://www.iotworldtoday.com>; R. Sen, W.D. Eggers, M. Kelkar, *Building the smart city*. Deloitte Development LLC, 2018; S. Wray, *How to scale smart city pilots* [online]. *SmartCitiesWorld*, dostępny pod adresem: <https://www.smartcitiesworld.net>; Komisja Europejska, *The making of a smart city: policy recommendations*. *EU Smart cities information systems*.

1. Połączenie odgórnego (top-down) i oddolnego (bottom-up) podejścia do zarządzania obszarem funkcjonalnym

Rozwój inteligentnych obszarów funkcjonalnych wymaga podejścia dwutorowego: odgórnego (kierowanego przez samorząd) w celu zbudowania podstaw i oddolnego (kierowanego przez społeczność). Samorzady odgrywają główną rolę w projektowaniu i wdrażaniu strategii na rzecz rozwoju inteligentnego zarządzania, ale ich działalność musi być ukierunkowana na tworzenie korzystnych warunków dla osób i organizacji oraz połączenie wiedzy, a także współpracę w realizacji projektów i inicjatyw na rzecz rozwoju KrOF.

Władze powinny dążyć do umieszczenia rozwoju inteligentnego zarządzania wśród priorytetów ich agendy politycznej i stworzenia ram strategicznych dla akceleracji implementacji idei inteligentnego zarządzania. W tym kontekście zasadnicze znaczenie mają:

1. Budowanie otwartego, integracyjnego i spójnego środowiska współpracy potrzebnego do aktywacji oddolnego procesu rozwoju.
2. Ułatwianie tworzenia partnerstw dla wspólnego wdrażania inicjatyw związanych z ICT.
3. Koordynowanie wysiłków i kreowanie środowiska współpracy w celu wypracowania wspólnego zestawu celów które odzwierciedlają wizję i priorytety obszaru.

Ponadto, konieczne jest działanie władz lokalnych związane ze stymulowaniem rozwoju infrastruktury i kompetencji niezbędnych do wdrożenia rozwoju idei inteligentnego zarządzania. Przykładowe działania w tym zakresie obejmują:

1. Generowanie opinii na temat wymogów ICT w obszarach funkcjonalnych i nowych pomysłów na działania związane z ICT.
2. Pobudzanie zainteresowania i informowanie społeczności w zakresie tematyki smart city.
3. Stymulowanie współpracy, angażowanie nowych interesariuszy.
4. Podniesienie świadomości społecznej na temat potencjalnych korzyści, jakie technologie ICT mogą przynieść w środowisku miejskim.
5. Podniesienie poziomu umiejętności cyfrowych w mieście.

Ciekawym przykładem w zakresie stymulowania rozwoju idei inteligentnego zarządzania są inicjatywy dotyczące pracy na otwartych danych, takie jak konkursy na aplikacje, hackathony i testy kodów w sferze działań na rzecz budowania potencjału obszaru funkcjonalnego. Wydarzenia te sprawiają, że władze samorządowe gromadzą osoby wykwalifikowane w dziedzinie IT, które pomagają opracować nowe aplikacje cyfrowe w celu rozwiązania problemów obszarów miejskich z wykorzystaniem danych publicznych.

Fora, konferencje, warsztaty i kursy szkoleniowe są dodatkowymi przedsięwzięciami, w których uczestniczą przedstawiciele samorządu w celu podniesienia kompetencji w zakresie inteligentnego rozwoju. Na przykład, Barcelona organizuje Światowy Kongres Smart City Expo od 2011 roku. Wydarzenie to stało się swoistą platformą debaty i dzielenia się wiedzą dla ekspertów pracujących w dziedzinie inteligentnego rozwoju obszarów miejskich. Barcelona uruchomiła również program Inteligentnej edukacji dla szkół podstawowych i średnich, aby wprowadzić koncepcje innowacji do rozwoju dzieci poprzez praktyczne zajęcia i warsztaty. Z drugiej strony, na przykład, Turyn zaoferował przedstawicielom administracji

samorządowej intensywne kursy szkoleniowe dotyczące zarządzania strategiami rozwoju inteligentnych obszarów miejskich¹⁹.

2. Silne ramy strategiczne

Dokumenty polityki rozwoju wyznaczające strategiczne ramy dla inteligentnego rozwoju obszaru miejskiego i jego obszaru funkcjonalnego muszą jasno określać:

1. Długoterminową wizję podkreślającą ambicje i motywacje napędzające proces transformacji zgodnie z ideą inteligentnego zarządzania.
2. Oczekiwane wyniki i cele do osiągnięcia poprzez wdrożenie idei smart city.
3. Główne obszary zastosowań, na których należy skupić uwagę w procesie inteligentnego rozwoju.

Istotnym jest, aby w procesie opracowania ram strategicznych poza przedstawicielami samorządów oraz ekspertami branżowymi uczestniczyli również kluczowi interesariusze procesu rozwoju danego obszaru – przedstawiciele środowiska biznesu, organizacje społeczne oraz przede wszystkim mieszkańcy²⁰.

Zgodnie z najlepszymi praktykami w dziedzinie planowania, opracowywana strategia, program lub plan powinny stanowić swoistą platformę do integracji i harmonizacji planów poszczególnych gmin w celu realizacji kluczowych celów rozwojowych. Cele te powinny zostać uzgodnione przez wszystkie gminy oraz partnerów, tak aby odzwierciedlały potrzeby i wyzwania metropolii jako całości²¹.

3. Lokalna specyfika i poszukiwanie synergii

Kierunki rozwoju KrOF muszą być kształtowane zgodnie ze społeczno-ekonomiczną i kulturową charakterystyką obszaru, a wybór głównych dziedzin i terytoriów do rozwoju powinien uwzględniać lokalną specyfikę.

Istotnym jest, aby w procesie ustalania głównych kierunków zrównoważonego rozwoju zachować odpowiednie proporcje pomiędzy celami opartymi na eksploatacji mocnych

¹⁹ J. Breuer, N. Walravens, P. Ballon, Beyond defining the smart city meeting top-down and bottom-up approaches in the middle. *Journal of Land Use, Mobility and Environment*, s. 153-164

²⁰ B. Buntz, 7 smart city strategies from cities across the world [online], dostępny pod adresem: <https://www.iotworldtoday.com>

²¹ Scenarios for Integrated Territorial Investments.

stron obszaru i celami służącymi niwelowaniu stron słabych. Zbyt jednostronne podejście w tym zakresie może doprowadzić do zaangażowania nieproporcjonalnie dużej ilości zasobów w jedną dziedzinę, hamując tym samym systematyczny rozwój obszaru jako całości.

Dlatego ważne jest przyjęcie zintegrowanej logiki działań, która oddziałuje przekrojowo przez wiele dziedzin i zastosowań, które obejmuje strategia rozwoju inteligentnego obszaru miejskiego i jego obszaru funkcjonalnego oraz generuje synergie pomiędzy różnymi sferami funkcjonowania danego obszaru.

Wymaga to od miejskich obszarów funkcjonalnych jasnego zrozumienia zarówno kwestii miejskich ograniczających ich zrównoważony wzrost, jak i postępów technologicznych, które należy wdrożyć w celu złagodzenia lub pełnego rozwiązania takich problemów. Pomóc w tym mogą, na przykład analizy strategiczne lub otwarte konsultacje za pośrednictwem platform cyfrowych²².

Jednym z najsilniejszych mechanizmów kształtowania ponadlokalnych i lokalnych strategii i planów rozwoju jest planowanie przestrzenne. Kluczowym problemem w zakresie planowania przestrzennego jest odpowiednia koordynacja i integracja przemian przestrzennych mających na celu realizację polityk sektorowych. Funkcja planowania przestrzennego zdecydowanie wykracza poza prostą regulację użytkowania gruntów i dotyka kwestii regulowania napięć i sprzeczności pomiędzy często znoszącymi się założeniami polityk sektorowych (na przykład w przypadku konfliktów między rozwojem gospodarczym, środowiskowym i polityką spójności społecznej). Kluczową rolą planowania przestrzennego jest promowanie bardziej racjonalnego układu terytorialnego i godzenie konkurencyjnych celów politycznych²³.

4. Racjonalne wykorzystanie technologii

W złożonych systemach społeczno-technicznych, jakimi są nowoczesne miejskie obszary funkcjonalne, inteligentny rozwój wynika z integracji nowych usług, aplikacji i infrastruktur ICT w celu rozwiązania lub łagodzenia istniejących problemów. Jednakże, inteligentny rozwój to wyzwanie, które wykracza daleko poza technologię. Dlatego też planując działania rozwojowe należy mieć na uwadze, aby wykorzystanie nowoczesnej technologii stanowiło środek do osiągnięcia założonych celów, a nie było celem samo w sobie.

Bardzo często trudno jest zweryfikować *ex ante* skuteczność projektów technologicznych w zakresie zapewnienia faktycznej poprawy funkcjonowania obszaru miejskiego i jego

²² R. Sen, W.D. Eggers, M. Kelkar, Building the smart city. Deloitte Development LLC, 2018

²³ Spatial Planning - Key Instrument for Development and Effective Governance.

poszczególnych ekosystemów. W związku z tym, zgodnie z powszechnie obowiązującymi dobrymi praktykami rekomenduje się, aby rozwój warstwy technologicznej nie był realizowany w oparciu o bardzo duże projekty, często obejmujące cały obszar podlegający transformacji. W sytuacji ograniczonych budżetów i innych ograniczeń zasobów dużo bardziej adekwatnym podejściem jest oparcie się na projektach pilotażowych. Tego typu projekty mają z reguły niewielki zakres oddziaływania, ale skonstruowane są tak, że w przypadku osiągnięcia założonego efektu można w łatwy sposób skalować je na całą dziedzinę lub obszar, którego dotyczą²⁴.

Najlepsze praktyki wynikające z działalności europejskich miast potwierdzają skuteczność stosowania swoistego punktowego podejścia w dziedzinie rozwoju inteligentnych obszarów funkcjonalnych. Dzięki ciągłemu wdrażaniu krótko- i średnioterminowych interwencji związanych z ICT, czołowe europejskie miasta (Berlin, Barcelona, Helsinki, Wiedeń) stopniowo przekształciły się w inteligentne środowiska.

5. Wielopłaszczyznowa współpraca w procesie rozwoju miejskiego obszaru funkcjonalnego

Współpraca jest kluczem do pomyślnego wdrożenia strategii inteligentnego rozwoju i ma zasadnicze znaczenie we wspieraniu rozwoju otwartego, integracyjnego i angażującego środowiska do życia.

W rozwijaniu środowiska współpracy ważne jest, aby:

1. Realizować współpracę na poziomie ponadlokalnym, celem wdrażania spójnego i zintegrowanego podejścia do osiągnięcia celów w wyznaczonych dziedzinach kluczowych.
2. Polegać na społeczeństwie i współpracy z sektorem prywatnym.
3. Ustanowić korzystne relacje między przemysłem a samorządem.
4. Wzmocnić uczestnictwo, jako cechę społeczeństwa obywatelskiego poprzez stopniowe zwiększanie stopnia zaangażowania tej grupy interesariuszy oraz przechodzenie do otwartego i zorientowanego na użytkownika podejścia innowacyjnego²⁵.

Zgodnie z sugestią Organizacji Narodów Zjednoczonych²⁶, udział obywateli może:

²⁴ S. Wray, How to scale smart city pilots [online]. SmartCitiesWorld, dostępny pod adresem: <https://www.smartcitiesworld.net>

²⁵ The making of a smart city: policy recommendations. EU Smart cities information systems.

²⁶ Guidelines For Sustainable And Socially Inclusive Urban Infrastructure.

1. Poprawić jakość procesu podejmowania decyzji i ułatwienie realizacji działań.
2. Korzystnie wpłynąć na radzenie sobie z zagadnieniami przekrojowymi.
3. Pomóc zapewnić, że podjęte działania i świadczone usługi lepiej odzwierciedlają potrzeby ludzi.

W kontekście wykreowania i wykorzystania synergii w procesie programowania i implementacji polityk na poziomie krajowym i regionalnym rekomendowane jest zidentyfikowanie różnych interesariuszy/grup interesu w procesie rozwoju lokalnych strategii (z uwzględnieniem inteligentnych specjalizacji), w tym innowacyjnych przedsiębiorców, liderów poszczególnych segmentów oraz osób z potencjałem w zakresie przedsiębiorczości w celu włączenia ich do procesów opracowania strategii²⁷.

²⁷ Enabling synergies between European Structural application: and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes Guidance for policy-makers and implementing bodies.

SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

Wykres 1 Natężenie celów (mierzone częstotliwością występowania), wynikających z planów i strategii w sferze polityki miejskiej funkcjonujących na 4 przeanalizowanych szczeblach funkcjonalnych, w ramach sześciu utworzonych kategorii.	36
Rysunek 1 Kategoryzacja celów i priorytetów wynikających z aktów planowania objętych analizą.....	7
Rysunek 2 Etapy analizy dokumentów objętych analizą	13
Rysunek 3 Kategoryzacja aktów objętych analizą	17
Rysunek 4 Kategoryzacja celów i priorytetów wynikających z aktów planowania objętych analizą.....	19
Rysunek 5 Gminy tworzące Metropolię Krakowską.....	37
Rysunek 6 Dziedziny kluczowe dla rozwoju MOF	39
Rysunek 7 Kluczowe rekomendacje w zakresie implementacji idei smart governance na obszarze KrOF	56
Rysunek 8 Categorisation of goals and priorities stemming from the analysed acts	64

SUMMARY

Introduction

The report is a part of a comprehensive analysis related to ongoing development of the Krakow Metropolis Development Plan 2030. The main objective of the report is to ensure the cohesion of the strategic document of the Metropolia Krakowska with the directional guidelines stemming from the strategic environment.

Documents subject to analysis

The analysis, the results of which were presented in this report, includes various types of documents (legal acts, articles, plans, strategies, priorities, websites), which were referred to in recommendation of JASPERS, which was directed to the representatives of Metropolia Krakowska association on March 20th, 2019. In total 59 documents were analyzed.

Stages of analysis

The analysis covered three main stages:

1. Review and evaluation of documents according to predefined criteria, in order to assess their impact on the strategic directions for KrOF.
2. Categorization of documents into significantly different groups of acts, in order to distinguish documents determining the strategic directions.
3. Extraction of directional guidelines and their classification according to predefined areas of socio-economic life and broken down into the international, national, regional and local levels.

The evaluation of documents at the first stage of the analysis was carried out utilising a five-grade scale of assessment, which was based on three criteria. Each of the criteria evaluates various aspects related to the impact of the acts covered by the analysis on the strategic directions of development for Krakow Functional Area (KFA). The criteria used for the assessment include:

1. Assessment of the degree to which the document covers the area of urban policy.
2. Occurrence and quality of planning norms in a given act.
3. Evaluation of degree to which norms included in the act are binding in the process of development of the Krakow Metropolis Development Plan 2030 for Metropolia Krakowska.

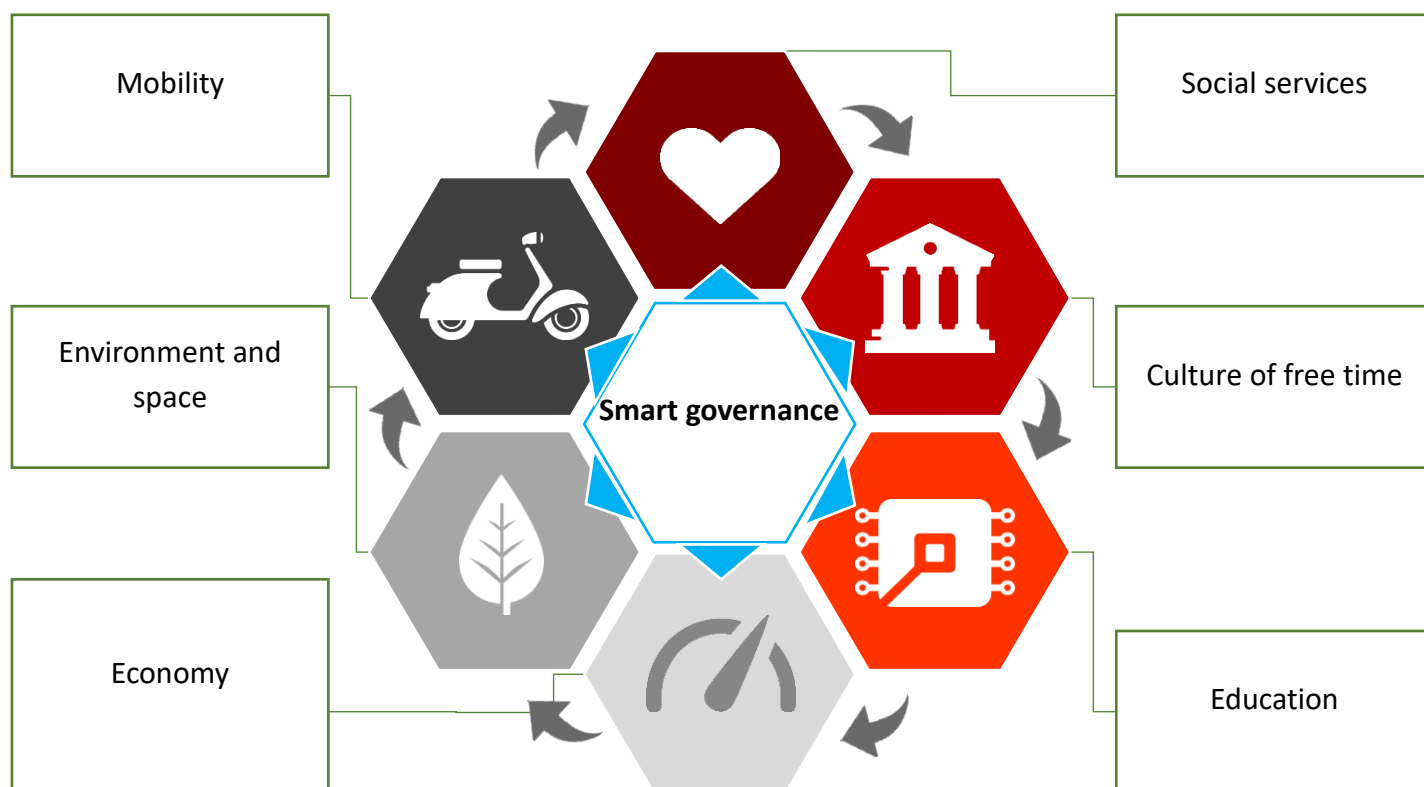
Evaluation of the documents covered by the analysis allowed to categorize them within three key areas, which include:

1. Acts of universally applicable law and directives.
2. Technical guidelines and instructions, recommendations and good practices.
3. Planning acts.

The documents which are crucial from the perspective of shaping of the objectives of the strategic plan for KrOF were included in the third area - the category of planning acts. 15 planning documents were included in this category. The documents were organized according to 4 functional levels: international, national, regional and supralocal and local.

The strategic guidelines stemming from the planning acts covered by the analysis, which were organized according to the distinguished functional levels were further divided into categories created based on the criteria of various areas of socio-economic life. The applied criterion allowed to distinguish seven key areas, programmed by acts functioning under the planning system:

Rysunek 8 Categorisation of goals and priorities stemming from the analysed acts

Źródło: Own analysis

The areas are not exclusive, as the objectives included in the analyzed planning acts often refer to more than one sphere of socio-economic life and are correlated, which constitutes the essence of sustainable development. A large part of the objectives and priorities resulting from the analyzed strategic documents contains references to management in accordance with the idea of smart governance. Therefore, smart governance is considered a comprehensive objective which penetrates all of the six areas within which the priorities were categorized.

Key development areas

The analysis of planning acts which were included in the urban policy planning system impacting the Krakow Metropolis Development Plan 2030 allowed for identification of key directions determining the sustainable development of metropolitan areas, according to the principles of smart governance. The analysis was further extended to the next stage, including evaluation of the possible impact of the entities comprising Metropolia Krakowska Association on the execution of strategic directions.. The analysis enabled for identification of specific areas of influence, which can effectively be shaped in the new strategy implementation process.

Recommendation of key areas for the development of metropolitan area takes into account, apart from the directional directives resulting from the analysis of the planning system, also the real possibilities of shaping the development of the metropolitan area. The designated key domains cover seven areas, including:

1. Mobility.
2. Environment and space.
3. Social services.
4. Culture of free time.
5. Education.
6. Economy.
7. Smart governance.

Strategic recommendations in the field of development in line with the idea of a smart city

Based on experiences of leading urban centers in Europe and in the world, it should be recognized that development in accordance with the idea of smart governance city should be considered a standard in the field shaping the development of modern urban ecosystems. The main goal of smart governance is to make the management of various aspects of the urban ecosystem more transparent and to improve citizens' awareness of urban processes. The tools that are often used to achieve the goal include, among others, the use of information and communication technologies, e-consultations, and electronic data.

There are 4 main models of intelligent management in the area of urban development, in accordance with the idea of a smart governance, including: government to citizen (G2C), government to business (G2B), government to government (G2G), government to employer (G2E)²⁸. In case of tasks executed at local level, development of G2G should constitute a main focus area. The model supports an idea of integrated management of functional areas, which is founded on cooperation between multiple public governments. Furthermore, in the context of the future development of KFA, both G2C and G2B ought to be considered crucial, as well. They are a direct realization of the constitutional principle of decentralization and subsidiarity with the use of modern technologies. In this context, the development of G2C and G2B models ought to be considered as beneficial for the local society. It allows for creation of mechanisms that enable for the involvement of the local community in decision making processes.

Based on the analysis of available studies on smart governance and smart city, including articles and websites subject to the analysis included in Chapter 3 (included in the recommendation of JASPERS), five key guidelines regarding the implementation of the idea of smart governance to the development Krakow metropolitan area were concluded:

1. Combination of a top-down and bottom-up approach to city management²⁹.
2. Development of a strong strategic framework³⁰.
3. Considering local specificity and synergy seeking³¹.
4. Rational use of technology³².
5. Multilateral cooperation in the city development process³³.

²⁸ D. Sen , *Smart governance and technology*. PricewaterhouseCoopers Private Limited, 2013.

²⁹ J. Breuer, N. Walravens, P. Ballon, *Beyond defining the smart city meeting top-down and bottom-up approaches in the middle*. Journal of Land Use, Mobility and Environment, s. 153-164.

³⁰ B. Buntz, *7 smart city strategies from cities across the world [online]*, dostępny pod adresem: <https://www.iotworldtoday.com>

³¹ R. Sen, W.D. Eggers, M. Kelkar, *Building the smart city*. Deloitte Development LLC, 2018.

³² S. Wray, *How to scale smart city pilots [online]*. SmartCitiesWorld, dostępny pod adresem: <https://www.smartcitiesworld.net>.

³³ Komisja Europejska, *The making of a smart city: policy recommendations*. EU Smart cities information systems.

ZAŁĄCZNIK 1 – WYNIKI OCENY DOKUMENTÓW OBJĘTYCH ANALIZĄ

Lp.	Tytuł dokumentu	Szczebel hierarchii	Czy dokument dotyczy polityki miejskiej	Czy zawiera merytoryczne wytyczne kierunkowe	Stopień związania postanowieniami aktu	Ogólna siła oddziaływania na Strategię MOF
1	HABITAT III ISSUE PAPERS21 – SMART CITIES	międzynarodowy	5	2	3	3
2	Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	międzynarodowy	5	5	3	5
3	Nowa Agenda Miejska Habitat III	międzynarodowy	5	5	3	5
4	Spatial Planning: Key Instrument for Development and Effective Governance	międzynarodowy	5	3	2	3
5	Riga Declaration of Ministers towards the EU Urban Agenda, adopted at the informal meeting of EU ministers responsible for Territorial Cohesion and Urban Matters, Riga, 10 June 2015	europejski	5	2	2	3
6	Pact of Amsterdam establishing the Urban Agenda for the EU agreed at the Informal Meeting of EU Ministers responsible for urban matters, Amsterdam, 30 May 2016	europejski	5	2	2	3
7	DYREKTYWA RADY 98/83/WE z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	europejski	3	3	5	4
8	DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 23 października 2000 r.	europejski	3	3	5	4

Lp.	Tytuł dokumentu	Szczebel hierarchii	Czy dokument dotyczy polityki miejskiej	Czy zawiera merytoryczne wytyczne kierunkowe	Stopień związania postanowieniami aktu	Ogólna siła oddziaływania na Strategię MOF
	ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej					
9	DYREKTYWA RADY z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych	europejski	3	3	5	4
10	DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim	europejski	3	3	5	4
11	Urban Water Agenda 2030	europejski	3	4	3	4
12	SUMP (Sustainable Urban Mobility Plan) Guidelines	europejski	5	2	3	3
13	Good practice in energy efficiency. For a sustainable, safer and more competitive Europe. European Commission Directorate-General for Energy	europejski	3	2	3	3
14	DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2018/844 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2010/31/UE w sprawie charakterystyki energetycznej budynków i dyrektywę 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej	europejski	3	3	5	4
15	DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylecia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE	europejski	2	3	5	3

Lp.	Tytuł dokumentu	Szczelbel hierarchii	Czy dokument dotyczy polityki miejskiej	Czy zawiera merytoryczne wytyczne kierunkowe	Stopień związania postanowieniami aktu	Ogólna siła oddziaływania na Strategię MOF
16	DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2010/30/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie wskazania poprzez etykietowanie oraz standardowe informacje o produkcie, zużycia energii oraz innych zasobów przez produkty związane z energią	europejski	1	3	5	3
17	European Spatial Development Perspective Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union	europejski	5	5	3	5
18	Karta Lipska (Leipzig Charter on sustainable European cities, adopted at the Informal Council Meeting of Ministers on urban development of 24-25 May 2007 in Leipzig)	europejski	5	5	3	5
19	Marseille Declaration adopted at the Informal Ministerial Meeting of Ministers responsible for urban development on 25 November 2008	europejski	1	4	2	3
20	Toledo Declaration, adopted at the Informal Council Meeting of Ministers on urban development of 22 June 2010 in Toledo	europejski	5	3	2	3
21	EC Initiative & Platform for information - European innovation partnership on smart cities and communities	europejski	5	1	1	2
22	Policy Digital Single Market & Smart Cities	europejski	5	1	1	2
23	Policy Energy & Smart Cities	europejski	5	1	1	2

Lp.	Tytuł dokumentu	Szczelbel hierarchii	Czy dokument dotyczy polityki miejskiej	Czy zawiera merytoryczne wytyczne kierunkowe	Stopień związania postanowieniami aktu	Ogólna siła oddziaływania na Strategię MOF
24	Policy Sustainable transport for smart cities	europejski	5	1	1	2
25	Green Infrastructures (and nature-based solutions):	europejski	3	2	1	2
26	European Green Capital	europejski	5	1	1	2
27	Green City Tool	europejski	5	1	1	2
28	Urban Innovative Actions	europejski	5	1	1	2
29	Cities and Urban Development	europejski	5	1	1	2
30	EU Climate Strategies	europejski	3	3	2	3
31	EU Adaptation Strategy	europejski	4	3	2	3
32	EC Communication: Clean air for all	europejski	3	2	2	2
33	Covenant of Mayors	europejski	5	2	2	3
34	DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiająca ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących	europejski	1	3	5	3

Lp.	Tytuł dokumentu	Szczebel hierarchii	Czy dokument dotyczy polityki miejskiej	Czy zawiera merytoryczne wytyczne kierunkowe	Stopień związania postanowieniami aktu	Ogólna siła oddziaływania na Strategię MOF
	ekoprojektu dla produktów związanych z energią					
35	Draft Guidance Fiche for Desk Officers Integrated Territorial Investment (ITI) Version 3	europejski	4	2	2	3
36	Wykorzystywanie synergii między europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi, programem „Horyzont 2020” oraz innymi unijnymi programami związanymi z badaniami naukowymi, innowacjami i konkurencyjnością	europejski	3	2	2	2
37	Wytyczne dla państw członkowskich w zakresie zintegrowanych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich (art. 7 rozporządzenia w sprawie EFRR)	europejski	5	3	3	4
38	Scenarios for Integrated Territorial Investments	europejski	4	2	2	3
39	Lille Action Programme - adopted at the Informal Council of Ministers responsible for urban affairs held in Lille on 3 November 2000	europejski	5	5	3	5
40	Urban Acquis - adopted at the Informal Council of Ministers responsible for territorial cohesion, held in Rotterdam on 29 November 2004	europejski	5	3	3	4
41	Bristol Accord adopted at the Informal Council of Ministers on sustainable communities held in Bristol on 6-7 December 2005.	europejski	5	5	3	5

Lp.	Tytuł dokumentu	Szczebel hierarchii	Czy dokument dotyczy polityki miejskiej	Czy zawiera merytoryczne wytyczne kierunkowe	Stopień związania postanowieniami aktu	Ogólna siła oddziaływania na Strategię MOF
42	Territorial Agenda of the EU - Towards a More Competitive and Sustainable Europe	europejski	5	5	3	5
43	Territorial agenda of the EU 2020, agreed at the Informal Ministerial Meeting of Ministers responsible for Spatial Planning and Territorial Development of 19 May 2011 in Gödöllő.	krajowy	5	3	3	4
44	KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030	krajowy	5	5	4	5
45	Krajowa Polityka Miejska 2023	krajowy	5	5	4	5
46	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 - perspektywą do 2030	krajowy	4	5	4	5
47	Polityka energetyczna Polski do 2030	krajowy	3	5	2	4
48	Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 - projekt	krajowy	3	5	2	4
49	Krajowy Plan Działań dotyczący efektywności energetycznej dla Polski, w tym załącznik 3 Wspieranie Inwestycji w Modernizację Budynków	krajowy	2	5	3	4
50	Krajowy Plan mający na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii	krajowy	2	5	3	4
51	Kompleksowa ocena potencjału zastosowania wysokosprawnej kogeneracji oraz efektywnych	krajowy	2	2	3	2

Lp.	Tytuł dokumentu	Szczebel hierarchii	Czy dokument dotyczy polityki miejskiej	Czy zawiera merytoryczne wytyczne kierunkowe	Stopień związania postanowieniami aktu	Ogólna siła oddziaływania na Strategię MOF
	systemów ciepłowniczych i chłodniczych w Polsce					
52	Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o związkach metropolitalnych	krajowy	5	1	5	3
53	Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji	krajowy	4	1	5	3
54	Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego	krajowy	4	1	5	3
55	Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym	krajowy	5	1	5	3
56	Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020	regionalny	5	5	4	5
57	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego	regionalny	5	5	4	5
58	Strategia SMART_KOM czyli mapa drogowa dla inteligentnych rozwiązań w Krakowskim Obszarze Metropolitalnym	lokalny	5	5	4	5
59	Strategia Rozwoju Krakowa 2030	lokalny	5	5	4	5

ZAŁĄCZNIK 2 – CELE ROZWOJOWE WYNIKAJĄCE Z PRZEANALIZOWANYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH (AKTÓW PLANOWANIA)

Mobilność 			
Poziom dokumentu	Cel	Źródło	Siła oddziaływania gminy (słaba (1), umiarkowana (2), silna (3))
Międzynarodowy	Poprawa łączności i komunikacji terytorialnej dla mieszkańców, społeczności i przedsiębiorstw.	Territorial Agenda of the EU 2020	3
Międzynarodowy	Modernizacja sieci infrastrukturalnej.	Leipzig Charter	2
Międzynarodowy	Promocja wydajnego i niedrogiego transportu miejskiego.	Leipzig Charter	3
Międzynarodowy	Wzmocnienie i rozszerzenie sieci transeuropejskich.	Territorial Agenda of the EU (Leipzig 2007)	1

Międzynarodowy	Rozwój środków transportu, w tym transportu publicznego, celem poprawy mobilności społeczności i umożliwienia zmniejszenia zależności od samochodów.	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Udogodnienia zachęcające do rozwoju bezpiecznego ruchu pieszego i rowerowego oraz odpowiedni standard lokalnej infrastruktury parkingowej zgodnie z popytem na miejsca parkingowe generowanym przez rozwój ruchu drogowego.	Bristol Accord	3
Międzynarodowy	Szeroko dostępny i skuteczny dostęp do telekomunikacji i Internetu.	Bristol Accord	1
Międzynarodowy	Dobry dostęp do regionalnych, krajowych i międzynarodowych sieci komunikacyjnych.	Bristol Accord	1
Międzynarodowy	Skomunikowanie miejsc pracy, miejsc świadczenia kluczowych usług oraz podstawowych udogodnień przy wykorzystaniu transportu publicznego oraz tras pieszych i rowerowych.	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Równość dostępu do infrastruktury i wiedzy.	European Spatial Development Perspective	2
Międzynarodowy	Zintegrowane podejście do ulepszonych połączeń transportowych i dostępu do wiedzy.	European Spatial Development Perspective	2

Międzynarodowy	Model rozwoju policentrycznego, jako podstawa lepszej dostępności.	European Spatial Development Perspective	1
Międzynarodowy	Efektywne i zrównoważone wykorzystanie infrastruktury.	European Spatial Development Perspective	2
Międzynarodowy	Rozwijanie wysokiej jakości, niezawodnej, zrównoważonej i odpornej infrastruktury, w tym infrastruktury regionalnej i transgranicznej, w celu wspierania rozwoju gospodarczego i dobrobytu ludzi, z naciskiem na przystępny i sprawiedliwy dostęp dla wszystkich.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Do 2030 r. – zapewnienie dostępu do bezpiecznych, przystępnych cenowo i zrównoważonych systemów transportowych dla wszystkich, zwiększając bezpieczeństwo na drogach, w szczególności poprzez rozszerzenie transportu publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób znajdujących się w trudnej sytuacji, kobiet, dzieci, osób niepełnosprawnych i osób starszych.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Do 2020 r. - zmniejszenie się o połowę liczby zgonów i obrażeń spowodowanych wypadkami drogowymi.	2030 Agenda for Sustainable Development	2

Krajowy	Poprawa wzajemnej dostępności głównych ośrodków miejskich.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Poprawa dostępności polskich miast i regionów w przestrzeni europejskiej.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	1
Krajowy	Poprawa dostępności ośrodków subregionalnych oraz obszarów wiejskich.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Poprawa dostępności do obszarów o najniższym poziomie dostępności czasowej do największych miast.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Zmniejszenie zewnętrznych kosztów transportu, w tym kosztów środowiskowych.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Poprawa dostępności wewnątrz obszarów funkcjonalnych z preferencją dla rozwoju transportu publicznego.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2

Krajowy	Utworzenie zintegrowanego multimodalnego systemu transportowego.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	1
Krajowy	Poprawa dostępności teleinformatycznej.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	1
Krajowy	Zwiększanie dostępności transportowej wewnątrz regionów.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	3
Regionalny	Oszczędność komunikacyjna, czyli minimalizowanie długości ciągów komunikacyjnych i preferencje dla transportu publicznego.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego	2
Ponadlokalny i lokalny	Koordinacja systemów komunikacji – powiązanie parkingów, tramwajów itp. umożliwiających szybki przejazd w przestrzeni międzygminnej.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Skrócenie czasów przejazdów środkami komunikacji miejskiej (co jest też w interesie firm transportowych).	Strategia Smart_Kom	2

Ponadlokalny i lokalny	Dbłość o aktualność informacji o podróżach użytkowników. Koordynacja badań nad potokami komunikacyjnymi.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Zwiększenie liczby połączeń międzygminnych.	Strategia Smart_Kom	2
Ponadlokalny i lokalny	Poprawa jakości infrastruktury drogowej, zwiększenie liczby bus pasów, linii tramwajowych, większa liczba dróg przeznaczonych wyłącznie dla rowerów.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Organizowanie parkingów przy węzłach komunikacyjnych, miejsc postojowych w standardzie P+R.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Integracja przystanków MPK i kolei, dzięki czemu wdrożenie zintegrowanego aglomeracyjnego biletu miaoby większy sens. W przypadku biletu aglomeracyjnego, jego wprowadzeniu winna towarzyszyć technologia umożliwiająca rejestrowanie wejść do np. autobusów, czasów przejazdu etc.	Strategia Smart_Kom	2
Ponadlokalny i lokalny	Przełamanie konfliktu interesów między prywatnymi przewoźnikami w kierunku współpracy i współtworzenia systemu transportu aglomeracyjnego.	Strategia Smart_Kom	2
Ponadlokalny i lokalny	Większa wydolność e-usług, aby, w niektórych przypadkach, ograniczyły konieczność przejazdów do urzędów, w taki sposób by	Strategia Smart_Kom	3

	jedynymi koniecznymi trasami przejazdów były: dom-praca i dom-szkoła.		
Ponadlokalny i lokalny	Uruchomienie aglomeracyjnego systemu informacji na wzór „Jak dojadę” dla wszystkich środków lokomocji.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Szersze zastosowanie systemów dzielenia się samochodem, wspólnego podróżowania do wspólnego celu. Możliwe pojawianie się „bariery snobizmu” użytkowników samochodów.	Strategia Smart_Kom	2
Ponadlokalny i lokalny	Poprawienie sieci dystrybucji biletów	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Rozwój infrastruktury – dojazdowej do terenów zielonych i między terenami zielonymi. Sieć parkingów i bezpośrednich dojazdów do brzegów rzek.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Lepsza i zintegrowana komunikacja miejska. Zagwarantowanie uprzywilejowanej pozycji komunikacji miejskiej w ruchu miejskim; zapewnienie jej wysokiej dostępności i korzystnej dla mieszkańców częstotliwość oraz integracji różnych form transportu.	Strategia Rozwoju Krakowa	3
Ponadlokalny i lokalny	Zwiększenie udziału ekologicznych form mobilności: publicznego transportu zbiorowego, ruchu pieszego i rowerowego przy jednoczesnym ograniczeniu lub eliminacji indywidualnego ruchu	Strategia Rozwoju Krakowa	2

	samochodowego w mieście (szczególnie ruchu tranzytowego w Śródmieściu).		
Ponadlokalny i lokalny	Poprawienie bezpieczeństwa na ulicach, szczególnie w odniesieniu do niechronionych uczestników ruchu.	Strategia Rozwoju Krakowa	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy dokumentów objętych rekomendacją JASPERS

Środowisko i przestrzeń 			
Poziom dokumentu	Cel	Źródło	Siła oddziaływania gminy (słaba, umiarkowana, silna)
Międzynarodowy	Promowanie policentrycznego i zrównoważonego rozwoju terytorialnego.	Territorial Agenda of the EU 2020	1
Międzynarodowy	Zachęcanie do zintegrowanego rozwoju w miastach, regionach wiejskich i innych regionach.	Territorial Agenda of the EU 2020	2
Międzynarodowy	Integracja terytorialna w transgranicznych i transnarodowych regionach funkcjonalnych.	Territorial Agenda of the EU 2020	2

Międzynarodowy	Zarządzanie i łączenie wartości ekologicznych, krajobrazowych i kulturowych regionów.	Territorial Agenda of the EU 2020	2
Międzynarodowy	Tworzenie i zapewnianie wysokiej jakości przestrzeni publicznej.	Lepizig charter	3
Międzynarodowy	Realizacja strategii poprawy stanu środowiska naturalnego.	Lepizig charter	2
Międzynarodowy	Umocnienie policentrycznego rozwoju i innowacji poprzez tworzenie sieci miast i regionów miejskich.	Territorial Agenda of the EU (Leipzig 2007)	1
Międzynarodowy	Promowanie nowych form partnerstwa i zarządzania terytorialnego pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi.	Territorial Agenda of the EU (Leipzig 2007)	2
Międzynarodowy	Promowanie transeuropejskiego zarządzania ryzykiem, obejmującego zarządzanie skutkami zmian klimatu.	Territorial Agenda of the EU (Leipzig 2007)	1
Międzynarodowy	Wzmocnienie struktur ekologicznych i zasobów kulturowych jako wartości dodanej dla rozwoju.	Territorial Agenda of the EU (Leipzig 2007)	2

Międzynarodowy	Zapewnianie ludziom miejsc do życia z poszanowaniem środowiska i efektywnym wykorzystaniem zasobów, aktywnie dążąc do zminimalizowania zmian klimatu, między innymi poprzez efektywność energetyczną i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Ochrona środowiska, poprzez minimalizację zanieczyszczenia na lądzie, w wodzie i powietrzu.	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Minimalizacja marnotrawstwa i utylizacja odpadów zgodnie z obowiązującą dobrą praktyką.	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych, zachęcające do zrównoważonej produkcji i konsumpcji.	Bristol Accord	1
Międzynarodowy	Ochrona i poprawa różnorodności biologicznej (np. siedliska dzikiej przyrody).	Bristol Accord	1

Międzynarodowy	Umożliwienie prowadzenia stylu życia, który minimalizuje negatywny wpływ na środowisko i wzmacnia pozytywne oddziaływanie (np. stwarzając możliwości chodzenia i jazdy na rowerze, a także ograniczając zanieczyszczenie hałasem i uzależnienie od samochodów).	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Tworzenie czystszych, bezpieczniejszych i bardziej ekologicznych dzielnic (np. zmniejszając ilość śmieci i graffiti oraz utrzymując przyjemne przestrzenie publiczne).	Bristol Accord	3
Międzynarodowy	Zapewnienie przyjaznej dla użytkownika przestrzeni publicznej i terenów zielonych z udogodnieniami dla wszystkich, w tym dzieci i osób starszych.	Bristol Accord	3
Międzynarodowy	Zapewnienie różnorodności, przystępności i dostępności mieszkań na zrównoważonym rynku mieszkaniowym.	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Dopasowanie charakterystyki infrastruktury mieszkaniowej do charakteru lokalnej społeczności.	Bristol Accord	2

Międzynarodowy	Wysokiej jakości budynki o mieszanym zastosowaniu, trwałe, elastyczne i łatwe w adaptacji, wykorzystujące materiały, które minimalizują negatywny wpływ na środowisko.	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Budynki i przestrzenie publiczne, które promują zdrowie, mają na celu ograniczenie przestępczości i sprawiają, że ludzie czują się bezpiecznie.	Bristol Accord	3
Międzynarodowy	Promowanie zintegrowanego i zrównoważonego rozwoju miast.	Lille Action Programme	3
Międzynarodowy	Policentryczny rozwój przestrzenny i nowe relacje miejsko-wiejskie.	European Spatial Development Perspective	2
Międzynarodowy	Policentryczny i zrównoważony rozwój przestrzenny w UE.	European Spatial Development Perspective	1

Międzynarodowy	Dynamiczne, atrakcyjne i konkurencyjne miasta i regiony zurbanizowane.	European Spatial Development Perspective	2
Międzynarodowy	Rozwój miejscowy, różnorodne i produktywne obszary wiejskie.	European Spatial Development Perspective	2
Międzynarodowy	Partnerstwo miejsko-wiejskie.	European Spatial Development Perspective	3
Międzynarodowy	Zarządzanie zasobami wodnymi.	European Spatial Development Perspective	2
Międzynarodowy	Do 2030 r. – wzmocnienie integracji i zrównoważona urbanizacja oraz zdolność do partycypacyjnego, zintegrowanego i zrównoważonego planowania i zarządzania osadnictwem ludzkim we wszystkich krajach.	2030 Agenda for Sustainable Development	2

Międzynarodowy	Wspieranie pozytywnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych między obszarami miejskimi, podmiejskimi i wiejskimi poprzez wzmocnienie planowania rozwoju krajowego i regionalnego.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Do 2030 r. - zmniejszenie niekorzystnego wpływu miast na środowisko naturalne, w tym zwracając szczególną uwagę na jakość powietrza i gospodarkę odpadami komunalnymi i innymi.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Do 2030 r. - zapewnienie powszechnego dostępu do bezpiecznych, i integracyjnych przestrzeni zielonych i publicznych, w szczególności dla kobiet i dzieci, osób starszych i osób niepełnosprawnych.	2030 Agenda for Sustainable Development	3
Międzynarodowy	Do 2020 r. - zwiększenie liczby miast i osiedli ludzkich przyjmujących i wdrażających zintegrowane polityki i plany na rzecz włączenia społecznego, efektywnego gospodarowania zasobami, łagodzenia skutków zmian klimatu i adaptacji do nich, odporności na katastrofy oraz opracowania i wdrożenia, zgodnie z ramami Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030, holistycznego zarządzania ryzykiem katastrof na wszystkich poziomach.	2030 Agenda for Sustainable Development	2

Międzynarodowy	Do 2020 r. - osiągnięcie przyjaznego dla środowiska zarządzania chemikaliami i wszystkimi odpadami w całym cyklu ich życia, zgodnie z uzgodnionymi ramami międzynarodowymi i znaczne ograniczenie ich uwalniania do powietrza, wody i gleby w celu zminimalizowania ich negatywnego wpływu na zdrowie ludzkie i środowisko.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Do 2030 r. - znaczne ograniczenie wytwarzania odpadów poprzez zapobieganie, redukcję, recykling i ponowne wykorzystanie.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Zachęcanie firm, zwłaszcza dużych i międzynarodowych firm, do przyjmowania zrównoważonych praktyk i włączania informacji dotyczących zrównoważonego rozwoju do ich cyklu raportowania.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Wzmocnienie odporności i zdolności adaptacyjnych do zagrożeń związanych z klimatem i klęsk żywiołowych we wszystkich krajach.	2030 Agenda for Sustainable Development	1

Międzynarodowy	Włączenie środków związanych ze zmianami klimatu do krajowych polityk, strategii i planowania.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Poprawa edukacji, podnoszenie świadomości oraz zdolności ludzkich i instytucjonalnych w zakresie łagodzenia zmian klimatu, adaptacji, ograniczania wpływu i wczesnego ostrzegania.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Do 2020 r. – zapewnienie ochrony, odbudowy i zrównoważonego użytkowania słodkowodnych ekosystemów lądowych i śródlądowych, w szczególności lasów, mokradeł, gór i obszarów suchych, zgodnie z zobowiązaniami wynikającymi z umów międzynarodowych.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Do 2020 r. - promowanie wdrażania zrównoważonego zarządzania wszystkimi rodzajami lasów, powstrzymywanie wylesiania, zwiększenie zalesienia.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Do 2030 r. - zwalczanie pustynnienia, zregenerowanie zdegradowanych gruntów i gleby, w tym na terenach dotkniętych pustynnieniem, suszą i powodziami i dążenie do osiągnięcia neutralnego pod względem degradacji ziemi świata.	2030 Agenda for Sustainable Development	1

Międzynarodowy	Do 2030 r. - zapewnienie ochrony ekosystemów górskich, w tym ich różnorodności biologicznej, w celu zwiększenia ich zdolności do zapewniania korzyści niezbędnych dla zrównoważonego rozwoju.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Podjęcie pilnych i znaczących działań w celu zmniejszenia degradacji siedlisk przyrodniczych, powstrzymania utraty różnorodności biologicznej oraz do 2020 r. ochrona i zapobieganie wyginięciu zagrożonych gatunków.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Do 2020 r. - włączenie wartości ekosystemu i różnorodności biologicznej do planowania krajowego i lokalnego, procesów rozwoju i strategii.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Mobilizacja i znaczące zwiększenie zasobów finansowych ze wszystkich źródeł w celu ochrony, zapewnienia zrównoważonego użytkowania i różnorodności biologicznej i ekosystemów.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Do 2030 r. - wdrożenie zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi na wszystkich poziomach, w tym poprzez współpracę transgraniczną, w zależności od potrzeb.	2030 Agenda for Sustainable Development	1

Międzynarodowy	Do 2020 r. – ochrona i przywracanie ekosystemów wodnych, obejmujących góry, lasy, mokradła, rzeki, warstwy wodonośne i jeziora.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Do 2030 r. - rozszerzenie współpracy międzynarodowej i wsparcie budowania potencjału dla krajów rozwijających się w zakresie działań i programów związanych z wodą i warunkami sanitarnymi, w tym pozyskiwaniem wody, odsalaniem, oczyszczaniem ścieków, recyklingiem i technologiami ponownego wykorzystania.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Wspieranie i wzmacnianie udziału społeczności lokalnych w usprawnianiu gospodarki wodno-kanalizacyjnej.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Do 2030 r. – poprawa globalnej efektywności zasobów w zakresie konsumpcji i produkcji oraz dążenie do uniezależnienia wzrostu gospodarczego od degradacji środowiska, zgodnie z 10-letnimi ramami programów dotyczących zrównoważonej konsumpcji i produkcji.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Krajowy	Integracja działań w zakresie funkcjonowania spójnej sieci ekologicznej kraju jako podstawa ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	1

Krajowy	Przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Racjonalizacja gospodarowania ograniczonymi zasobami wód powierzchniowych i podziemnych kraju, w tym zapobieganie występowaniu deficytu wody na potrzeby ludności i rozwoju gospodarczego.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Wdrożenie działań mających na celu osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2

Krajowy	Zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż kopalin i zwiększenie wykorzystania surowców wtórnych.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Zwiększenie poziomu zabezpieczenia przed ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi i antropogenicznymi.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych oraz przeciwdziałanie skutkom suszy.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji.	Krajowa Polityka Miejska 2023	3

Krajowy	Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.	Krajowa Polityka Miejska 2023	3
Regionalny	Ochrona wód i zwiększanie retencji naturalnej, w tym także na terenach zurbanizowanych,	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Ochrona ekosystemów leśnych i starych drzewostanów oraz zwiększanie lesistości,	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego	1
Regionalny	Ochrona warunków do prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego w miejscowościach uzdrowiskowych,	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego	1
Regionalny	Utrzymanie korytarzy przewietrzania w Krakowskim Obszarze Metropolitalnym.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego	3

Regionalny	Bezwzględna dominacja ochrony bioróżnorodności na terenach Obszarów Węzłowych,	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Ochrona ciągłości ekologicznej w skali ponadregionalnej, regionalnej i lokalnej.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Powstrzymanie, a z czasem eliminacja, zabudowy w terenach zagrożonych ryzykiem powodziowym,	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Powstrzymanie zabudowy na terenach osuwiskowych.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego	3
Regionalny	Koncentracja rozwoju w terenach już zurbanizowanych (recycling przestrzenny).	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego	3

Regionalny	Zapobieganie rozpraszaniu zabudowy.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego	3
Ponadlokalny i lokalny	Definiowanie potrzeb użytkowników i segmentacja kategorii użytkowników kluczem do określania funkcji różnych obszarów i terenów zielonych.	Strategia Smart_Kom	2
Ponadlokalny i lokalny	Gospodarowanie miejsc, w których obecnie koncentruje się ruch.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Podnoszenie poziomu świadomości przedstawicieli JST na temat relacji właścicielskich w związku z terenami zielonymi.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Podnoszenie poziomu wiedzy przedstawicieli JST na temat wartości poszczególnych terenów w celu zapobiegania ich prywatyzacji.	Strategia Smart_Kom	3

Ponadlokalny i lokalny	Edukacja i zwiększenie świadomości prywatnych właścicieli terenów zielonych na temat wartości posiadanych terenów.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Inwentaryzacja obszarów zielonych.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Konieczność prawnych regulacji relacji własnościowych terenów zielonych.	Strategia Smart_Kom	2
Ponadlokalny i lokalny	Zwiększenie dostępności terenów zielonych, chociażby poprzez zwrócenie miasta twarzą w stronę Wisły i innych rzek oraz potoków.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Rozwiązanie problemu ograniczeń użytkowania chronionych terenów zielonych ze względu na stanowisko stosownych instytucji lub prywatnych właścicieli.	Strategia Smart_Kom	2

Ponadlokalny i lokalny	Konieczność użycia instrumentów prawnych i finansowych w celu pozyskania terenów zielonych do użytku publicznego.	Strategia Smart_Kom	2
Ponadlokalny i lokalny	Konieczność zabezpieczania w planowaniu przestrzennym terenów zielonych. Konieczność ochrony niektórych terenów oraz odpowiedniego określenia ich funkcji w planach zagospodarowania.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Zabezpieczanie wokół miast „pasów zieleni”.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Wysokiej jakości środowisko naturalne, ze szczególnym uwzględnieniem poprawy jakości powietrza, ograniczenia poziomu hałasu oraz ograniczenia emisji pól elektromagnetycznych.	Strategia Rozwoju Krakowa	2
Ponadlokalny i lokalny	Wykreowanie powszechnie dostępnych przestrzeni publicznych, w których kreatywnie łączona będzie tradycja i nowoczesność, place, ulice i parki staną się atrakcyjnymi miejscami spotkań i aktywności mieszkańców, a wysokiej jakości publiczne tereny zielone będą równomiernie dostępne w skali miasta.	Strategia Rozwoju Krakowa	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy dokumentów objętych rekomendacją JASPERS

Gospodarka			
Poziom dokumentu	Cel	Źródło	Siła oddziaływania gminy (słaba, umiarkowana, silna)
Międzynarodowy	Poprawa efektywności energetycznej.	Lepizig Charter	2
Międzynarodowy	Wzmocnienie lokalnej gospodarki i polityka lokalnego rynku pracy.	Lepizig Charter	2
Międzynarodowy	Zapewnienie globalnej konkurencyjności regionów w oparciu o silne gospodarki lokalne.	Territorial Agenda of the EU 2020	2
Międzynarodowy	Szeroki zakres dobrej jakości miejsc pracy i możliwości szkolenia.	Bristol Accord	1

Międzynarodowy	Wystarczająca ilość odpowiednich gruntów i budynków w celu wspierania dobrobytu gospodarczego i zmian.	Bristol Accord	3
Międzynarodowy	Dynamiczne tworzenie miejsc pracy i biznesu, z korzyścią dla lokalnej społeczności.	Bristol Accord	1
Międzynarodowy	Silna społeczność biznesowa z powiązaniem z szerszą gospodarką.	Bristol Accord	1
Międzynarodowy	Rentowne i atrakcyjne centra miast.	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Promowanie partnerstwa między sektorem publicznym i prywatnym.	Lille Action Programme	2
Międzynarodowy	Do 2030 r. - osiągnięcie zrównoważonego zarządzania i efektywnego wykorzystania zasobów naturalnych.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Racjonalizacja nieefektywnych mechanizmów subsydiujących paliwa kopalne, które zachęcają do marnotrawnej konsumpcji poprzez usunięcie zakłóceń rynku, zgodnie z krajowymi uwarunkowaniami, w tym poprzez opodatkowanie restrukturyzacji i stopniowe wycofywanie szkodliwych dotacji, tam gdzie one istnieją, w celu	2030 Agenda for Sustainable Development	1

	odzwierciedlenia ich wpływu na środowisko, z pełnym uwzględnieniem szczególnych potrzeb i warunki panujące w krajach rozwijających się i minimalizowanie ewentualnego negatywnego wpływu na ich rozwój w sposób chroniący ubogie i dotknięte społecznościami.		
Międzynarodowy	Do 2030 r. – zapewnienie powszechnego dostępu do niedrogich, niezawodnych i nowoczesnych usług energetycznych.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Do 2030 r. – zwiększenie udziału energii odnawialnej w globalnym koszyku energetycznym.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Do 2030 r. - podwojenie tempa poprawy efektywności energetycznej.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Do 2030 r. - wzmocnienie współpracy międzynarodowej w celu ułatwienia dostępu do badań i technologii w zakresie czystej energii, w tym energii odnawialnej, efektywności energetycznej oraz zaawansowanej i czystszej technologii paliw kopalnych, a także	2030 Agenda for Sustainable Development	1

	promowanie inwestycji w infrastrukturę energetyczną i technologie czystej energii.		
Międzynarodowy	Do 2030 r. - modernizacja infrastruktury i sektora przemysłowego, aby stała się ona zrównoważona, przy zwiększonej efektywności wykorzystania zasobów i szerszym zastosowaniu czystych i przyjaznych dla środowiska technologii oraz procesów przemysłowych.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Zachęcanie i promowanie skutecznych partnerstw publicznych, publiczno-prywatnych i społeczeństwa obywatelskiego, w oparciu o strategię partnerstwa.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Osiągnięcie wyższego poziomu wydajności gospodarczej poprzez dywersyfikację, modernizację technologiczną i innowacje, w tym poprzez skoncentrowanie się na sektorach o wysokiej wartości dodanej i pracochłonnych.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Promowanie polityk ukierunkowanych na rozwój, które wspierają działania produkcyjne, tworzenie godnych miejsc pracy, przedsiębiorczość, kreatywność i innowacje, a także zachęcanie do	2030 Agenda for Sustainable Development	1

	formalizacji działalności i rozwoju mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym poprzez dostęp do usług finansowych.		
Krajowy	Wspieranie rozwoju funkcji metropolitalnych największych polskich miast.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Intensyfikacja powiązań funkcjonalnych pomiędzy głównymi węzłami sieci osadniczej w układzie krajowym i międzynarodowym.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	1
Krajowy	Integracja obszarów funkcjonalnych głównych ośrodków miejskich.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Wspieranie rozwoju funkcji metropolitalnych słabszych ośrodków miejskich.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	1

Krajowy	Wspomaganie procesów koncentracji urbanizacji w miastach średnich i wybranych małych.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	1
Krajowy	Wspomaganie restrukturyzacji obszarów wiejskich.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Regionalna integracja funkcjonalna, wspomaganie rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych na obszary poza głównymi miastami oraz budowanie potencjału dla specjalizacji terytorialnej.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Wspieranie rozwoju ośrodków subregionalnych.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Integracja przestrzenna i funkcjonalna obszarów wiejskich.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2

Krajowy	Wspomaganie rozwoju specjalizacji terytorialnej.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Wspomaganie obszarów o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkującym możliwości rozwojowe.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	2
Krajowy	Przeciwdziałanie zagrożeniu utraty bezpieczeństwa energetycznego i odpowiednie reagowanie na to zagrożenie .	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	1
Krajowy	Rozbudowa połączeń wewnątrz kraju – poprawa bezpieczeństwa zasilania dużych miast oraz Polski Północnej.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	1
Krajowy	Rozwój inteligentnych sieci przesyłowych.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	1

Krajowy	Budowa oraz proekologiczna modernizacja elektrowni systemowych.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	1
Krajowy	Zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	1
Krajowy	Ochrona złóż kopalin energetycznych.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	1
Krajowy	Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych.	Krajowa Polityka Miejska 2023	2
Krajowy	Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia.	Krajowa Polityka Miejska 2023	2

Krajowy	Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu.	Krajowa Polityka Miejska 2023	1
Krajowy	Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. Wykorzystanie dotychczasowych przewag i równoległe kreowanie nowych w obszarach przynoszących wysoką wartość dodaną, przy większym i lepszym wykorzystaniu wiedzy i kapitału oraz racjonalnym/efektywnym wykorzystaniu zasobów. (Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna).	Strategia Rozwoju 2020	1
Krajowy	Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Osiągany poprzez politykę regionalną promującą zrównoważony, trwały i samopodtrzymujący się rozwój, z zakresu polityki społecznej, instrumenty ekonomiczne i finansowe oraz zróżnicowane podejście do rozwoju (różnych typów terytoriów, grup społecznych). (Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie).	Strategia Rozwoju 2020	1
Krajowy	Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu. Osiągany poprzez poprawę jakości funkcjonowania państwa i instytucji służących rozwojowi, w tym ich odbiurokratyzowanie. Dobre zarządzanie krajem i państwowym	Strategia Rozwoju 2020	1

	<p>majątkiem, angażujące różne podmioty, integrujące różne polityki publiczne i uwzględniające specyficzne uwarunkowania i potrzeby zróżnicowanych terytoriów oraz oparte na zasadzie otwartego rządzenia. (Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, System zarządzania procesami rozwojowymi, w tym instytucje publiczne, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE).</p>		
Regionalny	<p>Zapewnienie właściwego poziomu usług odpowiednio do hierarchii ośrodków.</p>	<p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego</p>	2
Regionalny	<p>Wsparcie działań związanych z praktycznym zastosowaniem kluczowych technologii, określających specjalizację regionu.</p>	<p>Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego</p>	3
Regionalny	<p>Wdrożenie mechanizmów wsparcia finansowego i doradczego dla identyfikowania, wytwarzania, dystrybucji i komercjalizacji małopolskich produktów oraz usług kreatywnych.</p>	<p>Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego</p>	2

Regionalny	Budowanie sieciowej współpracy centrów transferu technologii na bazie zintegrowanego systemu zarządzania informacją.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Wdrożenie systemu zachęt dla przedsiębiorczości akademickiej typu spin-off i spin-out.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	1
Regionalny	Tworzenie warunków infrastrukturalnych dla przedsiębiorstw zajmujących się działalnością kreatywną: wsparcie ośrodków zajmujących się projektowaniem, wzornictwem i rozwojem produktów kreatywnych, utworzenie regionalnego centrum produktów i usług kreatywnych, z udziałem podmiotów prowadzących działalność twórczą w kluczowych dla regionu dziedzinach.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Wspieranie działań zmierzających do wdrażania i upowszechniania nowoczesnych technologii teleinformatycznych i komunikacyjnych (ICT).	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2

Regionalny	Rozwój oferty oraz poprawa dostępności zwrotnych instrumentów finansowania działalności przedsiębiorstw, w tym funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Wzmacnianie potencjału oraz rozwój sieci instytucji otoczenia biznesu.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Wsparcie działań wzmacniających rozwój przedsiębiorczości społecznej.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	3
Regionalny	Wdrożenie efektywnego modelu wsparcia powiązań kooperacyjnych, w tym klastrów.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Rozwój regionalnego systemu obsługi inwestycji oraz promocja przedsiębiorczości.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2

Regionalny	Promocja społecznej odpowiedzialności biznesu.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	3
Regionalny	Wsparcie działań związanych z praktycznym zastosowaniem kluczowych technologii, określających specjalizację regionu.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Wdrożenie mechanizmów wsparcia finansowego i doradczego dla identyfikowania, wytwarzania, dystrybucji i komercjalizacji małopolskich produktów oraz usług kreatywnych.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Ponadlokalny i lokalny	Organizacja międzygminnych Centrów Obsługi Inwestora generujących współpracę zamiast konkurencji.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Organizowanie mobilnych konsultacji międzygminnych np. za sprawą wizyt ekspertów w poszczególnych gminach.	Strategia Smart_Kom	3

Ponadlokalny i lokalny	Współpraca międzygminna realizowana z pomocą Lokalnych Grup Działania, ale także forów współpracy międzygminnej przy MISTIA, forów nieformalnych, stanowiących pole do wymiany doświadczeń, szukania pól współdziałania. Duże znaczenie GOPS i MARR w koordynowaniu współpracy międzygminnej.	Strategia Smart_Kom	2
Ponadlokalny i lokalny	Powoływanie NGO-sów o znaczeniu ponadgminnym, aranżowanie forum współpracy między NGO-sami z różnych gmin, budowanie kanałów komunikacji między NGO-sami – poprzez stworzenie dedykowanej platformy internetowej.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Współpraca międzygminna na poziomie operacyjnym: wymiana dobrych praktyk, wspólna realizacja projektów.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Wspieranie organizacji pozarządowych budowanie zaufania i przyjaznej atmosfery dla ich aktywności.	Strategia Rozwoju Krakowa	3
Ponadlokalny i lokalny	Usprawnienie i profesjonalizacja wzajemnych działań; przejrzystych procedur i pełnej dostępności do danych publicznych.	Strategia Rozwoju Krakowa	3

Ponadlokalny i lokalny	Rozwijanie kreatywności, kompetencji i postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców Krakowa.	Strategia Rozwoju Krakowa	3
------------------------	--	---------------------------	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy dokumentów objętych rekomendacją JASPERS

Edukacja 			
Poziom dokumentu	Cel	Źródło	Siła oddziaływania gminy (słaba, umiarkowana, silna)
Międzynarodowy	Proaktywna polityka edukacyjna i szkoleniowa dla dzieci i młodzieży.	Lepizig Charter	2
Międzynarodowy	Proaktywna polityka innowacji i edukacji.	Lepizig Charter	2
Międzynarodowy	Dyfuzja innowacji i wiedzy.	European Spatial Development Perspective	2
Międzynarodowy	Promowanie regionalnych klastrów konkurencji i innowacji w Europie.	Territorial Agenda of the EU (Leipzig 2007)	1

Międzynarodowy	Promowanie wykorzystania nowoczesnych technologii w sprawach miejskich.	Lille Action Programme	2
Międzynarodowy	Dobrze działające lokalne szkoły, instytucje szkolnictwa wyższego oraz inne możliwości uczenia się przez całe życie, wysokiej jakości lokalnej opieki zdrowotnej i usług socjalnych, zintegrowane, tam gdzie to możliwe, z innymi usługami.	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Do 2030 r. - zapewnienie wszystkim kobietom i mężczyznom równego dostępu do przystępnych cenowo i wysokiej jakości studiów technicznych, zawodowych i wyższych, w tym uniwersytetów.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Do 2030 r. - znacznie zwiększenie liczby młodzieży i dorosłych posiadających odpowiednie umiejętności, w tym umiejętności techniczne i zawodowe, niezbędne do pozyskania godnych miejsc pracy i rozwoju przedsiębiorczości.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Budowa i ulepszanie odpowiednio dostosowanych placówek edukacyjnych oraz zapewnienie bezpiecznego, pozbawionego przemocy i sprzyjającego włączeniu społecznemu skutecznego środowiska edukacyjnego.	2030 Agenda for Sustainable Development	2

Międzynarodowy	Do 2020 r. - znaczne poszerzenie liczby stypendiów dostępnych dla krajów rozwijających się, w szczególności krajów najstabilniej rozwiniętych, małych państw rozwijających się na wyspach i krajów afrykańskich, w zakresie szkolnictwa wyższego, w tym kształcenia zawodowego oraz technologii informacyjnych i komunikacyjnych, technicznych, inżynierskich i naukowych.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Wzmocnienie działalności badawczej, zwiększenie możliwości technologicznych sektorów przemysłowych we wszystkich krajach, w szczególności w krajach rozwijających się, w tym do 2030 r., zachęcanie do innowacji i znaczne zwiększenie liczby pracowników centrach badawczo-rozwojowych oraz wydatków publicznych i prywatnych na badania i rozwój.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Wspieranie krajowego rozwoju technologii, badań i innowacji, w tym poprzez zapewnienie sprzyjającego środowiska politycznego, dywersyfikacji przemysłowej i kreowania wartości dodanej towarów.	2030 Agenda for Sustainable Development	1
Międzynarodowy	Promowanie rozwoju, transferu i rozpowszechniania technologii przyjaznych dla środowiska na korzystnych warunkach, w tym na warunkach preferencyjnych.	2030 Agenda for Sustainable Development	1

Regionalny	Modernizacja i rozwój infrastruktury oraz poprawa jakości i dostępności usług świadczonych przez ośrodki kształcenia ustawicznego (ponadlokalne i regionalne).	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Rozwój oferty edukacyjnej i jakości kształcenia zawodowego na poziomie średnim oraz wyższym – z uwzględnieniem potrzeb regionalnego rynku pracy.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	1
Regionalny	Modernizacja i rozwój infrastruktury szkół oraz placówek oświatowych ze szczególnym uwzględnieniem bazy dydaktycznej i teleinformatycznej do praktycznej nauki zawodu.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Systemowe wsparcie kadr dla rozwoju szkolnictwa zawodowego.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Wdrożenie mechanizmów służących praktycznej nauce zawodu.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2

Regionalny	Poprawa jakości i efektywności usług w zakresie planowania i rozwoju kariery zawodowej oraz wspierania zatrudnienia.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Zwiększenie zakresu i jakości kształcenia kadr nowoczesnej gospodarki w ramach kierunków priorytetowych dla rozwoju województwa, w tym związanych z technologiami kluczowymi dla specjalizacji regionalnej.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Rozwój systemu stypendialnego w powiązaniu z badaniami stosowanymi.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	1
Regionalny	Wsparcie działalności badawczej ukierunkowanej na cele wdrożeniowe, komercjalizację oraz ochronę patentową.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Wdrożenie mechanizmów stymulujących współpracę przedsiębiorstw z jednostkami badawczo-rozwojowymi i uczelniami w zakresie transferu i absorpcji innowacji oraz nowych technologii.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	1

Regionalny	Aktywna promocja zewnętrzna Małopolski jako regionu wiedzy i kreatywności.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Wdrożenie mechanizmów odkrywania, kształtowania i wspierania talentów.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Rozszerzenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży szkolnej, przy szczególnym uwzględnieniu kształcenia kompetencji kluczowych, tj.: kompetencji językowych, kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych, kompetencji informatycznych, umiejętności uczenia się, kompetencji społecznych i obywatelskich, inicjatywności i przedsiębiorczości, świadomości i ekspresji kulturowej.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	3
Regionalny	Poprawa jakości i dostępności usług w zakresie wczesnej edukacji, świadczonych przez placówki wychowania przedszkolnego oraz w formach pozaprzedszkolnych.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	3

Regionalny	Wdrożenie programów ukierunkowanych na identyfikowanie oraz rozwój indywidualnych zdolności uczniów oraz studentów.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	3
Regionalny	Wsparcie uzdolnionej młodzieży poprzez system stypendiów i nagród, wsparcie młodych naukowców oraz twórców przez kreowanie warunków dla doskonalenia warsztatu, wdrożenie efektywnego systemu stypendialnego oraz wsparcie projektów badawczych i twórczych.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	3
Regionalny	Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie oraz korzystaniem z kształcenia ustawicznego.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	3
Regionalny	Rozwój oferty w zakresie usług dotyczących podnoszenia oraz zmiany kwalifikacji na różnych etapach życia – w powiązaniu z potrzebami regionalnego rynku pracy.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	3
Regionalny	Wdrożenie systemu formalnego uznawania oraz potwierdzania kluczowych kompetencji i umiejętności nabytych nieformalnie, w tym powiązanie kształcenia dorosłych z europejskimi standardami nabywania kwalifikacji.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2

Regionalny	Wdrożenie systemowych rozwiązań i mechanizmów umożliwiających prowadzenie i korzystanie z kształcenia na odległość w procesie uczenia się przez całe życie.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Wdrożenie systemowych rozwiązań zwiększających poziom uczestnictwa osób starszych w systemie kształcenia ustawicznego, w tym instrumentów finansowego wsparcia uniwersytetów trzeciego wieku.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Wsparcie rozwoju inkubatorów przedsiębiorczości oraz parków przemysłowych i technologicznych, funkcjonujących w obszarze nowoczesnych technologii.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Rozwój instrumentów finansowego wspierania przedsięwzięć innowacyjnych: fundusze typu venture capital, fundusze załóżkowe, sieci „aniołów biznesu”.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	1
Ponadlokalny i lokalny	Dążenie do wprowadzenia idei Cyfrowej Małopolski (128 usług) w życie, poprzez upowszechnienie podpisu elektronicznego i konieczną aktualizację przepisów prawa.	Strategia Smart_Kom	2

Ponadlokalny i lokalny	Rozwój zasobów cyfrowych typu open data.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Standaryzacja e-wzorów na poziomie krajowym.	Strategia Smart_Kom	1
Ponadlokalny i lokalny	Większa aktywność w pozyskiwaniu dla Krakowa wydarzeń naukowych, gospodarczych, politycznych i kulturalnych.	Strategia Rozwoju Krakowa	3
Ponadlokalny i lokalny	Stwarzanie warunków sprzyjających lokowaniu w Krakowie prestiżowych instytucji o międzynarodowym znaczeniu.	Strategia Rozwoju Krakowa	2
Ponadlokalny i lokalny	Uzyskanie najwyższego w kraju poziom edukacji przedszkolnej i szkolnej.	Strategia Rozwoju Krakowa	3

Ponadlokalny i lokalny	Stymulowanie różnorodnych form kształcenia ustawicznego z wykorzystaniem struktur miejskich, społecznych i prywatnych.	Strategia Rozwoju Krakowa	3
Ponadlokalny i lokalny	Wspieranie krakowskiego ośrodka akademickiego oraz zintensyfikowanie współpracy dla lepszego dopasowania systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy.	Strategia Rozwoju Krakowa	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy dokumentów objętych rekomendacją JASPERS

Kultura czasu wolnego

Poziom dokumentu	Cel	Źródło	Siła oddziaływania gminy (słaba, umiarkowana, silna)
Międzynarodowy	Mądre zarządzanie dziedzictwem przyrodniczym i kulturowym.	European Spatial Development Perspective	2
Międzynarodowy	Dziedzictwo naturalne i kulturowe jako zasób rozwojowy.	European Spatial Development Perspective	3
Międzynarodowy	Ochrona i rozwój dziedzictwa przyrodniczego.	European Spatial Development Perspective	2
Międzynarodowy	Kreatywne zarządzanie krajobrazami kulturowymi.	European Spatial Development Perspective	2

Międzynarodowy	Kreatywne zarządzanie dziedzictwem kulturowym.	European Spatial Development Perspective	3
Międzynarodowy	Wzmocnienie wysiłków na rzecz ochrony światowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Opracowanie i wdrożenie narzędzi do monitorowania wpływu zrównoważonego rozwoju na turystykę, która tworzy miejsca pracy i promuje lokalną kulturę i produkty.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Do 2030 r. – opracowanie i wdrożenie polityki promującej zrównoważoną turystykę, która tworzy miejsca pracy i promuje lokalną kulturę i produkty.	2030 Agenda for Sustainable Development	3
Regionalny	Kształtowanie zrównoważonego krajobrazu kulturowego.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	3
Regionalny	Poprawa stanu i sposobu użytkowania zabytków oraz przeciwdziałanie procesowi ich degradacji.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2

Regionalny	Ochrona i kształtowanie zabudowy historycznych miast i miasteczek.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Ochrona tradycyjnej zabudowy regionalnej i układów ruralistycznych.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Powstrzymanie degradacji wartościowych krajobrazów kulturowych oraz dewastacji obiektów zabytkowych i ich otoczenia.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	3
Regionalny	Zachowanie i rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, w tym przywrócenie rzeczywistej wartości zniszczonym obiektom oraz ponowne określenie dla poszczególnych obiektów ich wartości zabytkowych, wskazanych do bezwzględnego zachowania.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2

Regionalny	Utrzymanie wielokulturowego bogactwa oraz tożsamości lokalnej i regionalnej szczególnie poprzez wspieranie folkloru, tradycji i sztuki ludowej.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Funkcjonalne zarządzanie kulturą i dziedzictwem kulturowym, w tym rozwój partnerstwa sektora publicznego, pozarządowego i prywatnego.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Badanie i dokumentowanie regionalnego dziedzictwa kulturowego.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Poprawa funkcjonowania instytucji opieki nad zabytkami.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Wdrożenie mechanizmów włączających wartości dziedzictwa w obieg gospodarczy	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2

Regionalny	Zapobieganie degradacji i ochrona zasobów dziedzictwa przyrodniczego regionu.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Stworzenie systemu oraz procedur zarządzania dziedzictwem przyrodniczym.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Zintegrowana ochrona krajobrazu kulturowego i środowiska przyrodniczego, szczególnie w zakresie wysokiego poziomu estetycznego otoczenia i ładu przestrzennego.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Ochrona dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego i krajobrazu.	Plan Zagospodarowania Województwa Małopolskiego	2
Regionalny	Wzmocnienie faktycznej ochrony i świadome kształtowanie najcenniejszych krajobrazów Małopolski przy wykorzystaniu ustawy krajobrazowej.	Plan Zagospodarowania Województwa Małopolskiego	2

Regionalny	Rewitalizacja i rewaloryzacja najcenniejszych zespołów i obiektów dziedzictwa urbanistycznego, ruralistycznego i architektonicznego.	Plan Zagospodarowania Województwa Małopolskiego	3
Regionalny	Rozwój różnych form turystyki zachowującej potencjał i wartości środowiska przyrodniczo-kulturowego i krajobrazu.	Plan Zagospodarowania Województwa Małopolskiego	2
Ponadlokalny i lokalny	Budowanie oferty wykraczającej poza Kraków, wykorzystującej tereny zielone i lokalne atrakcje.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Poprawa jakości edukacji kulturowej wzmacniając umiejętności w czytaniu i interpretacji kodów kulturowych oraz potrzebę współtworzenia i uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym i artystycznym.	Strategia Rozwoju Krakowa	3
Ponadlokalny i lokalny	Stworzenie funkcjonalnych centrów kultury w każdej z dzielnic.	Strategia Rozwoju Krakowa	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy dokumentów objętych rekomendacją JASPERS

Usługi społeczne

Poziom dokumentu	Cel	Źródło	Siła oddziaływania gminy (słaba, umiarkowana, silna)
Międzynarodowy	Poczucie wspólnoty i tożsamości kulturowej oraz przynależności.	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Tolerancja, szacunek i zaangażowanie ludzi wywodzących się z różnych kultur, o różnym pochodzeniu i przekonaniach.	Bristol Accord	3
Międzynarodowy	Przyjazne, kooperatywne i pomocne zachowanie w dzielnicach miejskich.	Bristol Accord	3
Międzynarodowy	Rozwijanie możliwości kulturalnych, rekreacyjnych, społecznych, sportowych i innych działań, w tym dla dzieci i młodzieży.	Bristol Accord	3

Międzynarodowy	Niski poziom przestępczości, narkotyków i zachowań antyspołecznych z widoczną, skuteczną i przyjazną dla społeczności polityką.	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Włączenie społeczne, równość szans i szanse życiowe dla wszystkich.	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Reprezentatywne, odpowiedzialne systemy zarządzania, które zarówno ułatwiają strategiczne, wizjonerskie przywództwo, jak i umożliwiają integracyjne, aktywne i skuteczne uczestnictwo osób i organizacji.	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Skuteczne zaangażowanie społeczności lokalnej, w tym budowanie kompetencji w zakresie rozwijania umiejętności, wiedzy i zaufania społeczności.	Bristol Accord	3
Międzynarodowy	Silne, świadome i skuteczne partnerstwa, które dają przykład (np. rząd, biznes, społeczność).	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Poczucie wartości obywatelskich, odpowiedzialności i dumy.	Bristol Accord	3

Międzynarodowy	Wysokiej jakości usługi dla rodzin i dzieci (w tym wczesna opieka nad dzieckiem).	Bristol Accord	3
Międzynarodowy	Duży wybór niedrogich usług publicznych, społecznych, dobrowolnych i prywatnych (np. handel detaliczny, świeża żywność, reklama, usługi użyteczności publicznej, informacje i porady), które są dostępne dla całej społeczności.	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Usługodawcy, którzy myślą i działają długoterminowo i poza swoimi bezpośrednimi granicami geograficznymi i zainteresowaniami oraz którzy angażują użytkowników i lokalnych mieszkańców w kształtowanie swojej działalności.	Bristol Accord	2
Międzynarodowy	Poprawa poziomu partycypacji społecznej.	Lille Action Programme	2
Międzynarodowy	Do 2030 r. - wzmocnienie i promocja włączenia społecznego, gospodarczego i politycznego wszystkich, bez względu na wiek, płeć, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, pochodzenie, religię lub status ekonomiczny lub inny.	2030 Agenda for Sustainable Development	2

Międzynarodowy	Ułatwienie uporządkowanej, bezpiecznej, regularnej i odpowiedzialnej migracji i mobilności osób, w tym poprzez wdrożenie zaplanowanych i dobrze zarządzanych polityk migracyjnych.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Do 2030 r. – zapewnienie wszystkim dostępu do odpowiednich, bezpiecznych i niedrogich mieszkań oraz podstawowych usług.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Do 2030 r. - zapewnienie, aby ludzie mieli odpowiednie informacje i świadomość na temat zrównoważonego rozwoju i stylu życia w harmonii z naturą.	2030 Agenda for Sustainable Development	3
Międzynarodowy	Znaczne zmniejszenie wszystkich form przemocy i związanej z nią śmiertelności.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Stworzenie solidnych ram politycznych na poziomie krajowym, regionalnym i międzynarodowym, opartych na strategiach rozwoju sprzyjających ubogim i uwzględniającym płeć, w celu wsparcia przyspieszonych inwestycji w działania na rzecz eliminacji ubóstwa.	2030 Agenda for Sustainable Development	1

Międzynarodowy	Do 2030 r. - zapewnienie powszechnego dostępu do usług opieki zdrowotnej w zakresie zdrowia seksualnego, w tym w zakresie planowania rodziny, informacji i edukacji oraz włączenia zdrowia reprodukcyjnego do krajowych strategii i programów.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Międzynarodowy	Wzmocnienie zdolności wszystkich krajów, w szczególności krajów rozwijających się, do wczesnego ostrzegania, ograniczania ryzyka i zarządzania krajowymi i światowymi zagrożeniami dla zdrowia.	2030 Agenda for Sustainable Development	2
Ponadlokalny i lokalny	Koordinacja obiegu informacji na temat usług medycznych w gminach.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Pionierska rola pilotażowego Małopolskiego Systemu Informacji Medycznej, wprowadzonego w 2015 roku. Program obejmuje trzy szpitale, propozycja rozszerzenia narzędzia w sposób pozwalający na obejmowanie ZOZ-ów i lekarzy specjalistów funkcjonujących w poszczególnych gminach.	Strategia Smart_Kom	2
Ponadlokalny i lokalny	Opracowanie mapy usług społecznych.	Strategia Smart_Kom	3

Ponadlokalny i lokalny	Wymiana informacji na temat kalendarza imprez z pomocą internetowej platformy informacji. Opracowanie wspólnego kalendarza imprez.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Uruchomienie e-usług pozwalających na organizowanie czasu wolnego przez podmioty publiczne i prywatne.	Strategia Smart_Kom	3
Ponadlokalny i lokalny	Ograniczanie, przy aktywnym udziale mieszkańców, nierówności w warunkach życia w Krakowie oraz poprawa dostępu do możliwości jakie stwarza miasto.	Strategia Rozwoju Krakowa	2
Ponadlokalny i lokalny	Poprawa jakości życia, ożywianie przestrzeni lokalnej, wzrost aktywności gospodarczej oraz pobudzanie aktywności społecznej i obywatelskiej.	Strategia Rozwoju Krakowa	2
Ponadlokalny i lokalny	Podniesienie poziomu i poczucia bezpieczeństwa w Krakowie poprzez współpracę służb i instytucji zaangażowanych w zapewnianie bezpieczeństwa i porządku publicznego w mieście oraz zaangażowanie obywateli w działania z zakresu prewencji kryminalnej i edukacji dla bezpieczeństwa.	Strategia Rozwoju Krakowa	2

Ponadlokalny i lokalny	Zwiększenie zabezpieczenia miasta przed skutkami klęsk żywiołowych, awarii infrastruktury krytycznej, katastrof technicznych, przed skutkami niekorzystnych zmian klimatycznych.	Strategia Rozwoju Krakowa	2
Ponadlokalny i lokalny	Stworzenie warunków i motywowanie mieszkańców do realizacji idei zdrowego i aktywnego trybu życia, edukowanie w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz motywowanie do podejmowania aktywności sportowej i rekreacyjnej.	Strategia Rozwoju Krakowa	3
Ponadlokalny i lokalny	Nauka zdrowego starzenia się, promowanie świadomości, że proces starzenia się to nie tylko koszt, ale i zasób rozwojowy.	Strategia Rozwoju Krakowa	3
Ponadlokalny i lokalny	Współtworzenie Krakowa równych szans, równego dostępu do wszystkich jego zasobów.	Strategia Rozwoju Krakowa	3
Ponadlokalny i lokalny	Wspieranie rodziny, aktywizowanie i dbanie o osoby starsze oraz eliminacja wszelkiego wykluczenia społecznego.	Strategia Rozwoju Krakowa	3

Ponadlokalny i lokalny	Budowa wizerunku Miasta przyjaznego i otwartego na wszystkich ludzi bez względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek, orientację seksualną czy wykluczenie ekonomiczne.	Strategia Rozwoju Krakowa	3
Ponadlokalny i lokalny	Zwiększanie siły kapitału społecznego miasta, tj. umiejętności współpracy między organizacjami i instytucjami nawet działającymi w różnych obszarach według odmiennych reguł i procedur.	Strategia Rozwoju Krakowa	3
Ponadlokalny i lokalny	Kreowanie kompetencji kulturowych różnych grup mieszkańców i wzmacnianie wizerunku Krakowa jako najlepszego miasta do zamieszkania, życia, odpoczynku i pracy.	Strategia Rozwoju Krakowa	3
Ponadlokalny i lokalny	Dbanie o profesjonalizm i wysokie kompetencje pracowników administracji publicznej w celu podniesienia jakości świadczonych usług.	Strategia Rozwoju Krakowa	3
Ponadlokalny i lokalny	Zwiększenie dostępności poprzez otwartość samorządu na mieszkańca i inwestora oraz promocję dostępu do procedur drogą elektroniczną.	Strategia Rozwoju Krakowa	3

Ponadlokalny i lokalny	Przejrzystość w realizacji zadań publicznych i monitorowanie sprawności.	Strategia Rozwoju Krakowa	3
Ponadlokalny i lokalny	Budowa wizerunku Krakowa – miasta smart. Upowszechnianie zarządzania strategicznego w zakresie polityk publicznych, zapewnienie spójności wszystkich działań, wykorzystywanie nowoczesnych rozwiązań w tym technologii informacyjno – komunikacyjnych (ICT) w świadczeniu usług publicznych.	Strategia Rozwoju Krakowa	3
Ponadlokalny i lokalny	Zintegrowane zarządzanie zużyciem mediów w gminnych budynkach użyteczności publicznej czy zintegrowane zarządzanie infrastrukturą komunalną.	Strategia Rozwoju Krakowa	2
Ponadlokalny i lokalny	Szerokie włączanie mieszkańców w procesy zarządzania miastem.	Strategia Rozwoju Krakowa	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy dokumentów objętych rekomendacją JASPERS

BIBLIOGRAFIA

Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, Nowy Jork, 25 września 2015.

Bieńkowska D., Ulański C., Szymańska J., *Strategia SMART_KOM, czyli mapa drogowa dla inteligentnych rozwiązań w Krakowskim Obszarze Metropolitalnym*, Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ulański, J. Szymańska, Kraków, 2015.

Breuer J., Walravens N., Ballon P., Beyond defining the smart city meeting top-down and bottom-up approaches in the middle. *Journal of Land Use, Mobility and Environment*, s. 153-164.

Bristol Accord, adopted at the Informal Council of Ministers on sustainable communities held in Bristol on 6-7 December 2005.

Buntz B., 7 smart city strategies from cities across the world [online], dostępny pod adresem: <https://www.iotworldtoday.com>

Cities and Urban Development: https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development/topics/cities-and-urban-development_pl

Closing the loop - An EU action plan for the Circular Economy. Brussels, 02.12.2015

Covenant of Mayors: <https://www.porozumienieburmistrzow.eu/>

Draft Guidance Fiche for Desk Officers Integrated Territorial Investment (ITI) Version 3, 28 stycznia 2014.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2007/60/WE z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/844 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2010/31/UE w sprawie charakterystyki energetycznej budynków i dyrektywę 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiająca ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/30/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie wskazania poprzez etykietowanie oraz standardowe informacje o produkcie, zużycia energii oraz innych zasobów przez produkty związane z energią.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylenia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE

Dyrektywa Rady 98/83/WE z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Dyrektywa Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych.

EC Initiative & Platform for information - European innovation partnership on smart cities and communities: https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development/topics/cities-and-urban-development/city-initiatives/smart-cities_en

EU Adaptation Strategy: https://ec.europa.eu/clima/policies/adaptation/what_en

EU Climate Strategies: https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies_pl

Europa, która chroni: czyste powietrze dla wszystkich, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Bruksela, 17 maja 2018.

European Green Capital: http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/index_en.htm

European Spatial Development Perspective Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union, agreed at the Informal Council of Ministers responsible for Spatial Planning in Potsdam, May 1999.

Good practice in energy efficiency. For a sustainable, safer and more competitive Europe. European Commission Directorate-General for Energy, 2017.

Green City Tool: <http://ec.europa.eu/environment/urban/tool.htm>

Green Infrastructures (and nature-based solutions):

http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/strategy/index_en.htm

Guidelines. Developing and Implementing a Sustainable Urban Mobility Plan. European Union, January 2014.

Habitat III Issue Papers²¹ – Smart Cities, New York, 31 May 2015.

Kompleksowa ocena potencjału zastosowania wysokosprawnej kogeneracji oraz efektywnych systemów ciepłowniczych i chłodniczych w Polsce. Ministerstwo Energii, Warszawa 2016.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 2012.

Krajowa Polityka Miejska 2023, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 2015.

Krajowy Plan Działań dotyczący efektywności energetycznej dla Polski. Ministerstwo Energii, Warszawa, 2017.

Krajowy Plan mający na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 2015.

Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030, projekt dokumentu. Ministerstwo Energii, Warszawa 2019.

Leipzig Charter on sustainable European cities, adopted at the Informal Council Meeting of Ministers on urban development of 24-25 May 2007 in Leipzig.

Lille Action Programme, adopted at the Informal Council of Ministers responsible for urban affairs held in Lille on 3 November 2000.

Marseille Declaration, adopted at the Informal Ministerial Meeting of Ministers responsible for urban development on 25 November 2008.

Nowa Agenda Miejska Habitat III, Quito, październik 2016.

Pact of Amsterdam establishing the Urban Agenda for the EU, agreed at the Informal Meeting of EU Ministers responsible for urban matters, Amsterdam, 30 May 2016.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, Kraków: Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, 2016.

Policy Digital Single Market & Smart Cities: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/smart-cities>

Policy Energy & Smart Cities: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/technology-and-innovation/energy-and-smart-cities>

Policy Sustainable transport for smart cities: https://ec.europa.eu/transport/themes/urban_en

Polityka energetyczna Polski do 2030, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 2009.

Riga Declaration of Ministers towards the EU Urban Agenda, adopted at the informal meeting of EU ministers responsible for Territorial Cohesion and Urban Matters, Riga, 10 June 2015.

Scenarios for Integrated Territorial Investments. European Commission, Brussels, October 2015.

Sen D., Smart governance and technology. PricewaterhouseCoopers Private Limited, 2013.

Sen R., W. Eggers D., Kelkar M., Building the smart city. Deloitte Development LLC, 2018.

Spatial Planning: Key Instrument for Development and Effective Governance, United Nations, New York and Geneva, 2008.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 - perspektywą do 2030. Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju, Warszawa, 2017.

Strategia Rozwoju Krakowa 2030 Tu chcę żyć. Kraków 2030., Kraków: Urząd Miasta Krakowa, 2018.

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011–2020, Kraków: Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, 2011.

Territorial Agenda of the EU - Towards a More Competitive and Sustainable Europe of Diverse Regions, adopted at the Informal Council of Ministers responsible for spatial planning and urban development held in Leipzig on 24-25 May 2007.

Territorial agenda of the EU 2020, agreed at the Informal Ministerial Meeting of Ministers responsible for Spatial Planning and Territorial Development of 19 May 2011 in Gödöllő.

The making of a smart city: policy recommendations. EU Smart cities information systems. Komisja Europejska, 12 Listopada 2017.

The State of Global Civil Society and Volunteering. Latest findings from implementation of the UN Nonprofit Handbook, Johns Hopkins University, 2013.

Toledo Declaration, adopted at the Informal Council Meeting of Ministers on urban development of 22 June 2010 in Toledo.

Urban Acquis, adopted at the Informal Council of Ministers responsible for territorial cohesion, held in Rotterdam on 29 November 2004.

Urban Innovative Actions: <https://www.uia-initiative.eu/en>

Urban Water Agenda 2030: <http://urbanwateragenda2030.eu/>.

Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. 2018 poz. 1530).

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2018 poz. 1945).

Ustawa z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym (Dz.U. 2019 poz. 506).

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2018 poz. 1398).

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o związkach metropolitalnych (Dz.U. 2015 poz. 1890).

Wray S., How to scale smart city pilots [online]. SmartCitiesWorld, dostępny pod adresem: <https://www.smartcitiesworld.net>.

Wykorzystywanie synergii między europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi, programem Horyzont 2020 oraz innymi unijnymi programami związanymi z badaniami naukowymi, innowacjami i konkurencyjnością, Wytyczne dla decydentów i podmiotów wdrażających, Unia Europejska, 2014.

Wytyczne dla państw członkowskich w zakresie zintegrowanych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich (art. 7 rozporządzenia w sprawie EFRR), 18 maja 2015.